

श्रीमद् बुद्धिसागरञ्च अथमाणा; अथाक नं. १५

योगनिष्ठ मुनि महाराजश्री बुद्धिसागरञ्च कृत

अध्यात्म

लघन संग्रह.

शेठ अवेरचंद इंद्रेशनी सहायधी

प्रगट कर्ता,

श्री अध्यात्म ज्ञानप्रसारक मंडला,

अपागली—मुंअध

वीर संवत २४३७.

पीकम संवत १८६७.

कीमत रु. ०-६-०

श्री जैन प्री-टीग वर्कस लीमीटेडमां शा. जेहावाल
ददसुभरामे छाभ्युं ठे. अपाटीया यकला सुरत.

પુસ્તાવના.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી અન્ય માળા પૈકી આ પંદરમો અન્ય વાંચકો આગળ રજુ થાય છે. આ અન્ય ભજન સંગ્રહના બુદ્ધા બુદ્ધા પાંચ ભાગો પૈકી માત્ર બે ભાગમાંથી અધ્યાત્મ પ્રકરણ એટલે અધ્યાત્મ વિષયના ભજનો (પદો) ના સંગ્રહ રૂપ છે. બીજાં બાકી રહેલ અધ્યાત્મિક ભજનો તેમજ પૈરાગ્ય, નીતિ, આદીનાં ભજનોનાં પુસ્તકો હવે પછી સમાજ આગળ રજુ કરવાનો ઇરાદો છે.

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી કૃત ભજન સંગ્રહના ચાર ભાગ બાળ-બોધી લીપીમાં એક ભાગ (પાંચમો) ગુજરાતી લીપીમાં અને અમદાવાદ બોર્ડીંગ તરફથી પ્રથમ ભાગ ગુજરાતી લીપીમાં એમ ભજન પદના અન્યો બહાર પાડવામાં આવેલા છે જેમાંના ઘણા ભાગોની નકલો બલાસ થવાથી; તેમજ આ ભજન પદો માત્ર જનોના અર્થેજ ઉપયોગી નહીં પણ હરકોઈ ધર્માનુયાયી મનુષ્ય માત્રને ઉપયોગી હોવાથી આ અન્ય આ રીતે આસબુદ્ધોજ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

આ અન્યના પ્રગટાર્થે માંગરોળવાલા શેઠ ઝવેરચંદ ઇંદરજીએ રૂ ૧૦૦)ની સહાય કરી છે. જે માટે તેઓને ધન્યવાદ ઘટે છે કેમકે સર્વોત્તમ માર્ગ જ્ઞાનમાર્ગ છે.

આ અન્યમાંના ભજનોની ઉત્તમતા, રસીકતા, અને બોધકતા બાબત અત્ર વિવેચન કરવાની આવશ્યકતા એટલા માટે વિચારી નથી કે હાથ કંકણને ગ્મારસીની શું જરૂર ?

ગુરૂવર્ય શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી રચિત આવા અનેક અન્યો બહાર પાડવાને દરેક રીતે શક્તિવાન રહીએ એવી શુભેચ્છા વૈક અમે વીરમીએ છીએ.

અંબાગલી-મુંબઈ }
પોસ સુદ ૧ રવી }
૨૪૩૭-ઈ. ૧૯૧૧)

લી૦

અધ્યાત્મ જ્ઞાનપ્રસારક મંડળ.

श्रीमद् बुद्धिसागरञ्च ग्रन्थभाषा.

प्रगट थयेल पुस्तके.

ग्रन्थांक ०	भजन पद संग्रह भा० १ लो.	की.	०-१-०
		„	०-१-०
„ २	भजन पद संग्रह भा. २ जो.	„	०
„ ३	भाग ३ जो.	„	०-१-०
„	स -----	„	०-१-०
„	अ मव पञ्चिती.	„	०-१-०
„	अ	„	०-१-०
„	भजन संग्रह भाग. ४ था	„	०-१-०
„	परमात्म दर्शन.		-०
„	परमात्म ज्योति.		-०
„ १	तत्त्वविंदु.	„	०
११	शुभानुराग.	„	०-१-०
	१२-१३ भजन संग्रह भा. ५ जो तथा		
	ज्ञानदिपीका		
१४	तीर्थ यात्रातुं वीभान		
१५	अध्यात्म भजन संग्रह.		

प्रगट थयेल ग्रन्थो नीयता स्थले वेयाञ्चु भजरी.

अमदावाद-जैन थोडींग-रे. नागोरीमराठ

मुम्बाई-पायधुष्णी-भेसत-नव-७ ७०० ००.

नागरी (प्रगटकर्ता श्री अध्यात्म ज्ञान प्रसारक मंडळ.)

યોગનિષ્ઠ મુનિમહારાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજી કૃત.

૫૬ સંગ્રહ (ભજન સંગ્રહ.)

અધ્યાત્મ પ્રકરણ

૫૬. મનશા માનલિનીએ જીમ્મી ગોરખ—એ રામ.

૧

નિર્ભય દેશનારે વાસી આતમ, ૫૩ શું માયા જાળમાં,
અસંખ્યપ્રદેશી દેશ તારો, નિરાકાર ગુણવાનજી;
જરા મરણ નહીં દેશમાં તે, નિશ્ચલ સુખનું ડાણ. નિર્ભય ૧
રોમ શોગ વિયોગ નહીં જ્યાં, મમતાને અભિમાનજી;
પ્રતિ પ્રદેશે સુખ અનંત, સમતા અમૃત પાન. નિર્ભય ૨
જ્ઞાન ગુણથી દેશમાં નિજ, ભાસે સર્વ પદાર્થજી;
નિત્ય અવિચલ દેશ તારો, શુદ્ધ એ પરમાર્થ. નિર્ભય ૩
જ્યોતિમાંહી જ્યોત પ્રગટે, કરતાં દેશનું ધ્યાનજી;
અનુભવવાશી ઓળખ્યોતો, આવ્યું નિજપદભાન. નિર્ભય ૪
ભયો શું માયા દેશમાં ભાધ, નહીં જ્યાં સુખનો લેશજી;
બુદ્ધિસાગર ચેતી લ્યો ભાઈ. પામી અવસર એશ. નિર્ભય. ૫
શ્રી શાંતિ: । વિ । ૩

॥ ૫૬. ॥ રાગ ઉપરનો

૨

નિર્ભય બ્રહ્મરૂપી તું સદા છે, શોધતો ક્યાં અન્યમાં;
ઉપાદાન કારણ થકી, નહિ, ભિન્ન તું કો કાલમાં,
શુદ્ધ મારજ ઓળખીને, ઉવર મારજ મા ચાલ. નિર્ભય, ૧

૨

ઝાંઝવાના પાણી જેવી, જુઠી માયા જલજી;
 ભ્રમણામાં ભુલી વાલમ, ઘુળી શિરમા ડાલ. નિર્ભય૦ ૨
 સુરજ વાદળ વીંટીયો પણ, કદી નહીં ખદલાયજી;
 ધ્યાન વાયુ યોગે તાર, શુદ્ધ રૂપ પ્રગટાય. નિર્ભય૦ ૩
 આપો આપ વિચાર હંસા, સોડહં સોડહં ધ્યાનજી;
 યુદ્ધિસાગર આતમાસો, શુદ્ધ યુદ્ધ ભગવાન. નિર્ભય૦ ૪
 ઈતિ શ્રી શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: વિદ્યાપુર.

૫૬.

૩

સાધુભાઈ સમરસ અમૃત પીવો, જન્મ જરા મરણાદિક વારી
 સાદિ અનંત સ્થીતિ જીવો. સાધુ૦ ૧
 અસ્તિ નાસ્તિ સ્યાદ્વાદ સ્વરૂપી, અનેકાંત મત સમજો,
 ગુણપર્યાય સ્વરૂપ વિચારી, આતમ દ્રવ્યે રમજો. સાધુ૦ ૨
 પંચ દ્રવ્યથી ભિન્ન વિચારી, પર ઉપયોગ ન દિજો;
 પક્ષાષ્ટક સોડહં પદ સમરો, અનહત આનંદ લીજો. સાધુ૦ ૩
 ચાર નિક્ષેપે ચરણ વિચારી, નિજ પદ સ્થિરતા કીજો;
 ભય ચંચલતા પર ગ્રાહકતા, તેથી દુર રહીજો. સાધુ૦ ૪
 પંકજ જડથી રહે જેમ ન્યાર, તેમ પર પુદ્ગલ ન્યારો;
 અંતર દૃષ્ટિ સદા સ્થિરતામાં, સો પરમાતમ પ્યારો. સાધુ૦ ૫
 નિર્મલ નિશ્ચય નિત્ય નિયામક, સાતનયે જેહ જાણે;
 યુદ્ધિસાગર આતમરાયા, સો ચકતે ગુણઠાણે. સાધુ૦ ૬
 ઈતિશ્રી શાંતિ: વિજ્ઞપુર

૫૬.

૪

અનુભવ આતમાની વાત કરતાં, લહેરી સુખની આવશે;
 રોગી નહીં તું ભોગી નહીં તું, જાડો નહીં તલભારજી;
 દેહમાં વસીયો માયા રસીયો, અનુપયોગે ધાર, અનુભવ૦ ૧

૩

તુજથી સહુ શોધાય બહાસા, આદિ નહીં તુજ અંતરું;
 માયામાં મસ્તાન ઘઈ તું, લાખચોરાશી લખંત. અનુભવ ૨
 પરસ્વભાવે ભાન ભુકી, ઠ્યોં નહીં એક ઠામરું;
 પાદ હેઠળ ઋધિ પરગટ, દેખે નહીં દુઃખ ધામ. અનુભવ ૩
 દૈવ સાહિબ રીઝીને તને, આપી નરની દેહરું;
 સાધ્ય સિદ્ધિ સાધીલે તું, માગ્યા વરશ્યા મેહ. અનુભવ ૪
 સોડહું સોડહું ધ્યાન લાગે, જગે આતમ જ્યોતરું;
 બુધિસાગર ભાનુ પ્રગટે, થાય ભુવન ઉગ્રોત. અનુભવ. ૫
 વિજાપુર

૫૬.

૫

અલખ દેશમેં વાસ હમારા, માયાસે હમહે ન્યારા;
 નિર્મલ જ્યોતિ નિરાકાર હમ, હરદમ હમ ધ્રવકા તારા. અં ૧
 સુરતા સંગે ક્ષણ ક્ષણ રહેણા, હનીયાદારી દૂર કરણી;
 સોડહુંજપકા ધ્યાન લગાના, મોક્ષ મહાલકી નિસ્સરણી અં ૨
 પઠના ગણના સખહી જુઠા, જખ નહીં આતમ પિછાના;
 વરવિના કયા જન તમાસા, ભુજખિન ભોજનકું ખાના અં ૩
 આતમજ્ઞાન વિના જન જણે, જગમાં સઘળે અંધઆરા;
 સદ્ગુરુસંગે આતમધ્યાને, ઘટ ભિંતરમે ઉજઆરા. અલખ ૪
 સખસે ન્યારા સખ હમમાંહિ, જ્ઞાતા જ્ઞેયપણા ધારે;
 બુધિસાગર ધન ધન જગમે, આપ તરે પરકું તારે. અલખ ૫
 ઇતિ શ્રી શાન્તિઃ શાન્તિઃ શાન્તિઃ ॥ વિ ॥

૫૬. દેખોભાઈ મહાવિકલ સંસારી—એ રાગ:

૬

અનુભવ આતમ વાતે કરીએ, સદ્ગુરુ સંગે જ્ઞાન વિચારી;
 પરપરિણુતિ પરિહરીએ. અનુભવ ૧

૪

માણ તાણ પરમાં માની, ભવ જલધિ કેમ તરીએ;
 પ્રતિ પ્રદેશે કર્મ વર્ગણા, વાર અનતિ વરીએ. અનુભવ૦ ૧
 આચ્છાદિત આતમની ઋધિ, ભુદયો ભવજલ દરીએ;
 ઉમ્મત્તિ સ્થિતિ વ્યયને વિચારી, અંતર દૃષ્ટિ ધરીએ. અનુભવ૦ ૩
 નયનિક્ષેપે આતમ જણી, કઠિન કર્મ નિર્જરીએ,
 ભુવિસાગર અચળ મહોદય, શાંચિત શિવપદ વરીએ. અનુભવ૦ ૪
 ઇતિ શ્રી શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ॥ વિ ॥

બોધપત્રમ્.

૭

નિર્મલ ક્ષાયિક ચેતના, ચિદાનન્દ ગુણધામ, આતમસો પરમાતમા, અનન્ત ગુણ વિશ્રામ.	૧
સમય સમય નિજ રૂપમે, શક્તિ અનન્ત સદાય, વિભુશે નહિ કે કાળમાં, ચિદ્દન ચેતન રાય.	૨
જ્ઞેય ત્રિકાલિક વસ્તુનુ, ભાસન નિજમાં થાય, ઉત્પત્તિ સ્થિતિ વ્યય તણી, સ-તા નિજ વરતાય.	૩
શોધકે શોધે અન્યકાં, અસત્ ન ઉપજે ભાઈ, ઉપાદાન પદ કારકો, ઘટ ઘટમાં વર્તાઈ.	૪
ચિત્ત સ્થિર ઉપયોગતા, લાગે નિજપદ માંહિ, અવર કોય ભાસે નહિ, નિશ્ચય ચરણ તે ત્યાંય.	૫
જ્ઞેયરૂપ ભાસે સહુ, જ્ઞાન ગુણુનુ કાજ, દર્પણમાં અવભાસતા, ઉદાસીનતા રાજ.	૬
આવે પીવે સહુ કરે, પણ તદ્દ્રૂપ ન થાય, ઉદયિક ભાવે ભોગ પણ, ભિન્નપણું વર્તાય.	૭
વિઘટે શ્રેણી વિકલ્પની, અથવા જો વર્તાય, તોપણ તેથી ભિન્ન તે, ભેદ જ્ઞાન ત્યાં પાય.	૮
કરે કલ્પના કોટિ પણ, અગમ્ય નહિ કલ્પાય, સોડહ સોડહ ધ્યાનથી, ભેદ ભાવ મીટ જાય.	૯
શાસ્ત્રો પણ શાક્ષી ભરે, જ્યાંથી પ્રગટયાં અંહ, સિદ્ધાચલ સમરો સદા, નિશ્ચય ગુણ ગણુગેહ.	૧૦

५

असंख्य प्रदृशी आतमा, ध्यावो गावो लार्ध,	
अनुलवित्रं लोगव्युं, अे पद स्थिरता लार्ध,	११
क्षण क्षण मांलि समरीत्रे, आत्म सदासुखदाय,	
आतमरात्रे मन रमे, ऋद्धि सष प्रगटाय.	१२
सद्गुरु संगत हीनता, आद्याचार प्रधान,	
अन्तर दृष्टि शून्यता, अलिरातम पद स्थान.	१३
जेनी जेवी योग्यता, जणु तेवुं छव,	
समछ सत्य स्वइपमां, रभजे लवि सदिव.	१४

श्री शान्तिः ३.

बोधपत्रम्.

८

अगउ ते सुधरे नही, सुधरे नडि ते अगउ;	
आपोआप स्वलावमां, भूरुअ मनतो अगउ.	१
शुद्ध स्वइपी चेतना, निश्चय लावे लणे,	
आपोआप स्वलावमां परमातम पद भणे.	२
जेनुं हुरे ते लोगवे स्थिरता अेहवी जउ,	
आपोआप स्वलावमां परपरिणति त्यां रउ.	३
शुद्धशुद्ध अविनाशिनी अद्धा शुद्धि ठरे,	
पोले याले सहु करे, पणु नहि मूलथी करे.	४
अमृत आस्वाद्या पछी, कोणु छाश आलउ,	
अनुलव वातो अटपटी, ते पात्रतामां पउ.	५
अस्ति नास्ति सत्तामथी, ध्रुव आतम ते तुं रभरे.	
लित्र नथी तेथी कदा, इंगट क्यां तुं इरे.	६
ध्रुवनी तारी तेथी यारी, अनेकान्तथी करे,	
क्षाधिक शुद्ध स्वइप पात्री, अजरामर थछ ठरे.	७
वस्तु तारी पास छ पणु, शोधंतां ते भणे,	
सद्गुरुना संग योगे, भडेनत लेणे वणे.	८

૩

પદમ.

૯

માન માયાના કર નારારે, જરીજ્જેને તપાસી તારી કાયા-એ રાગ
 જરા જુઓ અન્તરમાં તપાસીરે, જ્યાં શોભેછે આત્મ પ્રકાશી;
 જ્ઞાન રાજને ક્રિયાછે દાસીરે, એક અચિનાશી ને એકછે ચિનાશી.
 જ્ઞાન યોદ્ધાને ક્રિયા છે કટારી, જ્ઞાન શાશ્વત પદવાસી;
 જ્ઞાન દિવાકર ક્રિયા પતંગીયુ', દૃષ્ટાન્ત વિધિવિલાસીરે જરા૦ ૧
 વિના આત્મજ્ઞાન ક્રિયાએ ઘડેલો, દેખી આવતહે હાંસી,
 સમજજુ બિનશુ' કરશે બિચારા, ગળે દેહ પોતાને તે ફાંસીરે. જ. ૨
 જ્ઞાની ગીતારથ શાસન ધોરી, જ્ઞાને સકળ સુખરાશી,
 યુદ્ધિસાગર પદ જ્ઞાનીનાં સેવો, હું તોજ્ઞાનિને દઉંશુ' શાખાશીરે જ. ૩
 શ્રી શાન્તિઃ ॥ ૫ ॥

આત્માનુભવ પદમ.

૧૦

અરે જીવ શીદને કલ્પના કરે-એ રાગ.
 અનુભવ આતમનો જો કરે, તદા તું અજરામર થઈ ફરે;
 દેહ દેવળમાં ઉંઘ્યા દેવને, ઘડી નહિ સુખ અરે;
 સુરતા ઘંટે ઉંઘ લાગે, જાગે દેવ દુઃખ હરે. તદાતું ૦ ૧
 ત્યાગે ન જળ જ્યુ' માછલું ભાઈ, તેમ ગુણ નિજ ધરે;
 અલખ અવિહડ આતમાની, દશા કણુ નહિ ફરે. તદા૦ ૨
 પાર્શ્વમણિ સમ ધ્યાન તારૂં, સિદ્ધ બુદ્ધતા ધરે;
 પરમબ્રહ્મ સ્વરૂપ પામી, નામ રૂપ નહિ ધરે. તદા૦ ૩
 ગાડીમાંહિ બેસીને ઝડ, ચાલજે નિજ ધરે;
 સારથી મનડું અર્થ ઇન્દ્રિય, સાચવે સુખ સરે. તદા૦ ૪
 છેલ્લી આજી જીતી લે ભાઈ, માયાથી શીદ મરે;
 યુદ્ધિસાગર ચેત ઝડપડ, ચેતના કરગરે. તદા૦ ૫

શ્રી શાન્તિઃ ૩. વિદ્યાપુર.

૯

૫૬.

૧૩

નહિ અલખ લખ્યા કયુ જવેરે, કોષ અનુભવી મનમાં ભાવે;
 મન વાણી કાયાથી ન્યારા, નિરાકાર નિર્વારા;
 જાતિ સિંગ વચન નહિ જમે, સોહિ સાહિબ દિલખારારે. કો. ૧
 સ્યાદ્દાદ સત્તાએ પૂરા, કોષ ન વાતે અધુરા;
 કાયરસેં તે રહેવે દૂરા, પામે ચિદ્ધન જનજે શૂરા. કોષ ૨
 ભેદ જ્ઞાન રવિ અન્તર પ્રગટે, મોહ તિમિર સહુ વિધટે;
 આતમ તે પરમાતમ રૂપે, ધ્યયજ ભૂંગ જયુ અટકેરે. કોષ ૩
 સદ્ગુરુ સંજે અમૃત પામી, રોગ શોગ સહુ વામી;
 બુધ્ધિસાગર નિર્ભય ખેલે, ધ્યાને સદા નિર્નામીરે. કોષ ૪
 શ્રી શાન્તિ: ૩. ॥ વિ ॥

૫૬

૧૪

સાધુ ભાઈ અલખ નિરંજન સોડહું;
 પન્થ ભૂતથી ન્યારા વર્તે, પૂછા અન્તર કોડહું. સાધુ ૧
 રૂપાતીત સ્વરૂપી પરગટ, રૂપારૂપ પ્રકાશી;
 સહજ સ્વભાવે સમતા ધારી, અત્યાનંદ વલસાસી. સાધુ ૨
 સખ રૂધિ ઘટ અંતર તેરા, ખોજત મિટત અન્ધેરા;
 અગમ પંથકા વાસી હંસા, શુ માને જગ મેરા. સાધુ ૩
 અનેકકું એકમાંહિ સમાવી, સ્થિર દૃષ્ટિથી ધ્યાવે;
 નિર્મલ નિર્ભય નિશ્ચય નિરખી, આપોઆપ સુહાવે. સાધુ ૪
 એક મિહ્યા તખ સખકું છાંડયા, દુર્લભ ઘટ ઓળાંધી;
 બુધ્ધિસાગર નિર્ભય ખેલે, સમતાનંદ તરંગી. સાધુ ૫
 ॥ વિ ॥

૯

પદ.

૧૫

સાધુભાઈ ધ્યાન સમાધિ વરીજે, આત્મ સમાધિ પાકર પ્રેમે,
 ભવ જલાધકું તરીજે. સાધુ ૧
 અસંખ્ય પ્રદર્શી આપો આપે, સ્થિર ઉપયોગે ભાસે;
 સ્વપ્નદશાસન સંસારે તબ, મનકું કબહુ ન વાસે. સાધુ ૨
 બાહિર વાહકું ત્યાગી અન્તર, શુદ્ધ વાસમાં વસીએ;
 અખેદ પ્રવૃત્તિ નિર્ભયરૂપે, કરતાં લેશ ન ખસીએ. સાધુ ૩
 અનુભવ દર્શન દૃષ્ટા પામી, વીર્યોદ્ધાસ વિકારો;
 સહજ સ્વરૂપી રૂપારૂપી, શાતાજ્ઞેય પ્રકારો. સાધુ ૪
 જ્યેં લો અન્તર તત્ત્વ ન ધ્યાવે, ત્યાં લોં સુખ નહિ પાવે;
 અન્તર શોધી બોધી પદ નિજ, સત્યાનન્દ કહાવે. સાધુ ૫
 નામ યોગથી કાજ ન સીજે, યું સાહિબ કયું રીજે;
 સદગુરુ સંગે રહીએ નિશદિન, અનુભવ ખ્યાલા પીજે. સાધુ ૬
 પડ્ દર્શનકા ઝગડા ભેદી, થાવે ચિદ્ધન વેદી;
 છેદી કર્મબંધકા ઝગડા, કબહુ ન હોવત ખેદી. સાધુ ૭
 યુજે પૂજે આતમ પદકું, ભોગી પણ તે અભોગી;
 યુધિસાગર શિવપદ સાધે, જે નિશ્ચયથી યોગી. સાધુ ૮
 શ્રી શાંતિ: ૩.   ॥ ઇડર ॥

પદ.

૧૬

સાધુભાઈ સમય સુધારસ પીજે, અન્તર આતમ હીરો પરખી,
 સુખકર તેહ પ્રહીજે. સાધુ ૧
 શુદ્ધ સ્વરૂપે રૂપારૂપી, નિત્યાનિત્ય વિલાસી,
 પર પુદ્ગલથી ન્યારો વર્તે, લોકાલોક પ્રકારી. સાધુ ૨
 અન્તર અખય ખજનો ભારી, વર્તે છે સુખકારી,
 લક્ષ્ય લગાવી લેવો ભાઈ, સમજે નરને નારી. સાધુ ૩

૧૦

વેદક આતમ પણ નહિ વક્તા, અનુભવ અંતર ધારો,
 ખેલે આતમ આપ સ્વભાવે, તો હોવે ભવપારો. સાધુ૦ ૪
 જે સંમજે તો સમજ લેને, મળીયું ઉત્તમ ઠાણું,
 જેવું ઉત્તમ પદ્મસ ખાણું, તેવું શિવ વહુ આણું. સાધુ૦ ૫
 નિજ પદવાસી તું વિદ્યાસી, હું તું ગુણગણ રાશિ,
 યુધિસાગર આતમ ધ્યાને, ઝગમગ જ્યોત વિલાસી, સાધુ૦ ૬
 (ઇંડર)

૫૬.

૧૭

એણીપેરે ધ્યાન ધરીજે, ઘટ અંતર એણીપેરે ધ્યાન ધરીજેરે
 હેજી.
 મનકર વશમે ને તનકર કખજે, આતમરૂપ સમરીજેરે. હેજી;
 આસન મારી આશા મારી, સમતાભાવ વરીજે. ઘટ૦ ૧
 સ્થિર ઉપયોગ કરી ધ્યાવોનરમાંહિલા, ચિતપરમાં નવીદીજેરેહેજી
 અસંખ્ય પ્રદેશી પરમાતમસો, પોતાનાપર રીજે. ઘટ૦ ૨
 જિન કેમ દીન થાય અહું નિજપદતખ, ઝગમગજ્યોતિ જગાવેરે હેજી
 યુધિસાગર નિભંચ દેશી, સમજે તે નર પાવે. ઘટ૦ ૩
 ॥ શ્રી શાન્તિઃ ૩. ॥ (ઇંડર)

૫૬.

૧૮

એણીપેરે પ્રભુ સમરીજે, ઘટ અંતર એણીપેરે પ્રભુ
 સમરીજેરે હેજી.
 મોધ કપટ કલ્યાધી અળગા, રાગ દ્વેષ દુર કીજેરે. હેજી;
 ચિ-તયાળી પરમાંથી પ્રેમે, અંતર સુરતા દીજે. ઘટ૦ ૧
 અલખ અરૂપી અજરામર હરદમ, સમરતાંદીલ ઉજ્યારીરે, હેજી
 ધ્યાન કરતાં ત્રિભુવન સાહિખ, આપે શિવગુખ ભારી. ઘટ૦ ૨

૧૧

અનુક્રમે યોગાભ્યાસ કરીને, જીવ શિવરૂપતા પાવેરે, હેજી,
 બુદ્ધિસાગર સમજે તેને, ભવ ભ્રમણા દુર જાત્રે. ઘટ્ટ ૩
 શાન્તિઃ ૩. (ધર)

પદ (રાગ ધીરાની કાફીતો.)

૧૯

અનુભવી આવેરે, અનુભવ વાત કરે,
 માયાની ભૂલ ભાગીરે, દેખાડો શિવ માર્ગ ખરે;
 ચરમ નયણથી મારગ જાતાં, મારગ નાવે હાથ,
 બાહિર નયણે મારગ જાતાં, ભૂલ્યો ત્રિભુવન નાથ.
 માયાની મોજ મારીરે, તેને હવે અપહરે. અનુભવી૦ ૧
 ભૂલ્યો બુલ્યો ભવમાં ભારે, ખરે દીવસ અંધાર,
 અંધારે અથડાણે જ્યાં ત્યાં, લાખ ચોરાશી મજર;
 આડો અવળો દાડયોરે, વીનતડી દીલ ધરે, અનુભવી૦ ૨
 ખાતું પીયું મન નવી ભાવે, સમજું તો પણ મૂઠ,
 મુજ મન કોઈ ન તુમ વિણ જાણે, એ અંતરનું ગુઠ;
 ગપ્યા હાંકી ગાયોરે, કારજ મુજ કોન સર્વા. અનુભવી૦ ૩
 જ્યાં ત્યાં જઈ પૂછું તુજને, વીરલા જાણે તુજ,
 તુજ વિણ મંદિર શું તું લાગે, પાડે ન કોઈ જન સુજ;
 કુગુરુએ ઘેરોરે, અજ્ઞાને હું લડથડ્યો. અનુભવી૦ ૪
 અનુભવીએ અનુભવ આપ્યો, અંતર નયણે દેખ,
 બુદ્ધિસાગર અગમ પન્થમાં, સરખા આતમ લેખ;
 સદ્ગુરુના સંગેરે, મુકિત સુખ સહજે વરે. અનુભવી૦ ૫
 પેથાપુર

૫૬

૨૦

અજ્ઞાની અથડાણારે, સંય નવી સમજી શકે;
 પોતાની હઠ પકડીરે, મન માને તેવું બકે. અજ્ઞાની૦

૧૨

સત્ય ન શોધ્યું અંતર નયણે, જડમાં માને ધર્મ;
 ધર્મ મર્મનો ખ્યાલ કરે નહિ, ખાંધે ઉલટાં કર્મ;
 અંધારું અજાણેરે, કહો કેમ ટકી શકે. અજ્ઞાની૦ ૧
 જનડીયા જેમ વર વિના તેમ, જ્ઞાની વિના ગ્રંથ;
 નાક વિના જેમ મુખ ન શોભે, અનુભવી વિષુ તેમ પંથ;
 છીપ રૂપા જેવીરે, આગેથી જોતાં ચકચકે. અજ્ઞાની૦ ૨
 આપમતિ ત્યાં યુક્ત ખેંચી, મતની તાણાતાણુ,
 કરતા કર્મ વધારે લોકો, સાત નયોના અજ્ઞણુ;
 જ્ઞાનીની આગળ આવીરે, કહો કેમ કરી ટકે. અજ્ઞાની૦ ૩
 ભૂંદ્યો કહેતાં ભુલ ન ભાગે, પ્રગટે જો ઘર જ્ઞાન,
 ત્યારે ભ્રમણા ભ્રાન્તિ ભાગે, આવે આતમ સાન;
 ખુશિસાગર યોધેરે, અંતર સૂર ઝગમગે. અજ્ઞાની૦ ૪
 ॥ પેથાપુર ॥

રાગ ઉપરનો—॥ ૫૬ ॥

૨૧

જ્ઞાનીની જંગ સારીરે, સમજજો નરનારી,
 જંગમ કલ્પ વલિરે, જ્ઞાનની સંગ નિરધારી,
 પત્થર પત્થર રત્ન ન હોવે, યુગે યુગે નહિ દેવ;
 ઠામ ઠામ નહિ કલ્પવૃક્ષ ભાઈ, ત્યું જ્ઞાનિ ગુરૂ મેવ,
 પાપ પલમાં કાપેરે, દેખાડે શિવપુર ખારી. જ્ઞાની૦ ૧
 ઘટમાં પરમાતમ દેખાડે, શાશ્વત મુખ ભંડાર,
 અનુભવ જ્ઞાને સ્થિરતા આપે, ભય ચન્ન્યલતા વાર;
 વાસના વિષ વારીરે, આપે પદ અનહારી. જ્ઞાની૦ ૨
 પાદેં મણિથી પણ ચઢીઆતા, જ્ઞાની સદગુરૂ સન્ત,
 અર્પે આતમ રૂપ ધરોધર, કરી મિથ્યાત્વનો અંત;
 મિથ્યા ટેવ વારીરે, શુદ્ધ પદ ચિત્ત ઠારી. જ્ઞાની૦ ૩

૧૩

મહાતીર્થ મહાદેવ મહેધર, કરો જ્ઞાનિનો સંગ;
 આપોઆપ સ્વરૂપે વર્તો, પામી અનુભવ રંગ;
 યુદ્ધિસાગર બોધેરે, અંતર ઘટ ઉજિયારી. જ્ઞાની૦ ૪
 (પેથાપુર)

૫૬.

૨૨

તત્ત્વ સ્વરૂપી અલખ બ્રહ્મ તું, પરમાત્મ પરગટ પોતે;
 ઘટમાં વરીયો માયાવશથી, જડમાં નિજને શું ગોતે. તત્ત્વ૦ ૧
 અજરામર અવિનાશી અરૂપી, આંખ મીચકર અવધારો;
 રટના અવિહુડ પદની લાગે, તો હોવે ઘટ ઉજિયારો. તત્ત્વ૦ ૨
 અવિચલ અસંખ્ય પ્રદેશી આત્મ, ચિદ્ધન ચેતન તું પ્યારો;
 નિત્યાનિત્ય સ્વરૂપી જ્ઞાતા, અનેકાન્ત મત નિરધારો. તત્ત્વ૦ ૩
 પરમેષ્ઠિમય પરગટ પોતે, સમજ સમજ આત્મદેવા.
 યુદ્ધિસાગર પ્રેમ ભાવથી, કરવી તેની દીલ સેવા; તત્ત્વ૦ ૪
 શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ: (ઈડર ગુફા)

૫૬.

૨૩ દેશા રાગ.

પ્રભુજી તુમ દર્શન સુખકારી, તુમ દર્શનથી આનંદ પ્રગટે,
 જગજન મંગલકારી. પ્રભુજી૦ ૧
 તપ જપ કિરિયા સંયમ સર્વે, તુમ દર્શનને માટે;
 દાન ક્રિયા પણ તુજ અર્થે છે, મળતો નિજઘર વાટે, પ્રભુજી૦ ૨
 અનુભવ વિષુ કથની સહુ ફીકી, દર્શન અનુભવ યોગે,
 ક્ષાયિક ભાવે શુદ્ધ સ્વભાવે, વર્તે નિજગુણ ભોગે. પ્રભુજી૦ ૩
 દેશ વિદેશે ઘરમાં વનમાં, દર્શન નહિ પામીજે,
 દર્શન દીઠે દૂર ન મુક્તિ, નિશ્ચયથી સમજીજે. પ્રભુજી૦ ૪

૧૪

ચેતન દર્શન સ્પર્શન યોગે, આનંદ અમૃત મેવા,
 બુધ્ધિસાગર સાચો સાહિબ, કીજે ભાવે સેવા. પ્રભુજી ૦ ૫
 શ્રી શાન્તિઃ ૩-(અમદાવાદ.)

અજપાળપે સુરતા ચાલી—એ રાગ.

૫૬

૨૪

સ્વપ્ના જેવી દુનીયાદારી, કદી ન તારી થાનારી;
 દૃષ્ટિ ખોલકર દેખો હંસા, મિથ્યા સખ જગકી ચારી. સ્વપ્ના. ૧
 દર્પણમાં પ્રતિબિમ્બ નિહાળી, ધ્યાન ભ્રાન્તિથી બહુ ભસ્યો
 જુઠીમાયા જુઠી કાયા, ચેતન તેમાં બહુ ધસ્યો. સ્વપ્ના. ૨
 નિજ છાયા કૂપજલમાં દેખી, કદી કૂપે સિંહ પડ્યો;
 પર પોતાનું માની ચેતન, ચાર ગતિમાં રડવડ્યો. સ્વપ્ના. ૩
 છીપોમાં રૂપાની બુદ્ધિ, માની મૂરખ પસ્તાયો;
 જડમાં સુખની બુદ્ધિ ધારી, જ્યાં ત્યાં ચેતન બહુ ધાયો. સ્વપ્ના ૪
 કુટુંબ કપીલો મારો માની, કીધાં કર્મો બહુ ભારી;
 અંતે તારૂં થશે ન કોઈ, સમજ સમજ મન સંસારી. સ્વપ્ના. ૫
 જન્મ્યા તેતો જરૂર જશે, અહીંથી અંતે પરવારી;
 સમજ સમજ ચેતન મન મેરા, બુદ્ધિસાગર નિરંધારી. સ્વપ્ના. ૬
 [અમદાવાદ.]

॥ ૫૬. ॥ રાગ પૂર્વનો

૨૫

અલખ અગોચર નિર્ભય દેશી, સિધ્ધ સમોવડ તું ભારી;
 અનુભવ અમૃત ભોગી હંસા, અકલગતિ ધ્રુવતા તારી. અલખ ૧
 અસંખ્ય પ્રદેસે દૃષ્ટિ દેકર, ધ્યાસોધ્યાસે ઘટજંગા;
 સ્થિરતા સમતા લીનતા પામી, દૂરે પરપણિતિ ત્યાગો. અલખ ૨
 ભેદજ્ઞાનથી ભાવો ભવિકા, આતમ રત્નત્રયી સ્વામી;
 અભેદ દૃષ્ટિ અંતર લક્ષી, થાવો શિવપદ સુખરામી. અલખ ૩

૨૫

ભાગ્યદશા પૂરણ જસ હોવે, આતમ ધ્યાને મન લાગે;
 બુદ્ધિસાગર ધન્ય નરા જગ, પ્રણમો સન્તો દીલરાગે. અલખ ૪
 (અમદાવાદ.)

રામ પ્રભાતિ ચાલ.

૨૬

એંસા સ્વરૂપ વિચારો હંસા, ગુરુગમ શૈલી ધારીરે. એંસા
 પુદ્ગલ રૂપાદિકથી ન્યારો, નિર્મલ સ્ફટિક સમાનોરે;
 નિજ સત્તા ત્રિહુકાલે અખણિત, કમ્પુ રહેનહિ છાનોરે. એંસા ૧
 ભેદ જ્ઞાન સૂર ઉદયે જાગી, આતમ ધંધે લાગોરે;
 સ્થિર દૃષ્ટિ સન્તા નિજ ધ્યાયી, પર પરિણમતા ત્યાગોરે. એંસા ૨
 કર્મ બન્ધ રાગાદિક વારી, શક્તિ શુદ્ધ સમારીરે;
 ઝીલો સમતા ગંગા જલમેં, પામી ધ્રુવકી તારીરે. એંસા ૩
 નિજગુણ રમતો રામ ભયો જખ, આતમરામ કહાયોરે;
 બુદ્ધિસાગર શોધો ઘટમાં, નિજમાં નિજ પરખાયોરે. એંસા ૪
 (અમદાવાદ.)

૫૬.

૨૭

જીવ તું શીદને કલ્પના કરે. એ રાગ.

પરમપદ પરમેતો સુખ મળે, અનાદિ દુઃખની બ્રાન્તિ રળે
 શુદ્ધ રૂપે ભળે ચંતના, નિજધન નિજમાં મળે,
 સાધ્ય લક્ષી આતમા થઇ, અકલ પણ નિજ કળે. પરમ ૧
 ત્યાગી થઇને ત્યાગી લેતું, અવસર આલ્યો ફળે,
 બુદ્ધિસાગર જાગતાં ઘટ, કર્મતું શું વળે. પરમ ૨

વિજયપુર.

૧૬

૫૬—રાગ મરાઠી સાખી.

૨૮

જાગો જોગી અલખ સ્વરૂપી, પૂર્ણાનન્દ વિલાસી;
નિજપદમાંહિ વાસ તુમારા, જ્ઞાતા જ્ઞેય પ્રકાશી,
ખેલો આતમરે, અવસર આવ્યો સારો,

જુગો જુગ તુંહિ મન પ્યારો—ખેલો ૧

ચિદ્ધન શુદ્ધ સ્વરૂપે સોહિ, મુનિજનનાં મન મોહિ;
દિનમણિ ત્રણ જીવનમાં તું છે, પોતે પોતાને મોહિ. ખેલો ૨
અન્તર ધન પરખીલે તારું, સારામાં જે સારું.

તન્મય વિદ્યાસી થા તેનો, પ્યારામાં જે પ્યાર. ખેલો ૩
ભૂલી દુનીયાના હાપણને, વળજે એંણી વારે;

ઉંઘીસ નહિ તું અગમ પન્થમાં, માલ છે માથા સારે. ખે ૪
હાથે નહિ તે સાથે કરવું, અદ્ભુત એહ તમાસા;
પામ્યા અનન્તા પામે તેને, તે પદના તું પ્યાસા. ખેલો ૫

ચિન્તામણિ નિર્ધનના હાથે, તેતો કપહુ ન ચડશે;
માનો મનમાં જેતે આવ્યું, પરલવ માલુમ પડશે. ખેલો ૬
ચઉટામાં મીસરી વેરાણી, કીડી કળાથી ખાવે;

કુંજર તેને મહી શકે નહિ, યોગ્યતાએ સહુ પાવે. ખેલો ૭
જેના માથે સદ્ગુરૂ નહિ છે, નગુરા ભરકે ભારે;
બુદ્ધિસાગર આત્મ ઉભગર, સદ્ગુરૂ તરે ને તારે. ખેલો ૮

પેથાપુર.

૫૬.

ના ૧ કેસેમજકો બંધ છુટાયો—એ રાગ.

૨૯

પરમ પ્રભુ ઘટ અંતરમાં ભાવો, ગાવો ધ્યાવો વધાવો. પરમ.
પિંડે પરમાતમ વસીયા તસ, પૂજા શુદ્ધ રચાવો;
સમતા જલથી પ્રક્ષાલો વિભુ, તન્મય ત્યાં થઇ જવો. પરમ. ૧

૧૭

ભાવ દયા ચંદનથી અચ્ચો, સદ્ગુણ પુષ્પ ચઢાવો;
 ક્ષાયીક સમકિત ધૂપ કરો વળી, જ્ઞાન દીપક પ્રગટાવો. પરમ. ૨
 ક્ષાયીક ચરણનો સ્વસ્તિક કરીએ, અનુભવ નૈવેદ્ય ધરીએ,
 આવિભાવે આત્મિક ગુણકૃત, ધરતાં મંગળ વરીએ, પરમ. ૩
 સામગ્રી પૂજનની પામી, પૂજે અંતરયામી,
 પૂજક પૂજ્યપણું પ્રગટાવી, હોવે ચિદ્ધન સ્વામી. પરમ ૪
 ગુણસ્થાનક ચોથું પામીને, દ્યો પૂજનનો લહાવો,
 યુધિસાગર પૂજન અર્થે, ન મળે અવસર આવો. પરમ ૫
 ઇતિ શ્રી શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

[અમદાવાદ.]

૫૬.

૩૦

તારો આતમરાય મહાશય તારો આતમરાય,
 કાદવમાં મણિ ખરડાયો છે, સ્વચ્છ કરો ચિત્તલાય; મહા ૦
 આતમ હીરો ઝળકે જ્યોતે, જોજ્યો ઘટની માંય. મહા ૦ ૧
 સત્ય સનાતન સુખનો દાતા, આપોઆપ કહાય; મહા ૦
 જેની શક્તિ પાર વિનાની, સાધનથી તે સધાય. મહાશય ૦ ૨
 જગદીશ્વર જગનાથ જયોજગ, જ્ઞાન થકી પરખાય; મહા ૦
 જેની સેવા અમૃત મેવા, જન્મ જરા દુર જાય. મહાશય ૦ ૩
 ગુણ પર્યાયનો ધારક ભાજન, સમયે સમયે થાય; મહા ૦
 પરમાતમ તે, નિશ્ચય નયથી, ધ્યાવે તો સુખ પાય. મહા ૦ ૪
 વ્યવહારે શુદ્ધ વર્તે તદ્દર્થે, ક્ષણ ક્ષણમાંહિ સદાય, મહા ૦
 કારણે કાર્ય મહોદય સિદ્ધિ, યુદ્ધિસાગર ગુણ ગાય. મહા ૦ ૪
 શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

પેથાપુર.

૩

૧૮

૫૬.

૩૧

॥ સમતાએ આત્માને આપેલો ઉપાલમ્ભ ॥

સુગુણ સનેહા સ્વામિ મહેલે પધારો.
 (વનતડી અવધારો, કૃપાળુ, મહેલે પધારો.
 શેરીએ શેરીએ સ્વામી કુલડાં બીછાવું,
 તોરણ નવીન રચાવું, કૃપાળુ ૧
 વ્રત નિયમ કરી શરીર શોષાવું.
 લુખાં અલુણાં ધાન્ય આવું, કૃપાળુ,
 તારા માટે હું તો તીરથ કરતી,
 ક્ષયે તે ડુંગર કરતી. કૃપાળુ ૨
 દીવાની થઈને મેં તો દુનિયામાં ખોળ્યા,
 માયાના દરિયા ડોળ્યા, કૃપાળુ,
 પી પળાને પાણી મેંતો પ્રેમથી રેડ્યાં,
 ઋષિયોને પ્રેમથી તેડ્યા, કૃપાળુ ૩
 માલોના મણકા હું તો નિશદ્ધિન ગણતી,
 ગ્રન્થોને પ્રેમથી હું ભણતી, કૃપાળુ,
 ત્યાગી થઈને મેં તો ચીવર ત્યાગ્યાં,
 ભીક્ષાનાં ભોજન માગ્યાં, કૃપાળુ ૪
 વનવાસી થઈને મેં વાઘાંબર પેહેયું,
 ચિન્તાએ મન મારૂં ઘેયું. કૃપાળુ,
 બ્યાં ત્યાં જવું હું ત્યાં તો શુન્યજ ભાસે,
 દુઃખ હું કહું કોની પાસે. કૃપાળુ ૫
 લાખ ચોરાશી જીવ્યોની હું ભમતી,
 જન્મ જરા દુઃખ ખમતી, કૃપાળુ,
 ચાર ગતિમાં મારી લાજ લુંટાણી,

૧૯

દુઃખેએ જ્યાં ત્યાં તાણી,	કૃપાળુ ૬
મારી વહારે કોણ ચઢશે પ્રીતમજ,	
બોલ્યામાં રાખું હવે શરમ શી,	કૃપાળુ,
મોટાના ઘરની મારી લાજ લુંટાય,	
તેમા ફજેતી તારી થાય.	કૃપાળુ ૭
ઘરણી વીના તમે વેશ્યાના સંગી,	
એકું ખાઇને થયા ભંગી,	કૃપાળુ;
વિષયના ખ્યાલા અમી માનીને પીધા,	
વેશ્યાએ હાલ બે કીધા.	કૃપાળુ ૮
સમજે છે સમજણ છેલ્લામાં છેલ્લી,	
ગઈ વેળા ન આવે વહેલી,	કૃપાળુ;
નાનો ખાલુડો નથી પારણે સૂતો,	
જેથી સમજતો નથી હું તો,	કૃપાળુ ૯
વાંક ગુનહો શો મારોરે આવ્યો,	
વૈરી વેશ્યાએ ભમાવ્યો,	કૃપાળુ,
મુખ અનન્તુ ઘરમાં ન દીકું,	
વિષાએ ભુંડ મન મીકું.	કૃપાળુ, ૧૦
વેશ્યા તો નારી કદી થાશે ન તારી	
વૈરિણી દુઃખ દેશે ભારી,	કૃપાળુ,
મુખે મીઠી ને મન રાખે છે કાતી,	
ફેલી ખાધી તારી છાતી.	કૃપાળુ ૧૧
ઘણું કહેતારે મને આંસુડાં આવે,	
શરમ તને શીદ નાવે.	કૃપાળુ;
કહો તો સ્વામિજી હું વૈરાગણ હોવું,	
કહો તો નિશદિન રોવું.	કૃપાળુ ૧૨
નિર્દય થઈ તમે સામું ન બુઝો,	
પોતાની પત તેમાં ખુવો.	કૃપાળુ;

૨૦

આવી કુલવટ તમે ક્યાંથીરે રાખી, ક્યા ભગતે તે ભાખી.	કૃપાણુ૦ ૧૩
દુષ્ટચોરોએ તમને પકડીને લુટ્યા, કષ્ટ આપીને ખૂબ કૂટ્યા,	કૃપાણુ;
જાગીને જીવ્યો જરા આંખ ઉઘાડી, દૃષ્ટિને દોષ દૂર કાઢી.	કૃપાણુ૦ ૧૪
પાયે પડીને એમ વિનતિ કરું છું, ધ્યાન સદા હું ધરું છું;	કૃપાણુ;
ખોલો ખોલો ને હવે ઉત્તર આપો, ચરણ કમલમાં થાપો.	કૃપાણુ૦ ૧૫
ભાન લાવીને હવે સ્વામિજી ખોલો, પ્રેમથી અન્તર ખોલો—	

સુગુણી મારી તે મારી.

કાળ અનંતો મેં ફેગટ ગાળ્યો, ભાવી વળે નહિ ટાળ્યો.	સુગુણી૦ ૧૬
આડે મારગે પ્રાણુપતિ પધારે, વહાલી સ્ત્રી તેને વારે,	સુગુણી;
આજે તેં તારી સેવા બજાવી, ફરજ સતીની બજાવી.	સુગુણી૦ ૧૭
વેશ્યાનો સંગ હવે કરું ન શાણી, સંગત છુરી મેં જાણી.	સુગુણી;
સમતાના સંગે એમ સ્વામિજી આવ્યા, તત્ત્વ રમણતામાં ફાવ્યા.	સુગુણી૦ ૧૮
ગુણ ઠાણે ચોથે સ્વામિજી ચડીયા, વેશ્યાના હાથ હેઠે પડ્યા—	

૨૧

અન્ટરમાં જુઓ વિચારી,

ભેદ દૃષ્ટિ થઈ લિખતા યોધી.	
લીધું સત્યજ ઘટ શોધી,	અન્ટરમાં. ૧૯
ક્ષાયિક ભાવે નિજ ઘરને તપાસી,	
જ્ઞાનથી કીધું પ્રકાશી.	અન્ટરમાં.
ક્ષાપક શ્રેણિએ મહેલે ચડતા,	
ક્ષાયિક લખિધ વરંતા.	અન્ટરમાં. ૨૦
શકિત વ્યક્તિ ઘટ અન્ટર જાગી,	
સુખ વિલસે મહાભાગી.	અન્ટરમાં;
પુદ્ગલ સંગ નિવારી સમયમાં,	
તન્મય રૂપ શુદ્ધ વચમાં.	અન્ટરમાં. ૨૧
આતમ નર નરનારી સમતા સંધોગ,	
ભોગવે સાધીત ભોગ.	અન્ટરમાં;
મળીયો સમય લેખે એમજ આવે,	
બુદ્ધિસાગર શિવ દાવે.	અન્ટરમાં. ૨૨
	થેથાપુર.

૫૬

૩૨

ચેતન અનુભવ રંગ રમીજે, આગમ દોહન અનુભવ અમૃત.
થોગી અનુભવ રીજે;

અનુભવ અમૃત વહિલ સરખો, અનુભવ કેવલ ભાઈ,
અનુભવ શાધીત સુખ સહોદર, ધ્યાનતનુજ સુખદાઈ. ચે. ૧
અનુપમ અનુભવ વર્ણન કરવા, કો ન સમર્થ કહાવે;
વચનાગોચર સહજ સ્વરૂપી, અનુભવ કોઈક પાવે. ચેતન. ૨
અનુભવ હેતુ તપ જપ કિરિયા, અનુભવ નાત ન જાતિ,
તય નિક્ષેપાર્થી તે ન્યારો, કર્મ હણે ઘનઘાતિ ચેતન. ૩

૨૨

વીરલા અનુભવ રસ આસ્વાદે, આતમ ધ્યાને યોગી,
 આતમ અનુભવવિણુ જે લોકો, શિવ સાથે તે ઢોંગી. ચે. ૪
 અનુભવ યોગે આતમ દર્શન, પામી લહત ખુમારી,
 બુદ્ધિસાગર સાચી બહાલી, અનુભવ મિત્તમુચારી. ચેતન. ૫
 અમદાવાદ.

પદ.

૩૩

ચેતન આપ સ્વભાવ વિચારો, આપ સ્વભાવે ક્ષાયિક તૃપ્તિ;
 આવે ભવજલધિ આરો-ચેતન૦ ૧
 જ્ઞાનામૃતતુલ્ય પાનજ કરીએ, પર પરિણતિકુલ નીચારી-
 શુદ્ધચરણ ભોજનથી તૃપ્તિ, થાશે શિવસુખકારી. ચેતન૦ ૨
 આતમગુણોથી તૃપ્તિ સાચી, જ્ઞાનીજન એમ ભાખે;
 આતમધ્યાન કરે જે કોઈ, તે ઘટ અન્તર ચાખે. ચેતન૦ ૩
 પુદ્ગલથી પુદ્ગલને તૃપ્તિ, આતમ આપ સ્વભાવે;
 અનુભવ યોગે સ્થિરતા સંગે, તૃપ્તિ જન કોઈ પાવે. ચેતન૦ ૪
 સ્વપ્ન સરિખી મિથ્યા તૃપ્તિ, સંસારે જન જાણે;
 ભ્રાન્તિ નિવારક જ્ઞાનિઘટમાં, તૃપ્તિ વાત પિછાનો. ચેતન૦ ૫
 મધુ સાકર ઘૃતથી જે તૃપ્તિ, જ્ઞાનિ મન તે ખાટી,
 આતમ શુદ્ધ સ્વભાવે રમતાં, તૃપ્તિ છે જગ મોટી. ચેતન૦ ૬
 ઈન્દ્રાદિક પણ વિષય વિકારે, તૃપ્તિ કદીય ન પાવે;
 આપ સ્વભાવે ધ્યાન દશામાં, તૃપ્તિ સહુજે થાવે. ચેતન૦ ૭
 આતમધ્યાની નિસ્પૃહયોગી, મમતા સંગ નિવારી;
 ભિક્ષુક સુખીયા જગમાં સાચા, તસ જાઉં બલિહારી. ચેતન૦ ૮
 નિર્ભય નિજ દેશે છે તૃપ્તિ, એમ વહતિ જન વાણી,
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, તૃપ્તિ લાહો ગુણ ખાણી. ચેતન૦ ૯
 અમદાવાદ.

૨૩

પદ.

૩૪

જ્ઞાની વીરલા કોષ જગતમાં, જ્ઞાની વીરલા કોષ,
 વદુ વિચારી જોઈ—જગતમાં—જ્ઞાની૦
 કોષ ભાષા જ્ઞાનથીરે, ધરતા મન અહંકાર;
 ભાષા કારણ જ્ઞાનનુંરે, નાવે ભાષા પાર. જગતમાં ૧
 વાદવિવાદે માનતારે, કોષક સાચું જ્ઞાન;
 પરપરિણતિ યોગ્યાથકીરે, વાધે ઉલટું માન. જગતમાં ૨
 રાગ દ્વેષનો ક્ષય કરીરે, અર્થે આતમ ભાન,
 પૂરણ શાન્તિ જેહથીરે, જાણે સત્ય તે જ્ઞાન. જગતમાં ૩
 આતમ અનુભવ જ્ઞાનથીરે, નાસે ભવભય કંદ,
 બુદ્ધિસાગર પામતારે, જ્ઞાની પૂર્ણાનન્દ. જગતમાં ૪
 અમદાવાદ.

પદ.

૩૫

શાન્તિ સદા સુખદાયી, જગતમાં શાન્તિ સદા સુખદાયી,
 સેવો ચિત્તમાં ધ્યાયી—જગતમાં—શાન્તિ.
 ભવ જંઝાળે ભટકતારે, શાન્તિ હોય ન લેશ,
 મન ચન્ચલતા ત્યાં હુવેરે, ઉલટો વાધે કલેશ. જગતમાં. ૧
 સત્તા ધન વૃદ્ધિ થકીરે, હોય ઉપાધિ જોર,
 ચિત્ત સ્થિરતા નહિ ભજેરે, પ્રગટે દીલમાં તોર. જગતમાં. ૨
 દુનીયાની ખટપટ થકીરે, ખટપટીયું મન થાય,
 મનડું ભટકે બાહ્યમાં તો, અહિરામત પદ પાય. જગતમાં. ૩
 લેશ વિકલ્પ ન ઉપજેરે, અન્તર વર્તે ધ્યાન,
 ઉપાધ અળગી હુવેરે. હોવે શાન્તિ ભાન. જગતમાં. ૪

૨૪

ખારા જળના પાનથીરે, કદી ન તુપિત થાય,
 ધુમાડા બાચક ભરેરે, હાથ કશું નહિ આચ. જગતમાં. ૫
 માયા મમતા યોગથીરે, કદી ન શાન્તિ હોય;
 શાન્તિ વર્તે આત્મમાંરે, નિશ્ચયથી અવલોચ. જગતમાં. ૬
 આતમ ધ્યાને આતમારે, શાન્તિથી ભરપૂર;
 યુદ્ધિસાગર શાંતિમાંરે, હોય સદા મગર. જગતમાં ૭
 અમદાવાદ.

૫૬

૩૬

કોષ ન કરશે પ્રીત, ચતુરનર કોષ ન કરશે પ્રીત;
 પ્રીત વસે ત્યાં ભીતિ, ચતુર નર કોષ ન કરશુ પ્રીત.
 પ્રીતિ ભવ દુઃખ મૂળ છેરે, પ્રીતિનું ક્ષણ શોક;
 પ્રીતિ કરતાં પ્રાણીનેરે, વાધે રોગ વિયોગ. ચતુર. ૧
 સ્વાસ્થમાં અન્ધા બનીરે, પ્રીત કરે નરનાર;
 પર પુદ્ગલની લાલચેરે, વૃદ્ધિ કરે સંસાર. ચતુર. ૨
 સ્વાસ્થની જે પ્રીતીરે, તેનો અંતે નાશ;
 અનુભવીએ દાખવ્યુરે, ધર તેનો વિશ્વાસ. ચતુર. ૩
 મૂરખ સાથે પ્રીતીરે, કરતાં નિશદીન દુઃખ;
 પંડિત સાથે પ્રીતીરે, કરતાં નિશદીન સુખ. ચતુર. ૪
 આતમ તે પરમાતમારે, પ્રીતિ છે તસ સાચ;
 મહિસમ આતમ પ્રીતીરે, પરપ્રીતિ જ્યું કાચ. ચતુર. ૫
 ધર્મ સ્નેહને સાચવીરે, કરીએ સજ્જન સંગ;
 યોગ્ય જનો લહી યોગ્યતારે, પામે અનુભવ રંગ. ચતુર. ૬
 અનુભવ રંગ મજાઠ જ્યુરે, આતમમાંહિ સુહાય;
 યુદ્ધિસાગર હંસ જ્યુરે, અન્યુ વીરલા પાય, ચતુર. ૭

૨૫

ભેદજ્ઞાન દૃષ્ટિ જગેરે, જાણે આતમ રૂપ;   ચતુર૦ ૫
 આતમમાં આનંદ છેરે, ટાળે ભરભય ધુપ.   ચતુર૦ ૫
 જ્ઞાની જ્ઞાન થકી લહેરે, શાશ્વત સત્યાનંદ,
 યોગી આતમ સમાધિમાંરે, પાવે આનંદ કંદ.   ચતુર૦ ૬
 આનંદ અનુભવ યોગથીરે, પ્રગટે ઘટમાં ભાઈ,
 સદ્ગુરુ સગત આપશેરે, જ્ઞાનાનંદ વધાઈ.   ચતુર૦ ૭
 સદ્ગુરુ હાટે પામશેરે, આનંદ અમૃત મેવ;
 બુદ્ધિસાગર કીજીએરે, પ્રેમે સાચી સેવ.   ચતુર. ૮

અમદાવાદ ૬, ભ, વં,

૫૬.

૩૮.

અમરપદ પરખી લેજેરે, પરજ્યાથી સુખ થાય.   અમર૦
 કોઈક રાચ્યા માનમાંરે, કોઈક રાચ્યા દામ;
 પરભવ જાતાં પ્રાણીનેરે, કોઈ ન આવે કામ.   અમર૦ ૧
 ગાડી વાડી લાડીમાંરે, જીવો ભૂલ્યા ભાન;
 વિષ્ઠાના કીડા પરરે, પરવસ્તુ ગુલતાન.   અમર૦ ૨
 દુઃખ સન્તતિ દાવાનલેરે, કદી ન શાન્તિ થાય;
 નિજપદ જાણે જે નરોરે, સાચી શાન્તિ તે પામ,   અમર૦ ૩
 મનવચ્ચ કાયા યોગનીરે, નિવૃત્તિ જખ થાય;
 અધ્યાતમ સુખ સંપજેરે, જન્મ મરણ દુઃખ જાય.   અમર૦ ૪
 સમતા સ્થિરતા સંપજેરે, અનુભવ જાગે જ્યોત;
 વર્તે નિજપર ભિન્નતારે, થાય ભુવન ઉદ્ધોત.   અમર૦ ૫
 વિષય વાસના પરિહરીરે, કરતાં આતમ ધ્યાન;
 અજર અમરપદ ભોગવેરે, ચૈતન ગુણની ખાણ.   અમર૦ ૬

૪

૨૬

જ્ઞાનિ સદ્ગુરુ સંગતેષુ, હોવે આત્મ પ્રકાશ;
 બુદ્ધિસાગર કીલ્ચએર, સન્તની સંગત ખાસ. અમર૦ ૭
 અમદાવાદ દ. ભ, વં.
 પાદરા

૫૬.

૩૯

સદા સુખકારી પ્યારીરે, સમતા ગુણુ ભણુડાર—સદા૦
 જ્ઞાન દશાક્રુળ જાણીએરે, તપ જપ લેખે માન,
 સમતા વિણુ સાધુપણુરે, કાસકુસુમ ઉપમાન. સદા૦ ૧
 વેદ પદો વ્યાગમ પદોરે, ગીતા પદો કુરાન,
 સમતા વિણુ શોભે નહિરે, સમજે ચતુરસુજાણુ. સદા૦ ૨
 નિશ્ચય સાધન આત્મતુરે, સમતા યોગ વખાણુ,
 અધ્યાતમ યોગી થવારે, સમતા પ્રશશ્ય પ્રમાણુ. સદા૦ ૩
 સમતા વિણુ સ્થિરતા નહિરે, સ્થિરતા લીનતા કાજ,
 સમતા દુઃખહરણી સદારે, સમતા ગુણુ શિરતાજ. સદા૦ ૪
 પરપરિણુતિ ત્યાગી મુનિરે, સમતામાં લયલીન,
 નરપતિ મુરપતિ સાહિબારે, તસ વ્યાગળ છે લીન. સદા૦ ૫
 રાચી નિજપદ ધ્યાનથીરે, સેવો સમતા સાર,
 બુદ્ધિસાગર પીલ્ચએરે, સમતામૃત ગુણુકાર. સદા૦ ૬
 અમદાવાદ. દ. ભ, વં,

॥ પ્રભાતીયુ ॥

૪૦

ઉદો ચેતન આળસ છંડી, ધર્મ હૃદયમાં ધારોરે;
 પ્રભાતે શુ' પોઢયો ચેતન, જય શ્રેણે અવતારોરે. ઉડા. ૧

૨૭

નિદ્રા લેતાં કાળ અનંતો, ચાર ગતિમાં ભમીયોરે; તોપણ શું તું તેના વશ થઇ, શય્યામાંહિ રમીયોરે.	ઉઠો. ૨
નિદ્રાને આહાર વધાર્યાં, વધતાં ચેતન બણોરે, તેહનો નાશ કરીને ચેતન, ધર્મ હૃદયમાં આણોરે.	ઉઠો. ૩
શું સંસારમાં સાર વિચારી, માફ માફ કરતોરે, મૃત્યુ તણો ભય માથે ગાળે, છાયા મીશે ફરતોરે.	ઉઠો. ૪
કર્મ કઠીયા આતમ ધનને, નિશદિન લુટે પ્રાણીરે, જગ જગ આતમ નિજ ભાવે, એવી જિનવર વાણીરે.	ઉઠો. ૫
ઉઠી પ્રભાતે પાપારંભનાં, કામ નિવારણ કરજોરે, ચોવીસ જિનવર સકલ તીર્થને, ઘટમાંહિ ભવિ ધરજોરે.	ઉઠો. ૬
શ્રી સંખેશ્વર સાહિબ મોરા, નામ જપું હું તોરારે, સકલ મંગલ કર્તા હુઃખ હર્તા, નાસે કર્મ કઠોરારે.	ઉઠો. ૭
દાન શીયલ તપ ભાવના ભેદે, ધર્મ સેવન જે કરશેરે, બુદ્ધિસાગર શાશ્વત શિવપદ. ભવસાગર ઝટ તરશેરે.	ઉઠો. ૮

પદ.

૪૧

હુમારો દેશ છે ન્યારો, પ્રભુ પ્રેમ જણાવાનો;	
હુમારા દેશમાં શાંતિ, અલખ નામે ગણાવાનો.	૧
હુમારો તે તમારો છે, તમારો તે હુમારો છે;	
સમજતાં સહુ સુખી થાવે, જઈ દેશમાં ફરી નાવે, ૨	
હુમારા દેશમાં યોગી, અલખની ધુન લગાવે છે;	
હુમારા દેશમાં સંતો, અલખનાં ગાન ગાવે છે.	૩
નહિ જ્યાં શોક નહિ ત્યાં રોગ, નહિ જ્યાં જન્મને જાતિ;	
નહિ જ્યાં હુઃખ દિલગીરી, નહિ જ્યાં વણને જ્ઞાતિ,	૪
સદા જ્યાં યોગીઓ જાગે, નહિ કોઈ વૈખરી ઓલે;	
નહિ જ્યાં કર્મતું નામ, અતુલ ધન શુદ્ધ કો તોલે,	૫

૨૮

અખંડ સુખની વહે ધારા, સદા શુદ્ધ યુદ્ધ નિરધારા;
 લહે દેશ તે મહારાણ્યા, અવર સહુ જાણુ નાદાના, ૬
 નહિ પન્ય ભૂતકા વાસા, હુમારા દેશ ખહુ ખાસા;
 હુમારો દેશ જે જાણે, અનંતાં સુખ તે માણે. ૭
 અલખ દેશી અવિનાશી, પરમપદ એજ વિધાસી;
 ચલો હંસા અલખ દેશે, અરૂપી આત્મના વેશે. ૮
 સદા તસ ધ્યાનમાં રહેજે, અખંડાનંદ ઘટ લેજે;
 યુદ્ધયજ્ઞિંધ આત્મનો સંગી, હુમારા દેશ ગુણુરંગી. ૯

અમદાવાદ.

૫૬.

૪૨

કોઈક વીરલા પાવેહો જગમે, અધ્યાતમ રસ પાવે;
 કોઈક ગાવે કોઈક ધ્યાવે, વીરલા કોઈ પચાવેહો. જગમેં ૦ ૧
 સિંહણુ કેરું હુગ્ધજ પાત્ર, સોનાનામાં ઠરશે;
 ખાય ખીલાડી ખીરતું ભોજન, વમન તે વારે કરશેહો. જગમે ૨
 વિષ્ટા કેરું ભોજન રાસભ, પેટ ભરીને ચરશે;
 સાકર સ્વાદ તે શું સમજે, પ્રાણુ પલકમાં હરશેહો. જગમેં ૦ ૩
 મોતા કેરો ચારો દેખી, કાગ ચાંચ નવિ ધરશે;
 ચકવતિની ખીરજ ખાતાં, નિર્ધન ડામ ન ઠરશેહો. જગમેં ૦ ૪
 પાત્રતામાં અધ્યાતમરસ, ડામ ધરીને ઠરશે;
 યુદ્ધિસાગર આતમ ધ્યાને, વંછીત સઘળાં સરશેહો; જગમેં ૦ ૫
 મહેસાણા.

૨૯

૫૬.

૪૩

અલખ નિરંજન આતમ જ્યોતિ, સંતો તેહનું ધ્યાન ધરે;
આરે કાયા ઘટ આતમ હીરે, ભૂલી ક્યાં

ભવમાંહી ફરે અલ૦ ૧

ધ્યાન ધારણા આતમ પદની, કરતાં ભ્રમણા મીટ જાવે,
આતમતત્વની શ્રદ્ધા હોવે, અનહુદ આનંદ મન થાવે. અલ૦ ૨
વિષયારસ વિષ સરખો લાગે, એન પડે નહીં સંસારે;

જીવન મરણ પણ સરખું લાગે, આતમ પદ ચિન્હે ત્યારે,

અલ૦ ૩

હલકો નહીં ભારે એ આતમ, કેવળ જ્ઞાન તણો દરીયો;

બુદ્ધિસાગર પામતાં, તે ભવસાગર ક્ષણમાં તરીયો. અલ૦ ૪

મહેસાણા.

૫૬.

૪૪

અંતરના અજ્ઞાનેરે, બહાલા દુઃખ પાય છે.

નિરંજન સેવેરે કડાકૂટ જાય છે;

ક્યાંથી આવ્યોને ક્યાં જઈસ, શાથી જગ જન્માય,

તાર કોણુને છે તું કોનો, મરીને ક્યાં તું જાય,

અંતરના વિચારેરે, સમજણ સહાય છે.

અંતર૦ ૧

હલાપણ તાર શું દુનીયામાં, જુઠી સ્વાર્થ સગાઈ,

ભલા ભલાપણ મૂકી ચાલ્યા, આવે ન સાથે કાંઈ,

જલમાંના પરપોટારે, જેવી એહ કાય છે.

અંતર૦ ૨

જગની માયા દુઃખની છાયા, કરે નહિ ત્યાં વિશ્રામ,

ફળ કિમ્પાકના સરખું સુખ ત્યાં, કેવલ દુઃખનું ધામ,

જોઈને તમે જોજોરે, ભોળા જન ભરમાય છે.

અંતર૦ ૩

૩૦

વન્ધ્યાને સ્વપ્નાની અંદર, સારા પુત્ર જણાય,
 પરણાવ્યો ચૌરીની અંદર, મનમાં સુખ બહુ પાય,
 મરી ગયો રાતીરે, મૂર્છા બહુ ખાય છે. અંતર૦ ૪
 રૂવે પીટે માથું પછાડે, આંખો ઉઘડી જાય,
 પુત્ર કલ્પના સુખ દુઃખ ખોડું, બુદ્ધિસાગર ગાય,
 દુનીયા ઉઘી ચાલેરે, શું ત્યાં કો ઉપાય છે. અંતર૦ ૫
 મેહિસાણા.

પદ.

૪૫

નેવાતું પાણી મોભેરે, બહાલા ચાલ્યું જાય છે,
 દુનીયા મન અવળુરે, સવળું સંત ગાય છે,
 જાતું ત્યાં તો કોઈ ન જાવે, કરવું તે ન કરાય,
 જાણવું તે તો રહીયું બાકી, રાતને દીન ગણાય,
 મોહ દારૂ પીધેરે, ભાન તો ભૂલાય છે. નેવાતું ૦ ૧
 રાજને તો રંક ગણીને, કરી નહીં સારવાર,
 રંકને રાજ માની બેઠા, ધિક પડ્યો અવતાર,
 અન્તર ધન ખોયુંરે, મોટો એ અન્યાય છે. નેવાતું ૦ ૨
 લોહ ચણાતું ભક્ષણ કરવું, જેવું એ મુશકેલ,
 તેવું આત્મસ્વરૂપે થાવું, નથી બાળકનો ખેલ,
 કોઈક જીવ સમજેરે, બુદ્ધિસાગર ગાય છે. નેવાતું ૦ ૩
 મેહિસાણા.

પદ.

૪૬

આપ સ્વભાવમાંરે, અખલુ સદા મગજમેં રહેતા—એ રાજ.
 આતમ ધ્યાનથીરે, સન્તો સદા સ્વરૂપે રહેવું,
 કર્માધીન છે સૌ સંસારી, કોઈને કંઈ ન કહેવું. આતમ ૦ ૧

૩૧

કેઈ જન નાચે કેઈ જન રૂવે, કેઈ જન યુદ્ધ કરતાં;
 કેઈ જન જન્મે કેઈજન ખેલે, દેશાટન કેઈ કરતા. આ૦ ૨
 વેલુ પીલી તેલની આશા, મૂરખ જન મનરાખે;
 આવળીયો લાવીને આંખા, કેરી રસ શું આખે. આતમ૦ ૩
 વેરી ઉપર વેર ન કીજે, રાગીથી નહિ રાગ;
 સમભાવે સૌ જનને નીરખે, તેા શિવ સુખનો લાગ. આ૦ ૪
 જુઠી જગની પુદ્ગલ આજી, ત્યાં શું રહીએ રાજી;
 તન ધન યૌવન સાથ ન આવે, આવે ન માતપિતાજી. આ૦ ૫
 લક્ષ્મી સત્તાથી શું થાવે, મનમાં જોજો વિચારી;
 એકદીન ઉઠી જવું અન્તે, દુનીયા સૌ વિસારી. આતમ૦ ૬
 ભલા ભલા પલુ ઉઠી ચાલ્યા, જોને કેમક ચાલે;
 ખીલાડીની દાટે ચરીયો, ઊંદરડો શું મહાલે. આતમ૦ ૭
 કાળજપાટો સૌને વાગે, યોગિજન જગ જાગે;
 છુદ્ધિસાગર આતમ અર્થી, રહેજો સૌ વૈરાગ્યે, આતમ૦ ૮
 શ્રી શાંતિઃ
 મેહેસાણા.

૫૬

૪૭

રાગ ઉપરનો.

તાર નાય ન રૂપ લખાય, અલખ પરમાતમા,
 તારી શક્તિ અનંત કહાય અલખ૦
 જ્ઞાનાદિક તુજ સંપદારે, કર્મ અઘાદિત થાય;
 પરભાવ રંગી ચેતનારે, કર્મ અલખકો ઉપાય. અલખ૦ ૧
 કુમાડા આવક ભરેરે, હાથ કશું નહિ આય;
 પર પોતાનું માનતારે, જન્મ મરણ દુઃખ પાય. અલખ૦ ૨

૩૨

દેખે તે તાડ નહીંરે, તાહર તાહરી પાસ;	
પૌતાને રંક માનીનેરે, કયાં કર તું પર વ્યાશ. અલખ૦	૩
કાલ અનંતો ઉઘીયારે, મિથ્યા રચણી મઝાર;	
સદ્ગુરુએ ઉઘાડીયારે, સકલ થયો અવતાર. અલખ૦	૪
વિનય ભકિત કરૂણા ગ્રહીરે, ભાવ અપૂર્વ ગ્રહાય;	
ચિદ્ધન સંગે ખેલતાંરે, કર્મ કલંક કરાય. અલખ૦	૫
શુદ્ધ સ્વરૂપી ચેતનારે, દો ભેદે વર્તાય;	
દેહાતીત થઈ આતમારે, જ્યોતિ જ્યોત મિલાય. અલખ૦	૬
શુદ્ધ સ્વરૂપે આતમારે, સ-તાએ સહુ હોય;	
બુદ્ધિસાગર ધ્યાવતાંરે, આપ સ્વરૂપે જોય. અલખ૦	૭

મેહસાણા.

૫૬

૪૮

અહો દૈવની ગતિ, સહુ પ્રાણીને થઈ ભારી;
 ઘડીમાં કરે પલકમાં હરે, દીવો વાયુથી જીવો જ્યુ' ફરે, અ૦ ૧
 જેના નાદથી સહુ નારો, જેની જ્યોતથી સહુ ભાસે;
 અવસ્થા એક તે ના ધરે, ગતિ દૈવની ગમે તે કરે. અ૦ ૨
 જેના શૌચથી સહુ ખીના, જેની કાન્તિમાં સહુ લીના;
 ભૂલ્યા ભૂલથી ભલી આજી, ગતિ દૈવની રહિ ગાજી. અ૦ ૩
 જેની હાકથી સહુ ખીતા, ભૂલ્યા ભાવથી ભલી ગીતા;
 જેવી કર્મની ગતિ તેવા, રૂવે કે મરે જમે મેવા. અહો ૦ ૪
 અવસ્થા સદા વિચિત્રા સહુ, જીવો રામની કથા શું કહું;
 જીવો કૌરવો અહુકુલ્યા, પ્યારી પ્રાણ ધન સહુ કુલ્યા. અ૦ ૫
 પલકમાં તાપ પલકમાં છાય, અવસ્થા એક કદી ના જાય;
 ધરી માન શું ભૂલે ભાન, ચેતી ચિ-તમાં ધરો ધ્યાન. અહો ૦ ૭
 સજી સાધનો ધરો ધ્યાન, બુદ્ધિ આત્મના કરો ગાન;
 અવસ્થા ન એક જનારી, બુદ્ધિસાગરે કહું ધારી. અહો ૦ ૭
 વિજયપુર.

૩૩

પદ.

૪૯

ચેતન અનુભવ રચના લાગી, અલખ તોરી આતમસેં રહ
 લાગીરે હેજી. કોઇ વીરલા તુજ ગુણ રાગી—અલખ૦ ૧
 કાદવમે ચીર ઘોવે ઘોખી, ખીજ ખોયા ઉખર ભૂપ્રાણી;
 વાણીકા સહુ ખેટા જયા, ક્યું જગત ધૂળધાણી. અલખ૦ ૨
 ભૂલ્યો જન જગકું ચેતાવે, વેશ્યા સહુકું નાચ નચાવે,
 ઉંધ્યાજન ઋદ્ધિ બહુ પાવે, જગ્યા શીસ કયાવે. અલખ૦ ૩
 પંડિત પોપટ બહુ બહુ ખેલે, ક્ષિપર સામે તારી ઠાલે;
 પરંવર મૂરખ ઋદ્ધિ ખોખે, નારી કંત હીંચોખે. અલખ૦ ૪
 અનુભવ વીરલા જોગી જણે, મૂરખ આપમતિકું તાણે;
 બુદ્ધિસાગર આતમજ્ઞાને, ડરશે નિભયસ્થાને. અલખ૦ ૫
 અમદાવાદ.

પદ.

૫૦

પ્રભુ મનાવા પ્રભુ મનાવા, સખી હું પ્રેમે જાઉંરે;
 ભટકી દેશોદેશ નેમે, સ્વામીને ઘેર લાઉંરે. પ્રભુ૦ ૧
 ચૌદ ભુવનમાં આથડી પણ, પ્રભુ ન દીઠા ક્યાંયરે;
 શરીર ભીંતર ખોજ્યાતો, પ્રભુજી દીઠા ત્યાંયરે. પ્રભુ૦ ૨
 ભાગી ભ્રમણા થઈ સૌભાગી, જુદી ઘડી ન રહાઈરે;
 અલખ અરૂપી આતમાની, સાચી એક સગાઈરે. પ્રભુ૦ ૩
 હરખી સ્વામી ઘેર આવ્યો, નાહું ઘર અન્ધેરરે;
 બુદ્ધિસાગર જણતાં તે, ભાગે ભવનો ફેરરે. પ્રભુ૦ ૪
 માણસા,

૩૪

પદ.

૫૧

સહજ સ્વરૂપી મારો અંતરજામી, પરમાતમ ઘટરામી,
 પ્રભુ ચિન્મય ગુણધારી;
 નિશ્ચય નયથી શુદ્ધ સ્વરૂપી, જાણો એ રૂપારૂપી; પ્રભુ ચિન્મય ૧
 પર્યાય સમયે સમયે અનંતા, પ્રતિ પ્રદેશે ફરંતા; પ્રભુ
 ઉત્પાદ વ્યય સ્થિતિ ત્રણ સ્વરૂપે, સમયે દ્રવ્ય પ્રરૂપે; પ્રભુ ૨
 આનંદ આપે ભવદુઃખ કાપે, આપોઆપ પ્રતાપે; પ્રભુ
 આત્મિક શુદ્ધ સ્વભાવનો ભોગી, યોગિનો પણ યોગી; પ્રભુ ૩
 શક્તિ અનંતિ સદાનો જે સ્વામી, નામી પણ તે અનામિ, પ્રભુ
 સુજન સુનેહી વહાલો ધ્યાનેરે આવે, બુદ્ધિસાગર સુખ પાવે. પ્ર. ૪
 પૈથાપુર.

પદ.

૫૨

યાદ કરી લે સિદ્ધ સનાતન, છોડી સખ દુનીયાદારી,
 પરગટ પિણ્ડે વસીયો પોતે, પરમ બ્રહ્મપદ ગુણધારી, યાદ ૧
 હુને મારૂ સખ પરિહારી, કર તું પરમાતમ ચારી,
 તત્ત્વમસિ માયા નહિ તેરી, ખોલ ખરી પંચમખારી. યાદ ૨
 મુક્તિ સ્થાન નહિ તેરા દુસરા, કર મિલજને તઈચારી,
 ધ્યાન લગાદે ધ્યાસોધ્યાસે, સકળ સંગસે પરવારી. યાદ ૩
 નિર્મલ આત્મપ્રદેશ નીહાળી, વર ચિન્મય પદ સુખકારી,
 નહિ તું ન્યારા તેથી પ્યારા, વીતરાગપદમય ભારી. યાદ ૪
 સત્ય નિરંજન નિભંચ દેશી, પાવેતોહું હુશીચારી,
 બુદ્ધિસાગર અનુભવ પામી, સત્તા ધ્યાત્રું નિરખારી. યાદ ૫
 પૈથાપુર.

૩૫

૫૬

૫૩

જીવડા જાગીનેરે જંગી સંગે, ચાલજે નિજદશમાં
 પઠત પુસ્તક પંડીતો પણ, ઘટ વહે છે કલેશમાં. જીવડા૦ ૧
 તિરછા નાડી મધ્ય ગાડી, ઘેલ ઘેથી ચાલતી,
 ગગન મહડલ ચાલતી તે, સ્થાનકે સ્થિર થાલતી. જીવડા૦ ૨
 પ્રેમી પરદેશી જનો ત્યાં, લોભથી લલચાવશે,
 મનહર મોહી માનીનીયો, હાવભાવ દર્શાવશે. જીવડા૦૩
 સ્વસ્થ ચિ-તે ચાલતું ત્યાં, મોહઘાટી ભેદવી,
 ઘાટ અવઘટ ઉતરીને, આત્મસત્તા વેદવી. જીવડા૦ ૪
 ચિ-તનિજ ઉપયોગમાંહિ, રાત્રી દીવસ ચાલજે.
 પામી પ્રેમે દેશ તારો, નિજ સ્વરૂપે મહાલજે. જીવડા. ૫
 સારી આલમ દેખજે તું, જ્યોતિ જ્યોત મિલાવજે;
 ભૂદી જગતું ભાન વાલહમ, તારી ધ્રુવની પાવજે. જીવડા. ૬
 અનંત અક્ષર આતમા તું, જોડીલાને જગાડજે,
 સુદ્ધિસાગર તરણા પાછળ, ભાનુને તું ભાળજે. જીવડા. ૭
 દેવરાસણુ.

૫૬.

૫૪

જીવડા જગમંગ છે જ્યોતી તારી, અસંજ્ય પરદેશે કરી,
 શુદ્ધશ્રદ્ધા સદ્ગુરૂની, વાણીએ વતિ ખરી. જીવડા૦ ૧
 ચંદ્ર ભાનુ કોટિ ઉગે, કરે પ્રકાશ અપારજી,
 તેહથી પણ આત્મજ્યોતિ, જુદી અનંતિધાર. જીવડા૦ ૨
 તેજતું પણ તેજ એ છે, સર્વ એમાં સમાયજી,
 લડાલડી નહિ એહમાં કંઈ, સંતથી પરખાય. જીવડા૦ ૩

૩૬

અનંત શકિત સુખનું તે, ધામ નામાતીતનું,
 વૈખરીથી કહું ન જ્ઞવે, શું કહું ત્યાં ગીતનું   જીવડાં ૪
 પરમ આત્મસ્વરૂપની ત્યાં, સ્થિતિ એકાકારજી,
 અનંત વ્યકિત ગુણથી એક, દોષ નહિ જ્યાં સગાર.   જીવડાં ૫
 પક્ષાપક્ષી ક્યાં કરે ભાઈ, વાદવાદ વિચારજી,
 તત્ત્વરૂપ ન અન્યથા હોય, નિશ્ચય એ નિરંધાર.   જીવડાં ૬
 શુદ્ધ સન્તા આત્મકેરી, તેહનો તિરોભાવજી,
 આવિર્ભાવે હોવતાં તે, મુક્ત આત્મસ્વભાવ.   જીવડાં ૭
 સાર એ સહુ અંથનું છે, એહમાં જેનું ધ્યાનજી;
 બુદ્ધિસાગર આત્મધ્યાને, પ્રગટે શુદ્ધ જ્ઞાન.   જીવડાં ૮
 ખેરવા.

પદ.

૫૫

જીવડા તું જાગીને જોજે ધર્મનેરે, જાગ્યા તેનુંજ નામ,
 જાગ્યા પણ ઉઘંતા પ્રાણીયારે, કેવલ દુખનું ધામ.   જીવડાં ૧
 જાગ્યાજન ઉંચ્યા નહિ સાંભળ્યારે, ઉંચ્યા જાગે કોઈ,
 જાગે ઉંધ જ્ઞાની આતમારે, નહિ ત્યાં અચરિજ હોઈ.   જીવડાં ૨
 ગંભીર જ્ઞાની ગમથી સહુ ઘટેરે, સત્યરૂપ નિરંધાર,
 ડાકડમાલે ધર્મ ધર્તીગડેરે, મોઢ્યા મૂઠગમાર.   જીવડાં ૩
 અતર્કામી આતમ આળવેરે, ધર્મતાજી નહિ ભાન,
 સમકિત શ્રદ્ધા દૂરે મૂકીનેરે, ભયતાવે ગુલતાન   જીવડાં ૪
 ધર્મ ધર્મ પોકારે દુનિયારે, પામે નહિ શિવપથ,
 બુદ્ધિસાગર પામર પ્રાણિનેરે, તારે ગુરૂ નિઅંથ.   જીવડાં ૫
 માણસા.

૩૭

૫૬.

૫૬

પ્રભુ ભજતું પ્રભુ ભજતું, સફલ કર નર દેહરે,
 મોંના માગ્યા વરશીયા છે, માનવ ભવના મેહરે, પ્રભુ ૧
 આ દેહવ્યાપી આતમાની, ઝળકે રૂડી જ્યોતરે,
 જ્ઞાન ગુણ તે હંસનો છે, કરે સ્વરૂપ ઉદ્યોતરે, પ્રભુ ૨
 ખાહિર ભટકે જીવડા શું, કરી લે ઘટમાં ખોજરે.
 રત્ન અમુલખ માંહિ ભરીયાં, દેખતાં સુખ મોજરે પ્રભુ ૩
 આતમ તે પરમાત્મા છે, પ્રભુ વિભુ જગદીશરે,
 ભિન્નપણું ત્યાં કમથી છે, કહુંહું વીધાવીશરે, પ્રભુ ૪
 અનંતઆતમ વ્યક્તિથી છે, સિદ્ધ સરખા ભાષરે,
 બુદ્ધિસાગર આતમ વ્યાન, ભજન સ્ફુરણા આકરે પ્રભુ ૫
 માણસા.

૫૬.

૫૭

પ્રીતમ મુજ શુદ્ધ બુદ્ધ અવિનાશી, અલખ અગોચર;
 અજરામર હે, પરમાનંદ વિલાસી. પ્રીતમ ૧
 નિર્મળ નિઃસ્નેહી નિઃસંગી, લોકાલોક પ્રકાશી;
 નર કે નારી નહિ નપુસંક, શાશ્વત શિવ પુરવાસી પ્રીતમ ૨
 કાયા માયા વચનાતીત હે, નહિ ગંગા ઓર કાશી;
 બુદ્ધિસાગર ચેતન ચિદ્ધન, સમજે તો સુખરાશિ પ્રીતમ ૩
 માણસા.

૩૮

૫૬—મહાસી

૫૭

ચેતન તારી ગતિ ન્યારી, સમજ લે ચિત્તમાં ધારી. ચેતન૦
 પ્રકાશી તું અવિનાશી, ત્યજી દે આશ સુખવાસી;
 મોહાદિક્ષી રહો ન્યારા, વહો નિજ રૂપ નિરધારી. ચેતન૦ ૧
 નહીં તું દેહ નહીં વાણી, ગ્રહી લે સત્ય હિત જાણી,
 અનુભવ સત્ય દયો સાચો, સદા ત્યાં સ્થિર થઈ રાચો, ચેતન૦ ૨
 નહીં જ્યાં દુઃખની છાયા, નહિં જ્યાં રાગ પડછાયા;
 સદા શુદ્ધ શુદ્ધ એકીલો, ગ્રહીને ભવ્ય સુખ ઝીલો. ચેતન૦ ૩
 મુનીન્દ્રે બ્રહ્મને ગાયો, યોગીન્દ્રે યોગથી ધ્યાયો;
 શુદ્ધચિત્ત ધ્યાન તસ સાચું, અવર તો જાણવું કાચું. ચેતન૦ ૪
 માણસા.

૫૬.

૫૯

પ્રીતમ મુજ કબલુ ન નિજ ઘર આવે, પરઘર ભટકત યાચક
 હોકર, વેશ્યા સંગી કહાવે. પ્રીતમ૦ ૧
 મોહ મદિરા વેશ્યા પાકર, નાચ વિવિધ નચાવે;
 ઘટ રૂઢિ સહુ શેલી ખાવે, બ્રમણામાંહિ ભૂલાવે. પ્રીતમ૦ ૨
 જાઓ સખિ મુજ સ્વામિ મનાવો, રીઝી યથા ઘર આવે;
 પરઘર માહરો દાવ ન કાવે, કહીયું શેગટ જાવે. પ્રીતમ૦ ૩
 લાવી મનાવી સખી વહાં જાકર, અત્યાનંદ ધરાવે;
 શુદ્ધિસાગર સિદ્ધ સુહકર, સેજે પતિ પધરાવે. પ્રીતમ૦ ૪
 માણસા.

૩૯

૫૬.

૬૦

પ્રિયા મમ છટકી ભટકી અટકી, ખેંચી તાણી ઘરમાં.

ઘાલી, તો પણ જાવે છટકી. પ્રિયા૦ ૧

આપ મતીલી નાસે ઉઠી, પરઘર ચોરે લુંટી,

દેતાં શીખામણ ભરીને ચુંટી, રોવે માથું કુટી. પ્રિયા૦ ૨

જોગી જતીની પાસે જાકર, લાવું એંસી છુટી,

પાણી મધ્યે ઘસકર પાવું, વશ થૈ પડે ન વિછૂટી. પ્રિયા૦ ૩

જાગી જોગી પાસે જાતાં, હુરખી છુટી દીધી.

બુદ્ધિસાગર પાતાં ઘસીને, વશ થૈ ચાલત સિદ્ધિ. પ્રિયા. ૪

માણુસા.

૫૬

૬૧

ભલા મુજ અનુભવ અમૃત ભાવે, બાકસ છુકસ

બાકી ભોજન, મુજ મન એહ સોહાવે, ભલા૦ ૧

મત મતાંતર પર દર્શન સહુ, તાકી વાત જણાવે;

હુંસ ચંચુ વિવેક ધરે જખ, તખ સોડહું પદ પાવે. ભલા. ૪

નિરાકાર નિઃસંગી નિર્મળ; નામ ન કોઇ ધરાવે;

મન વાણીથી ન્યારો વતે, નિજ નિજને પરખાવે. ભલા૦ ૩

અસ્તિ નાસ્તિ સ્યાદ્વાદ સ્વરૂપી, ઘટભિંતર વહી સાચો;

સુખ અનંતું ક્ષણમાં વિલસે, શોધે બાહિર કાચો. ભલા૦ ૪

વરતે ન્યારો જહથી ચેતન, આપ સ્વરૂપે અભેદી;

બુદ્ધિસાગર નિવેદીને, જાણે કચુંકર વેદી. ભલા૦ ૫

માણુસા.

૪૦

૫૬

૬૨

આતમ અપનો સ્વરૂપ નીહારો, બહિર દૃષ્ટિ ભટકત ભવમાં;
 અન્તર દૃષ્ટિ તું તારો. આતમ૦ ૧

શુદ્ધ નિરંજન ચિદ્ધન સ્વામી, સ્વરૂપ રમણ અવિનાશી,
 ક્ષાયિક ભાવે નિજ ગુણ ભોગી, જ્ઞાનાનન્દ વિલાશી. આ. ૨

કાયા માયાથી છે ન્યારો, બ્રહ્મ સ્વરૂપ નિરધારો,
 ઉત્પતિ સ્થિતિ વ્યયનો વિલાસી, ગુણગણનો નહિ પારો. આ. ૩

પૂર્વ કોડી વર્ષનું સ્વપ્ન, જગતાં દુર થાવે,
 શુદ્ધસ્વભાવે જગતાં ઝટ, પર પરિણતિ દૂર જાવે.
 એ હું એનો એ છે માફ, દીવસે પણ અન્ધારૂં.
 બુદ્ધિસાગર જેતાં જગી, શું માફ ને તાફ. આ. ૫

વિજાપુર.

૫૬.

૬૩

મનવા એંસી રમે ક્યું બાણ, હોત ન પ્રભુ તુમ રાણ. મન૦
 રાણી બાણથી ના રાણ, રમતાં વારત કાણ,
 રમત ભમત ચૌગતિમાં પ્યારા, નિબળા હોકર પાણ. મનવા૦ ૧

કાળ અનંત ગમાયો રમતાં, જ્ઞાન કળા નહિ છાણ,
 શિખામણ અબ્ધ માન લે મારી, દેર કરે ક્યું ઝાઝી. મનવા૦ ૨

છોડી બાણ મનવે ન્યારે, કુમતા કુલયા લાણ,
 બુદ્ધિસાગર ચિદ્ધન સંગી, સમતા ગગને ગાણ. મનવા૦ ૩

વિજાપુર.

૪૧

પદ.

૬૪

ચેતન ચિદ્ધન સંગીરંગી, અજ અવિનાશી અભંગી. ચેતન
 પર પરિણતિસેં નામ ધરતહે, ફરત ફરત હાય રંગી,
 હા રંગી એક રંગી હોવે, તખ હોવત નિજસંગી. ચેતન૦ ૧
 જગત ભાગત ઉંઘ દશા સહુ, નાસત કર્મ કુદંગી;
 આપ સ્વરૂપે આપ સમાયો, અચળ અચળ ઉમંગી. ચેતન૦ ૨
 સ્યાદ્રાઢી સમજે છે ક્ષણમાં, નિજ ધન અન્તર પાવે;
 બુદ્ધિસાગર ચેતે ચિત્તમાં, સો નિજ ધરમાં આવે. ચેતન૦ ૩
 વિજ્ઞપુર.

પદ.

૬૫

હંસા સોડહં ચિન્મય ધ્યાવે, અલખ અગોચર થાવે. હંસા૦
 શકિત અનંતિ સ-તાતારી, સ્થિતિ અનંતિ ધરાવે;
 તન્તરમણુતા પ્રગટે જખહી, અનુભવ અમૃત પાવે. હંસા૦ ૧
 ઉપાદાન પણુ આપો આપે, સમરે શકિત સ્વભાવે;
 ઘટ શોધે સો ઘોધે નિજકું, નિજધર આતમ આવે. હંસા૦ ૨
 આનંદ અનહદ અંતર પ્રગટે, આપો આપ સ્વભાવે;
 કાલ કર્મકા ભયકું તોડી, નિર્ભય પદ વર્તાવે. હંસા૦ ૩
 નાથ અનામી નિર્વૃત્તિમય, શુદ્ધ સ્વરૂપ સોહાવે;
 આતમસો પરમાતમહે નિજ, બુદ્ધિસાગર ગાવે. હંસા૦ ૪
 વિજ્ઞપુર.

૪૨

૫૬

૬૬

સોવે સોવે સારી રેન ગુમાઇ—એ રાગ.

ચિદ્ધન સંગી ગુણગણ રંગી, આતમ અનુભવ સમરો પ્યારે,
આતમા અસંખ્ય પ્રદેશી સોહો, આપ તરે

ઝોર પરને તારે. ચિદ્ધન૦ ૧

ત્યાગ લેવનકું પૂતળી લુણકી, સાગરમાંહિ પ્રવેશે જ્યારે,
જલરૂપ હોકર કબ્હુ ન આવે, પરમાતમ

પદ પરખે ત્યારે. ચિદ્ધન૦ ૨

ગુરુગમ શ્રદ્ધા પાકર પ્રાણી, અંતર લક્ષ્ય વિચારે સારે,
બુદ્ધિસાગર અજરામર થઈ, ભવ ભય

ભ્રમણા વારે ત્યારે. ચિદ્ધન૦ ૩

માણસા.

૫૬.

૬૭

આતમ અનુભવ કોઈક પાવે, પાવે સો

પરધર નહિ જાવે. આતમ૦

પરધર નાચ નચાવત કુલયા, અંતર ધન

સખ ફેલી પાવે. આતમ૦ ૧

સ્વરૂપ પ્રકાશી તિરોભાવે, હોવત જખ સોહી આવિર્ભાવે,
પરમાતમ પદ સોહિ પિછાને, અંતર જ્યોતિ

શુદ્ધજ ગાવે. આતમ૦ ૨

હોવત નહિ જે કબ્હુ ન પ્રગટે, પ્રગટે સો સત્યરૂપ કહાવે,
સદ વસ્તુ તીન કાત્રમાં હોવે, સત્ય નિત્ય

ચેતન પરખાવે. આતમ૦ ૩

૪૩

આતમ ભૂલે ભવમાં ભટકે, સમરે તો નિજરૂપ લખાવે,
બુદ્ધિસાગર શોધો ઘટમાં, સંત મુનીશ્વર જાકું ધ્યાવે. આ૦ ૪
માણસા.

રાગ જંગલો. પદ.

૬૮

અખલમ અજરામર અવિનાશી, જ્ઞાનાનંદ વિલાસી. અખલમ.
ત્રીન ભુવનમેં દૃષ્ટિ દીધી, વસ્તુ પરખી લીધી,
વસ્તુ સ્વરૂપે આનંદ પાચો, ઘટમે નીરખી રૂઢિ. અખલમ૦ ૧
જેતું હશે તે ભોગવી લેશે, અવરતણી શી ઉદાસી;
ભેદ જ્ઞાનથી ભ્રમણા ભાગી, આપોઆપ પ્રકાશી. અખલમ૦ ૨
પર તે પોતાનું નહિ થાશે, જોતાં જાગી જણાશે;
ખોજો ઘટમાં ગુરૂગમ જ્ઞાને, શુદ્ધ તત્વ પરખાશે. અખલમ૦ ૩
આદિ અંત ન જોનો આવે, સકલ ક્ષાથી સુહાવે;
બુદ્ધિસાગર આતમ ગાતાં, પાર કલ્પ નહિ આવે. અખલમ૦ ૪

માણસા.

પદ.

૬૯

નમ્મા નમો અરિહંતને, સિદ્ધ ભજો ચિત્તધારી;
આચારજ ઉવઝાયને, સાધુ સકલ સુખદારી. ૧
આતમ ત્રીન પ્રકાર છે, ખાહિ: અન્તર તેમ;
પરમભેદ ત્રીજો બ્રહ્મો, અક્ષય સુખ લહો જેમ. ૨

૪૪

નિંદી વેરણુ હુઈ રહી. એ રાગ.

બહિરાતમ પહેલો કહ્યો, તેનું લક્ષણ હો કહું શાસ્ત્ર મજરકે,
પુદ્ગલ મમતા ચિત્ત ગ્રહી, માને તેને હો આતમરૂપ સારકે,
જિનવાણી ચિત્ત ધારીએ. ૧

સ્ત્રી ધન ભાઈ ભગિનીને, પુત્ર પુત્રીહો કુટુંબ પરિવારકે;
તેહના સગે રાચીયો, મોહે ઘેર્યોહો લહે દુઃખ અપારકે. જિન૦ ૨
દેહને આતમ માનતો, ભ્રમ સમજેહો નહિ તેહ અજણકે;
બહિરાતમ પહેલો કહ્યો, ભેદ આતમનો છંડો મુજણકે. જિન૦ ૩

અષ્ટ કર્મની સંગતિ, આતમ હો તાના અવતારકે;
ચાર ગતિમાં સંચરે, મહા રૌરવ હો દુઃખનો નહિ પારકે. જિન૦ ૪
આતમ કર્મ સંબંધ છે, અનાદિહો રજકનક દર્શાંતકે;
અનાદાંત ભવિ આશ્રયી, અભવ્યનોહો કહું મુણે

થઈ શાંતકે. જિન૦ ૫
અનાદાંત અભવ્યનો, નિત્યાનિત્ય હો વળી કર્મ સંબંધકે;
અભવી ભવી કમથી મુણી, કિમ બાંધેહો બંધ થઈ ભવી

અંધકે. જિન૦ ૬
રૂપી શરીરને આશ્રયી, રહ્યો આતમહો અરૂપી મહાંતકે,

અંતર આતમ જાણજો, ભેદ બીજો હો કરો કર્મનો અંતકે, જિ૦ ૭
કર્મ સંગ દૂરે કરી, પામ્યા કેવલહો, જ્ઞાન ગુણ મહાંતકે;

તીન ભુવનના ભાવને, જાણે સમયેહો ચિદાનંદભદાંતકે. જિ૦ ૮
દ્રવ્યગુણ પચાંચના, જ્ઞાતા જ્ઞાનેહો પરમાતમ જેહકે;

ભેદ ત્રીજો એહ આતમનો, ધ્યાવો હૃદયેહો ધરો તેહશું નેહકે. જિ૦ ૯
ઘયળ ભમરિ સંગથી, ભ્રમરી રૂપહો લહે જેમ એહકે;]

પરમાતમપદ ધ્યાવતાં, બુદ્ધિસાગરહો લહે શિવ મુખ
ગેહકે. જિન૦ ૧૦

કાવીઠા.

૪૫

૫૬

૭૦

રંગ મધ્યો જિન દરબારે, ચાલો ખેલીએ હોરી-એ રાગ,
 બ્રમણાએ શું ભરભાયરે, તુંતો બ્રમણા ત્યાગી;
 વસ્તુ સ્વરૂપે બ્રહ્મસ્વરૂપી, આતમ દ્રવ્ય કહાયરે; તુંતો ૧
 કોટિ યતન કરો મમતાએ કરી, પર પોતાનું ન થાયરે; તું
 નિજ રૂપ ભૂલી પરમાં કુલે, જન્મ મરણ દુઃખ પાયરે. તું ૨
 ઉપયોગ આતમ સ્વરૂપે ન લાવે, ઐદ્યિક ભાવે મુંજાયરે; તું
 અશુદ્ધ પરિણતિ પર પરિણામે, ભવમાંહિ ભટકાયરે. તુંતો ૩
 જલ ખારાથી તૃપ્તિ ન હોવે, સમજ સમજ દીલ લાયરે; તું
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, ચિદ્ધન ચેતન થાયરે. તુંતો ૪
 વિજયપુર.

૫૬.

૭૧

પરમપદ પ્રેમી કોઈક પાવે, ધ્યાવે સો ઘટ પાવે. પરમ ૦ એ ટેક.
 સમજ આતમસ્વરૂપ સ્વભાવે, પર પરિણતિકું નિવારે;
 નિજગુણ બાજુ ખેલે હંસા, સોવતહે સંસારે. પરમપદ ૧
 આધકારી વિણ નહિ કો સમજે, કરત ઉપાયો કોટી;
 સર્વ સમાયું છે ઘટમાંહિ, વાત નહીં છે ખોટી. પરમપદ ૨
 શક્તિ ભાવે સો વ્યક્તિ રૂપે, થાવે તો મુખ સાચા;
 અનુભવ તેનો પામી પરગટ, માયામાં શીદ રાચા. પરમ ૩
 અન્તરદષ્ટિ વિના જગ મૂઠા, સત્ય સ્વરૂપ ન બાધે;
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, કોઈક પદ નિજ શોધે. પરમ ૪
 શાંતિ: માણસા.

૪૬

૫૬.

છર

સખ જન ધર્મ ધર્મ મુખ બોલે, અન્તર

પડદા ન બોલેરે સખ૦ એ ટેક.

કોઈ ગંગા જમના કુલ્યા, કોઈ ભભૂતે ભૂલ્યા;
 કોઈ જનોઈમાં ઝંખાણા, ફકીરી લેઈ કુલ્યા. સખ૦ ૧

ચાલત ચાલત દાડયો દોટે, પણ પાસેનો પાસે;
 ટીલાં ટપકાં છાપ લગાવી, શિવપુર કેમ પમાશે. સખ૦ ૨

મુંડ મુંડાવે ગાડરીયાં જગ, કેશને તોડે રંડી;
 માલા મણકા ઝૈરી પહરે, નિત્ય ચાલે પગદંડી. સખ૦ ૩

ધર્મ ન વરણે ધર્મ ન મરણે, ધર્મ ન કરવત કાશી;
 ધર્મ ન જાતિ ધર્મ ન ભાતિ, ધર્મ ન જંગલ વાસી. સખ૦ ૪

ગદ્દાં ખાખમાંહિ આજોટે, તે પણ સાચાં ખાખી;
 નિવસ્યાં પશુ પાંખી ફરે છે, મમતા દીલમાં રાખી. સખ૦ ૫

જખતક અન્તર તત્વ ન ખુલે, તખતક ભવમાં ઝૂલે;
 યુદ્ધિસાગર આતમ ધર્મે, બ્રાન્તિ બ્રમણા ભૂલે. સખ૦ ૬

મેહેસાણા.

૫૬

૭૩

સોડહં સોડહં સોડહં સોડહં,
 સોડહં સોડહં દીલમાં વસ્યોરી,
 હું તું ભેદ ભાવ દૂર નાઠો,
 ક્ષાયિક ભાવે કદી ન ખસ્યોરી. સોડહં૦ ૧

૪૮

આતમરૂચિ ગુરુગમ કુંચી, લહી ઉઘેડા તાળું;
 બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, નિજ ઘરમાં ધન ભાળું. શૂરાં ૩
 માણસા,

૫૬.

૭૫

ધ્યાન સદા સુખકાર, જગત્માં ધ્યાન સદા.—
 સદ્ગુરુ પાસે શીખીએ, જીવાજીવ સ્વરૂપ;
 ષડ દ્રવ્યાદિક ધારીનેરે, ટાળો ભવભય ધૂપ. જગત્માં ૧
 ચિત્ત અચળતા વારીનેરે, નિર્જન દેશે વાસ;
 કીજે શમસુખ પામવારે, ત્યાગી પુદ્ગલ આશ. જગત્માં ૨
 જિજ્ઞાસા શુદ્ધ ધર્મનીરે, આતમ ધર્મે પ્રેમ;
 અંતર સ્થિરતા જ્ઞાનથીરે, શિવ સુખ મગલ-ક્ષેમ. જગત્માં ૩
 નય નિક્ષેપ પ્રમાણથીરે, ધ્યાવો આતમરાય;
 સદસદ્ ભેદાભેદથીરે, નિજગુણ વ્યકિત થાય. જગત્માં ૪
 અડગવૃત્તિથી ધ્યાવતાંરે, હોવે મન વિશ્રામ;
 અનુભવ ત્યારે જગશેરે, આનંદ ઉદધિ ઠામ. જગત્માં ૫
 વીર પ્રભુએ ધ્યાનથીરે, પામ્યું કેવલ જ્ઞાન;
 ધ્યાને કર્મ ક્ષય હુવેરે, એમ ભાખે ભગવાન. જગત્માં ૬
 ધ્યાવે સ્થિરતા મન ભજેરે, ધ્યાને સ્થિર ઉપયોગ,
 સાક્ષી તેનો આતમારે, લહીએ શિવસુખ ભોગ. જગત્માં ૭
 સાર સારમાં ધ્યાનછેરે, સમજે વીરલા કોય,
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથીરે, સહેજે શિવપદ હોય. જગત્માં ૮
 અમદાવાદ,

૪૯

કકાવલી.

૭૬

કકકા કારણ જોગે કાજ, સામગ્રી પામી સહુ આજ;
કર્મીષ્ટકનો કિજે નાશ, ધારી આનમનો વિદ્યાસ;
માનવ ભવતું મળીયું ઝાઝ, કકકા કારણ જોગે કાજ. ॥ ૧ ॥

ખખા ખાંતે પ્રભુને ભજે, સમતા સ્થિરતા દિલમાં સજે;
ખરી વાતને હૃદયે ધાર, ક્રોધ કપટ મિથ્યા સહુ વાર;
પરનારી પરધનને તજે, ખખા ખાંતે પ્રભુને ભજે. ॥૨॥

ગગા ગાણું ગા જિનરાય, સાચો મોક્ષ તણો ઉપાય;
ગભાવાસે લહો ન વાપ, અંતરમાં જો જિન વિદ્યાસ;
જન્મ જરાનાં દુઃખડાં જાય, ગગા ગાણું ગાય જિનરાય. ॥૩॥

ઘઘા ઘોર કર્મ શું કરે, વાર ઘણી તું ભવમાં ફેરે;
ઘાંચીની ઘાણીના ફેર, ખળદ પરે વરતે અંધેર;
જરૂર જન્મ્યા તેતો ખરે, ઘઘા ઘોર કર્મ શું કરે. ॥ ૪ ॥

ડડડવશ કીજે સહુ અંગ, સંત જનોની કીજે સંગ;
મુંખથી કદી ન દીજે ગાળ, ફેગટ શું થાવું વાચાળ;
જ્ઞાની સંગે વાધે રંગ. ૭૬૫૦ ॥ ૫ ॥

ચચા ચેતન ધર્મે ચાલ, કરજે અંતરનો તું ખ્યાલ;
ચાર ગતિનો કરવો છેદ, જાણી જીવ પુદ્ગલનો ભેદ;
ધર્મહીન વર્તે સહુ ખાલ, ચચા ચેતન ધર્મે ચાલ. ॥ ૬ ॥

છછા છોકરવાદી તજ, રત્નત્રયી સ્વામીને ભજ;
છોડો વિરૂપા વિષય વિકાર, મુકિતનાં સુખ સમજ સાર;
અન્તર્યામિ પ્રેમે યજ. ૭૭૦ ॥ ૭ ॥

જજ જીવતર ચાલ્યું જાય, ગયો વખત પાછો નહિ આવ્ય;

૫૦

જોજો અંતરમાં તું ધર્મ, જોથી તાસે સઘળાં કર્મ;
 જોતાં દીલમાં સહુ જણાય. જજા૦ ॥ ૮ ॥
 ઝઝા ઝડપે કાલ કરાલ, વાટજ મોક્ષ નગરની ઝાલ;
 ધર્મ ઝાઝ ઝાલો નરનાર, ક્ષેમે પામો ભવનો પાર;
 શું મુંઝે તું માયા ઝાલ. ઝઝા૦ ॥ ૯ ॥
 ઞાના નિરંજનને સેવ, ત્યાગી નિંદાદિક સહુ દેવ,
 નગુરાનો કીજે નહિ સંગ, પ્રભુ ભજનમાં પાડે ભંગ,
 આતમ પરમાતમ છે દેવ. ઞાના૦ ॥ ૧૦ ॥
 ટટ્ટા ટેંટે કરી શું હસે, જોયું સઘળું ચાલ્યું જશે,
 જેના દીલમાં આતમ નાદ, ટળીયા તેને વાદવિવાદ,
 શાને મોહ માયામાં વસે. ટટ્ટા૦ ॥ ૧૧ ॥
 ઠઠ્ઠા ઠાલી શું કુલાય, ભલા ભલા પણ ચાલ્યા જાય,
 ઠાઠમાઠમાં જોયું સર્વ, ગાફલ થઇને કીધો ગર્વ,
 ઠરવું નિર્ભયતા ઘટ પાય. ઠઠ્ઠા૦ ॥ ૧૨ ॥
 ડડા ડકો દે નિજ દેશ, રાગાદિક સેવો નહિ લેશ,
 કર્મ વૈરીને દેઇ દંડ, વર્તાવો નિજ આણુ અખંડ,
 અનુભવ રંગે રમિયે ખેશ. ડડા૦ ॥ ૧૩ ॥
 ઢઢા ઢમઢમ વાગે ઢાલ, શું તારૂં છે જગમા જોલ,
 ધરજે ધર્મ તણી કર ઢાલ, કરજે આતમની સંભાલ,
 સત્યાસત્યનો કરજે તોલ. ઢઢા૦ ॥ ૧૪ ॥
 ણુ ણુણા ન્યાયી થા દિનરાત, કરજે સત્ય ધર્મની વાત,
 ન્યાય નીતિથી મુખડાં વરે, ભવસાગરને સહેજે તરે,
 કોધે કદી ન કરજે ઘાત. ણુણુા૦ ॥ ૧૫ ॥
 તત્તા તીર્થકરને સેવ, સર્વ દેવમાં મોટા દેવ,
 ત્રિવિધ તાપો હુરતા આપ, મનમાં કર જિનવરનો જાપ,
 કર્મ મર્મ નાસે તતખેવ. તત્તા૦ ॥ ૧૬ ॥

૫૩

થથ્યા સ્થિરતા મનમાં રાખ, અનુભવ અમૃત રસને ચાખ;
હાલે મેરૂ પણ નહિ ચિત્ત, આત્મધ્યાનની એવી રીત;
વિવાદી વચનો નહિ ભાખ. થથ્યા૦ ॥ ૧૭ ॥

દર્દી દાન દયા આદરે, દીનતા વાણી નહિ ઉચ્ચરે,
દીનતા દાસિદર દુઃખદાસ, એ સહુ દાને હોવે નાશ,
શાને દાડી જ્યાં ત્યાં કરે, દર્દી૦ ॥ ૧૮ ॥

ધદ્ધા ધર્મે પ્રીતિ ધરે, ધ્યાતા ધ્યેય દશાને વરે,
ધોણું તેટલું દુઃખ ન હોય, સર્વ મતોમાં ધર્મ ન જોય,
સંગત ધૂતોની નહીં કરે. ધદ્ધા૦ ॥ ૧૯ ॥

નત્રા પોતાનો કર ન્યાય, શાથી તું ભવમાં ભટકાય,
નહિયે નહિ પરને તલભાર, નિર્દયતાને દૂર નિવાર,
કીજે સંગત સંત સદાય. નન્ના૦ ॥ ૨૦ ॥

પપ્પા પરિહરિએ સહુ પાપ, નાસે જેથી સહુ સંતાપ,
પ્રેમે પ્રભુતું પૂજન કરે, દ્વેષ કલેશ ઈર્ષ્યા પરિહરે,
રાખો દીલમાં પ્રભુની છાપ. પપ્પા૦ ॥ ૨૧ ॥

ફફફ ફોગટ માયા ફફ, રાચી રહે તેમાં મતિ મન્દ,
ધન સત્તાથી ફુલો ફેક, લક્ષ્મી ગયાથી ફોગટ ફોક,
ત્યજી દે મિથ્યા મતિનો છંદ— ફફફ૦ ॥ ૨૨ ॥

બબબા બબીયો થાતું દીલ, મોહરાયને દાણમાં પીલ,
સર્વ સંગનો કર પરિત્યાગ, અન્તરના ઉપયોગે જગ,
નવ વિધ ગુપ્ત પાળો શીલ. બબબા૦ ॥ ૨૩ ॥

ભભભા ભભુતર ભાવે ભભો, પંચ ભાવને જ્ઞાને ગણો,
ભકિતથી થાશે ભગવાન, અન્તરમાં જો પ્રગટે ભાન,
અન્તરના શત્રુને હણો. ભભભા૦ ॥ ૨૪ ॥

મમમા માનવ ભવ સુખકાર, દશ દૃષ્ટાન્તે દુર્લભ ધાર,
મૂકી મોહ માયાને માન, કરજે આતમતું તું ધ્યાન,
મળીયું ટાણું કણુ ન હાર. મમમા૦ ॥ ૨૫ ॥

પર

યચ્ચા હિંસા યશ નિવાર, હિંસામાં નહિ ધર્મ લગાર,
યાચી લે તું શાશ્વત સુખ, દુનીયા સુખને માની દુઃખ,
પાંચ મહાવ્રત પ્રેમે ધાર. યચ્ચા૦ ॥ ૨૬ ॥

રરા કરતું આતમ રાગ, સારો ફરીને મળે ન લાગ,
રમત ગમતથી રહેજો દુર, સેવો ચેતન સુખ ભરપૂર,
કુમતિથી દૂરે ઝટ લાગ. રરા૦ ॥ ૨૭ ॥

લલ્લા લોભે લક્ષણ જાય, લાલચથી શું પાપ ન થાય,
જાણો લોભ તણો નહિ થોભ, નિર્મલ મનમાં પ્રગટે ક્ષોભ,
ઉચ્ચ નીચને લાગે પાય. લલ્લા૦ ॥ ૨૮ ॥

વચ્ચા વૈર વિસારો સહુ, જાણતાને શું ખહુ કહું,
વિદ્યા વિનય વિવેક વિચાર, કરતાં ઉતરીયે ભવપાર,
વૈરે દુઃખડાં વાઘે ખહુ. વચ્ચા૦ ॥ ૨૯ ॥

શશા શાન્તિ રાખો રહેમ, શૂરા થઈને ગ્રહીએ નેમ,
શાન્ત સુધારસ પાનજ કરો, સ્વર્ગાદિકમાં જઈ અવતરો,
શાણુપણથી પામો ક્ષેમ. શશા૦ ॥ ૩૦ ॥

પપા પડ્દવ્યે લય લાય, સદ્ગુણગમથી તે સમજાય,
આતમ દ્રવ્ય આદરવો એક, જ્ઞાનવાન સોડહું એ ટેક,
રત્નત્રયી સાધન ઉપાય. પપા૦ ॥ ૩૧ ॥

સસ્સા સુમતિ સંગે રહો, શાશ્વત સુખડાં તેથી લહો,
ત્યજીને કુલટા કુમતિ સંગ, દેખાડે દુર્ગતિના રંગ,
નિંદા હીલના સર્વે સહો. સસ્સા૦ ॥ ૩૨ ॥

હહા હર્ષે શિવપુર જાઓ, કરી કમાણી ખાંતે ખાઓ,
આતમતે પરમાતમ થાય, જન્મ મરણના દુઃખડાં જાય,
સોડહું સોડહું ક્ષણ ક્ષણ ધ્યાઓ. હહા૦ ॥ ૩૩ ॥

અચ્ચા અહું દીલમાં ધરો, મહામંત્ર ધ્યાવો સુખવરો,
રુદ્ધિ સિદ્ધિ સુખ દાતાર, શ્રદ્ધાથી ગણજો નરનાર,
મૂલ મંત્ર અહું છે ખરો, અચ્ચા૦ ॥ ૩૪ ॥

૫૩

ગુજ્જર સાણુંદ્ર આમે વાસ, કરીને રચના કીર્તી ખાસ,
 ભણતાં ગણતાં મંગલ માલ, મટશે મિથ્યા માયા ઝાળ,
 બુદ્ધિસાગર સુખની વ્યાસ, ગુજ્જર સાણુંદ્ર આમે વાસ ॥૩૫॥
 સંવત ઝોગણીસ ત્રેસઠસાલ, શુકલ પક્ષ વૈશાખ રસાલ,
 અષ્ટમી શશિવારે શુભજોડ, કરતાં વાંછિત ફલે કરોડ,
 પણ્ડિત મનમાં પ્રગટે વહાલ. સંવત ॥ ૩૬ ॥

૫૬.

૭૭

હંસા કોઈ રે જણાવે જોગીડાણ, આ દેહ દેવળમાં રહેનારે,
 હંસા માયાના મુલકનો મોજલોણ, એની શુદ્ધિ કોઈ પાવંતરે,
 હંસાં ૧
 હંસા પરમે હીરે કોઈ પારખુંજી, લહે તત્વ ન મૂઠ ન ગમારરે,
 હંસા પિંડનો ઘડનારો માંહે પેશીયોજી, કરોલીયો રચીને જેમ
 ઝાળરે હંસાં ૨
 હંસા અલખ પ્રદેશે મહાલયુંજી, હંસા ઘટમાં લગાવી ધ્યાનરે,
 હંસા નિર્મલ જ્યોતિ અગમગેજી; હંસા કીજે અમૃત પાનરે. હંસાં ૩
 હંસા જોગીડા જગાવેજોગ જ્ઞાનથીજી, હંસા જ્યાં નહિ ભેદ પ્રચારરે,
 હંસા અનહદ આનંદ જોગથીજી, હંસા વિસરે
 દુઃખ અપારરે. હંસાં ૪
 હંસા ગુરૂ મળે જ્ઞાન ખતાવશેજી, ભાવે ભેદ જણાવે ભેદરે,
 હંસા બુદ્ધિસાગર સાચા સન્તનીજી, પ્રેમે કરજો
 સાચી સેવરે. હંસાં ૫
 સાણુંદ્ર.

૫૪

૫૬.

૭૮

પ્રેમીડા બતલાવેરે, કોઈ મારો પ્રેમીડા બતલાવે,
 પ્રેમી વિના હું નિશદ્દિન છુર, પ્રેમી મળે સુખ થાવેરે કોઈં ૧
 પ્રેમ ન મળતો વાટે ઘાટે, સઘળું શૂન્ય કહાવેરે. કોઈં ૨
 પ્રેમના પ્યાલા પીધા જેણે, તેને કશુઅ ન લાવેરે. કોઈં ૩
 જલ ખીચ મીન કમલ જલ જેવો, પ્રેમ પ્રભુ પરખાવેરે. કોઈં ૪
 બુદ્ધિસાગર આતમ સ્વામી, ભકિતથી એમ ગાવેરે. કોઈં ૫
 સાણુદ.

૫૬.

૭૯

અબધૂ એંસો જ્ઞાન વિચારી--એ રાગ.

હંસા હરદમ તત્વ વિચારો, આપહિ આંધે આપહિ છોડે;
 નિશ્ચયથી તું ન્યારો. હંસાં ૧
 નય વ્યવહારે અનેક કહાવે, યું સદ્ગુરુ સમજાવે,
 નિશ્ચય નયથી એક રૂપ તું, જિન વચનામૃત ગાવે. હંસાં ૨
 વ્યવહાર અને નિશ્ચય દાનયના. ભેદ કહ્યા છે અન્યે,
 સાતનયો ઉપનય છે સાતસેં, ભાખ્યા જિન નિઅન્યે. હં ૩
 સહુ સાપેક્ષે વર્તે સાચા, નિરપેક્ષે સહુ કાચા,
 કથતા વસ્તુ સ્વરૂપ તે સર્વે, ઉપદેશે છન વાચા. હંસાં ૪
 દુર્ગમ ગંભીર નયતું સ્વરૂપ છે, જ્ઞાની ગીતારથ જાણે,
 નયઉદ્ધિમાં તારૂ વિનામૂઠ, બુડતો દુઃખ માણે. હંસાં ૫
 અનેકાન્ત વસ્તુ સહુ સાચી, કથન કરે જિન વાણી,
 બુદ્ધિસાગર સત્ય વિચારી, તત્વારથ લ્યો તાણી. હંસાં ૬
 સાણુદ.

૫૫

૫૬

૮૦

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીત. એ રાગ,
 કર તું ધ્યાસોધ્યાસે જાપ, તત્ત્વ સ્વરૂપનો હંસારે કરતું ૦
 લક્ષ્યે વૃન્તિયો ઠારી, સ્થિરતા ઉપયોગે ધારી,
 રમજો રંગે સુખ ભરપૂર, સાચો વ્યાતમદેવારે. કરતું ૧
 જેને માગે તે આપે, દુઃખડાં ક્ષણમાંહિ કાપે,
 શક્તિ અનતિનો દાતાર, હરિહર બ્રહ્મા પોતેરે, કરતું ૨
 શુભે શાતાનો ભોગી, અશુભે અશાતા યોગી,
 શુદ્ધ સ્વભાવે નિજગુણ ભોગ, ક્યાં તું પરમાં ગાતેરે. ક૦ ૩
 ભકિત પ્રીતિથી સેવે, પરમાતમ પદને દેવે,
 ધ્યાતા ધ્યેય સ્વરૂપે આપ, ધ્યાને હૃદયે વારેરે. કરતું ૪
 અન્તર વ્યાતમ આરાધો, કારણથી કારજ સાધો,
 બુદ્ધિસાગર શિવસુખ લહેર, પ્રગટે દીલમાં ભારીરે. કરતું ૫
 સાણંદ.

૫૬.

૮૧

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીતી—એ રાગ
 વ્યાતમ નિજ ઘરમાં તું આવ, સમજણ સત્ય વિચારીરે, વ્યાતમ ૦
 પરઘર રમતાં તું દુઃખી, કબલુ ન થઇયો સુખી,
 વેઠયા દુઃખડાં વારંવાર, કુમતિ સગે ભારીરે, વ્યાતમ ૧
 બહિરાતમ યોગે ભારી, અંતર રૂઢિને હારી,
 કર્મ પિજરમાં પડયો પેખ, સુરતા સર્વ વિસારીરે, વ્યાતમ ૨

૫૬

પરગૃહે ભમતાં ભીખારી, ઉ-તમ કુલવટ હારી,
 થઈયો આશાનો તું દાસ, ગણીને તૃણા પ્યારીરે. આતમ૦ ૩
 નિજ ઘરમાં શાશ્વત સુખરાશિ, ચેતન તેનો વિશ્વાસી,
 આતમ અનુભવ અમૃતમેવ, સેવા કીજે સારીરે. આતમ૦ ૪
 નિજ ઘરમાં પ્રભુતા છે તારી, માની હિત શિક્ષા મારી,
 અસખ્ય પ્રદેશે દષ્ટિવાગ, અંતર સુરતા ધારીરે. આતમ.
 સુમતિ વચનો વિચારી, દીલમાં સાચાં અવધારી,
 આતમ આવ્યો નિજઘર દહેર, સુમતિ સંગ વિહારીરે, આ૦ ૬
 નિજઘરમાં આનંદ વસીયો, રમતા સંગે થઈ રસીયો,
 યુદ્ધિસાગર સુખડાં પાય, કર્મ કલંક વિદારીરે. આતમ૦ ૭
 સાણંદ.

૫૬.

૮૨

કાનુડો ન જાણે મોરી પ્રીત—એ રાગ.
 જીવડા હજી અવસ છે બેશ, ભજી લે પ્રભુને ભાવેરે જી
 કુમતા કુટિલતા સંગે, રમતો તું નિશદિન રંગે
 લોભે લક્ષણ સઘળાં ખોઈ, મોહ મદિરા પીનેરે; જી ૧
 સમતાનો સંગ ન કીધો, મુકિત મારગ નવિ લીધો;
 યોગ્યાયોગ્ય ન જોયું કાંઈ, મોહે અન્ધ બનીનેરે. જીવડાં ૨
 સાધુની સંગત નહિ કીધી, દુર્ગતિ વાટજ તેં લીધી;
 મૂરખ મનમાં શું મલકાય, પડતું રહેશે ભાણુંરે. જીવડાં ૩
 આડો અવળો અથડાયો, લક્ષ્મી માટે તું ધાયો;
 તારૂ કદીય ન તેહ થનાર, સમજી સમજી લેનેરે. જીવડાં ૪
 શાને માટે તું ફસીયો, થઈને માયામાં રસીયો;
 સખ નાહીં પ્રહગલમાં તલભાર, જડમાં જડતા ભાસેરે. જી ૫

૫૭

અનુભવ અન્તરમાં ધારે, જલદી આતમને તારે;
 પામી પ્રેમે ગુરુગમ જ્ઞાન, ધ્યાને મનડું ઠારીરે. ૭૫૩૦ ૬
 કરજે પરમાતમ પ્રીતિ, ધારી અન્તરમાં રીતિ;
 બુદ્ધિસાગર શિવપદ પાય, ચિદ્ધન ચેતન રાગેરે. ૭૫૩૦ ૭
 સાણુંદ.

૫૬.

૮૩

કર ચેતન શિવપુર તૈયારી, પર પુદ્ગલની છાડી ચારી;
 ચિદ્ધન ચેતનચિત્ત વિચારી, છાડીદે તું દુનિયાદારી. કર૦ ૧
 જ્ઞાનથી વ્યાપક દ્રવ્યે અવ્યાપક, એકાનેકથી ધર્મ પ્રસાધક;
 ભિન્નાભિન્ન સ્વરૂપી સાચો, ત્યજી તેને ક્યાં જડમાં રાચો કર૦ ૨
 દેા ઉપયોગી નિજગુણ ભોગી, નહિ પુદ્ગલનો ભોગી રોગી.
 બહુ નામી પણ જેહ અનામી, શક્તિ અનંતિનો જે સ્વામી ક૦૩
 તિરોભાવે જે જીવ કહાય, વ્યક્તિ પ્રભાવે શિવ લહાય;
 સમકિતથી અંતર આતમજે, ક્ષાયિક ભાવે પરમાતમજે કર૦ ૪
 ધ્યાને આતમને આરાધે, અનુભવ અંતરમાં બહુ વાધે;
 આનંદ મંગલ માલા પ્રગટે, રાગાદિક દોષો સહુ વિધટે. કર૦ ૫
 સુખની શ્રદ્ધા અન્તર વાસે, ભય ચંચલતા દૂરે નાસે;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનાભ્યાસે, ધ્યાતા તત્ત્વ સ્વરૂપ પ્રકારે, કર૦ ૬
 સાણુંદ.

૫૬.

૮૪.

અદ્ભૂત તમાસા હમને દીડા, જ્ઞાનિ જન મન
 મીડારે. આ અજબ તમાસા૦
 કીડી કુંજર ગણતી દેખી, હુસી મનમાં રોવેરે. આ૦ ૬

૫૮

માખી ચાલે પર્વત હાલે, અધો આરશી દેખેરે.	આ૦ ૨
વાદળ વરશ્યું ચાતક તરશ્યું, લુલો હર્ષે દાડેરે.	આ૦ ૩
મુંગા ગાવે ટુંટ બજવે, શીતલ અગ્નિ થાવેરે.	આ૦ ૪
સિંહ શશાના ભયથી હાર્યો, વાનર નાણું પરખેરે.	આ૦ ૫
કીડીએ જલાધને પીધો, સૂષક સર્પને ગળાતોરે.	આ૦ ૬
બુદ્ધિસાગર ઘટમાં શોધો, રાત્રે મુરજ ઝળહળાતોરે.	આપ ૭

સાણુંદ.

૫૯

૮૫

સુણો સત્યોપાય શિવપન્થનોરે, જિનવાણી કથે સુખકાર. સુ.
 અસ્તિનાસ્તિ મુદ્રાંકિત દ્રવ્યછેરે, સહુ સાપેક્ષતા નિર્ધાર સુ૦ ૧
 રથાદ્વાદ વચન છે ધર્મનુંરે, ઉત્સર્ગ અને અપવાદ; સુણો૦
 વ્યવહાર નિશ્ચયનય સાધનારે, એકાન્તે નહીં જ્યાં વાદ સુ૦ ૨
 નયસપ્તપ્રરૂપિત આતમારે, નયસપ્ત ગ્રહીત જ્યાં ધર્મ સુ૦
 જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રની સેવનારે, જેથી નાસે અનાદિનાંકર્મ. સુ૦ ૩
 નવતત્વોપદશ જ્યાં ભાખિયોરે, કહ્યા સત્ય નિક્ષેપાચાર; સુ૦
 ભંગી સપ્ત સંક્ષેપમાં સમાયછેરે, જ્યાં સર્વ વચનનો સાર સુ૦. ૪
 દ્રવ્યક્ષેત્રને કાલ ભાવ વસ્તુમાંરે, જ્યાં સચ્ચગ્ લહે અવતાર; સુ૦
 જ્ઞાન ક્રિયા સાધનથી સાધીએરે; સાધ્ય સિદ્ધ લહો સુખકાર, સુ. ૫
 ઉપાદાન નિમિત્તથી સાધનારે, પંચ હેતુથી કાર્ય સધાય; સુ૦
 હોવે કાલાનુસારે સાધનારે, યતિ શ્રાદ્ધ માર્ગ વર્તાય. સુ૦ ૬
 ગુરૂ મુખથી ઉપદેશ સુણો ધર્મનોરે, દ્રવ્ય ભાવે દ્વિધા જ્યાં ધર્મ. સુ
 લહો બુદ્ધિસાગર શુદ્ધ ધ્યાનથીરે, સત્ય શાશ્વત

સિદ્ધનાં શર્મ. સુણો૦ ૭

સાણુંદ.

૫૬

૫૬.

૮૬

૫૬. દુઃખી તું દીકરી મારી-એ રાગ.

ચેતન ચેનો હુવે ખ્યારા, વચન મારો જરૂર મારા;
 સુસાફર તુ જગતમાં છે, સમજલે સત્ય શામાં છે. ૧
 દેખાતું તે નહીં તહારું, ઘણે દિન એક તે ન્યારું;
 કુડી ફેગટ હરખાયા, જુડી માયા અને કાયા. ૨
 ફેગટ માની શું કુલે છે, મોહાબ્ધિમાં શું કુલે છે;
 ભજલે સત્ય જિન દેવા, ખરા તે શાંતિના મેવા, ૩
 ફના એક દીન સહુ હોશે, અરે તું આંખથી જોશે;
 સદા તું ધ્યાનમાં જાગી, અન્તરનો થા બહુ રાગી. ૪
 ભજલે સાથ શિવ જાયા, ઘડીલે ધર્મની નાયા;
 બુદ્ધિબ્ધિ શાંતિનો બેટી, ચેતોલે બાજ છે છેડી. ૫
 સાહુંદ.

૫૬

૮૭

દેખો અન્તરમાં આતમારે, સુખ શાન્તિતું ધામ. સુખ૦ દેખો૦
 પ્રેમે કરો તસ પૂજનારે, જેતું રૂડું છે નામ. દેખો૦ ૧
 આત્માભિમુખતા કીજ્યેરે, ત્યાગો પુદ્ગલ આશ. ત્યાગો દે૦
 જ્ઞાનિગુરૂજ્ઞાન આપશેરે, કરો સંગ સુવાસ. દેખો૦ ૨
 ભુલ્યા માયાના તોરમારે, જીવ પોતાતું ભાન, જીવ૦ દેખો૦
 જ્ઞાન વિના શું જોઈરીરે, માન વિના શું દાન. માન૦ દેખો૦ ૩
 અરિહંત વાણી સાંભળોરે, રમો આતમરામ. રમો૦ દેખો૦
 બુદ્ધિસાગર ગુરૂ સંગથીરે, સરે સવગારે કામ. સરે૦ દેખો૦ ૪
 વરસોડ.

૬૦

પદ.

૮૮

સાચો અન્તર સ્વામી, આતમ દીલમાં ધ્યાવજેરે,
 સોડહું અલખ જગાવી, નિર્ભયપદ ઝટ પાવજેરે સાચો ૧
 સુખનો દરિયો ગુણથી ભરિયો, યોગી આતમધ્યાને વરીયો;
 અન્તર દીલમાં તેને પ્રેમથી પધરાવજેરે, સાચો ૨
 ભકિત કરજે પ્રભુની ભાવે, નિજગુણ કતાં આપ સ્વભાવે;
 પોતાને તું ક્ષાયિક ભાવે સમાવજેરે, સાચો ૩
 ઝટપટ જંઝાળોને ત્યાગી, સત્યજ્ઞાનથી થા તું રાગી;
 બુદ્ધિસાગર અંતર આતમ ગાવજેરે, સાચો ૪
 સાદરા.

॥ અથ અનુભવ ખત્રિશી લિખ્યતે. ॥

દુહા.

૮૯

સદ્ગુરુપદ પંકજ નમી, પૂજ્ય સ્તુત્ય હિતકાર,
 આતમધર્મ પ્રગટાવવા, મિત્ર મહા અવતાર. ૧
 સ્વપર વિવેચન વસ્તુનું, આણી કરો વિવેક,
 ઉપાદેય શુદ્ધાત્મનો, ખરો ધર્મ છે એક. ૨
 જાણ્યું આતમસ્વરૂપ તો, જાણ્યા સર્વ પદાર્થ,
 આતમ તત્વના જ્ઞાનથી, અન્ય નહીં પરમાર્થ. ૩
 સૂક્ષ્મજ્ઞાન જે આતમનું, કાપે કર્મઅનન્ત,
 જગ જાણે તો શું થયું, આવે નહિ ભવઅન્ત. ૪
 ચરણ કરણ તપજ્ય સહુ, આતમબોધ વિણ શેક,
 આતમજ્ઞાન પરમાર્થને, વીરલા સમજે લોક. ૫

૬૧

- આહ્યજ્ઞાનથી લોકમાં, માનપુજા તો થાય,
શ્રોતા વક્તા આહ્યના, આહ્યદૃષ્ટિતા પાય. ૬
- પન્થમ ગતિ દાતાર છે, સત્યજ અનુભવ જ્ઞાન,
અન્તર દૃષ્ટિ જગતાં, હોવે અનુભવ ભાન. ૭
- અન્તર દૃષ્ટિ ચેતના, ત્યાગે પુદ્ગલ સંગ,
આત્મસ્વરૂપે રમણતા, સમતા ગંગ તરંગ. ૮
- આત્માનુભવ યોગથી, ઝળકે આતમજ્યોત,
સ્થિરોપયોગે ધ્યાનથી, અન્તરમાં ઉઘોત. ૯
- આત્મયોગી જે સુખ લહે, હોય ન તે સુખ ક્યાંય,
ઈન્દ્રાદિક પદવી લહે, તોપણ દુઃખની છાંય. ૧૦
- જે પામ્યા તે ત્યાં રમ્યા, ભુલ્યા પુદ્ગલ ભાન,
સુખ સંગે રંગે રમે, પ્રાપ્તિ શિવકર સ્થાન. ૧૧
- મન ચંચલતા ત્યાં મટે, દર્શન સ્પર્શન યોગ,
ભોગી થઈ ત્યાં ભોગવે, અન્ત સુખનો ભોગ. ૧૨
- જડ પુદ્ગલના ભોગને, જણ્યા મનમાં શોગ,
શાતાશાતાવેદની, ટળીયા તેના શોગ. ૧૩
- વિનાશિક પુદ્ગલ સહુ, તનધન મન્દિર પેખ,
અવિનાશી છે આત્મનો, ધર્મજ જ્ઞાને લેખ. ૧૪
- પુદ્ગલ પ્રપંચ કારમા, ત્યાં શુ' સુખની આશ,
પર આશાથી પ્રાણિયા, થાવે જગના દાસ. ૧૫
- અન્તરાત્મા ધ્યાનથી, સેવો સત્ય સદાય,
શકિત અન્તિ જેહની, સ્મરતાં શિવસુખ થાય. ૧૬
- રમતાં આત્મ સ્વરૂપમાં, પામે યોગી સુખ,
પર પુદ્ગલમાં જે રમે, પામે તે મન દુઃખ. ૧૭
- મન વચ કાયા લિપ્ત છે, આત્મ તત્ત્વ સુખકાર,
રત્નત્રયીનું ધામ છે, શુદ્ધરૂપ નિરધાર. ૧૮

६२

शुद्धरूप परमात्मा, स-तार्थी परंप्राय, सेवो ध्यावो आत्मा, व्यक्तित्वात्मा	१९
प्रेम लक्षित विद्यासथी, सेवो आत्मदेव, आत्मते परमात्मा, कीजे तेनी सेव.	२०
शुद्धरूपमां चेतना, रमती रह्ये निशदिन, तो प्रगटे सुख संतति, परपुद्गलसथी सिन्न.	२१
आत्मस्वभावे रमणता, सत्यचरण्य अवधार, गुणस्थानक आरोहवा, परपरिष्कृति निवार.	२२
परपरिष्कृतिना नाशथी, स्थिरता घटमां थाय, अणुअणु चिन्मय चेतना, शुद्धरूपता पाय.	२३
सारसार सहु अन्त्यंतुं, सम्यक् चेतन ज्ञान, चेत्या तेमां जे रम्या, पाभ्या शाश्वत स्थान.	२४
अनुभव ज्ञाने ओणजे, ज्ञानी शिवपुर पन्थ, निश्चयचरण्य ते रम्या, सत्यथया निर्ग्रन्थ	२५
लोगपदमां लेपता, ज्ञानी कणु न पाय, जलपंकजवत् सिन्न ते, अन्तरमांदि सदाय.	२६
अन्तरवृत्ति आत्मा, औदयिक भावे लोग, लोगवतां पणु योगिजे, टाणे लयलय रोग.	२७
आद्यचरण्य चारित्रमां, अकान्ते नहि धर्म, आत्मज्ञान विना कही, टणे न आठे कर्म.	२८
अन्तरनुं चारित्र ते, अक्षु थडी न जणाय, दृश्य वस्तु पुद्गल सदा, चेतो आत्मराय.	२९
अल्पसमयमां साधीजे, आत्मतत्त्व सुखकार, लहो लवि शुद्धात्मने, परम तत्त्व अचतार.	३०
सिद्धया सिद्धे सिद्धेशे, करी कर्मनो अंत, ते सहु आत्मजाणीने, <u>धम भाजे लगवन्त.</u>	३१

૬૩

આત્મિક શુદ્ધ સ્વભાવના, ઉપયોગે છે ધર્મ,
 બુદ્ધખિન્ન સુખ શાંતિથી, પામે શાશ્વતશર્મ,
 અનુભવ અત્રિશી કહી, ગામ પૌર દિન એક,
 વિચરી આતમ દેશમાં, પામી સાચી ટેક.

૩૨
 ૩૩

પૌરગામ.

ઓધવજી સન્દેશો કહેજો શ્યામને—એ રાગ,

આતમપદ,

૯૦

જ્ઞાનાનન્દી તત્ત્વસ્વરૂપી આતમા,
 અન્યામી પુરુષોત્તમ ભગવાન્જો.
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ શંકરને ગોપાળજી,
 અનેક નામે શોભે તું ગુણવાન્જો. જ્ઞાનાનન્દી. ૧
 અન્તર દૃષ્ટિ દર્શન કીજે આતમતું,
 નાસે તેથી ભવભય બ્રાન્તિ ભર્મજો.
 સગુણ નિર્ગુણ આતમ તું સાપેક્ષથી,
 અનેકાન્ત સ્વભાવી તહારો ધર્મજો. જ્ઞાનાનન્દી. ૨
 તહારી ભકિત સ્થિરતા શાન્તિ આપતી,
 સ્વપર પ્રકાશક નિરાધાર નિર્ધારજો.
 સંયમ પુષ્પે પૂજે આતમરાયને,
 પમાય તેથી ભવસાગરનો પારજો. જ્ઞાનાનન્દી. ૩
 રાગદ્રેષથી અહિરાતમપદ જાણીને,
 કરજો તેનો જ્ઞાનદૃષ્ટિથી નાશજો.
 સ્થિરોપયોગે જાગો તત્ત્વ સ્વરૂપમાં,
 અસંખ્ય પ્રદેશે ક્ષાયિકભાવે વાસજો. જ્ઞાનાનન્દી. ૪

૬૪

સામગ્રી પામીને આતમ ચેતજે,
 મોહમાયારો કરજે નહિ વિદ્યાસજે.
 વિષય વિકારો વિષની પેડે જાણજે.
 પરપુદ્ગલની છાડી દજે આશજે,   જ્ઞાનાનન્દી.   ૫
 અખણ્ડ અવિનાશીની વાટે ચાલજે.
 ષડ્દર્શનમાં સહુજન તુજને ગાયજે,
 બુદ્ધિસાગર આવિકર્માવ જગાવવા.
 સત્સંગમ ઉદ્ધમ કરજે હિતસાયજે.   જ્ઞાનાનન્દી.   ૬

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

સાચુંદ.

ઓધવજી સન્દેશો કહેજે શ્યામને—એ રાગ,

૯૧

ચિદાનંદ ચેતનજી વહેલો જાગજે.
 ભરનિદ્રામાં આયુ નિષ્કળ જાયજે,
 ઊંઘ ઉંઘણ ચારો છુટે ચેતજે,
 વૈરણુ નિદ્રાવશથી દુઃખડાં થાયજે.   ચિદાનંદ   ૧
 કાલ અનાદિ ઉંઘ્યો મિથ્યા રાત્રીમાં,
 પરસ્પભાવે લેતો શ્વાસોદ્યાસજે.
 સર્વ વિઘાતક નિદ્રા દુઃખની ખાણુ છે,
 શુ કરવો ત્યાં સુખબુદ્ધિ વિદ્યાસજે.   ચિદાનંદ   ૨
 ભવિતવ્યતાયોગે સદ્ગુરૂ સંગથી.
 જાગતાં ઘટ દેખ્યો અનુભવ ભાણુજે,
 સ્વતઃ પ્રકાશી ઝળકી જ્યોતિ આત્મની,
 ઉંઘ્યો ચેતન આળસ છાંડી જાણુજે   ચિદાનંદ.   ૩

૬૫

સુખની ધારા પ્રગટી સહજ સમાધિથી,
 શમ્યા વિકલ્પો પામી સ્થિરતા યોધજે;
 વિષય વાસના આશા તુળ્યા પૂજના,
 નાડા દોષો મોહ માયાને ક્રોધજે. ચિદાનંદ૦ ૪
 અનુભવ યોગે તાળી લાગી ધ્યાનની,
 બાહ્ય ભાવનું ભૂલાયું સહુ ભાનજે;
 આતમ રાગે રંગાણી છે ચેતના,
 સેવે ઘટમાં શુદ્ધ બુદ્ધ ભગવાનજે. ચિદાનંદ૦ ૫
 શ્વાસોદ્વાસે સમરો શાંત કૃપાળુને,
 કરશે કરુણા પ્યારા આપો આપજે;
 હરતાં કરતાં ખાતાં પીતાં પહેરતાં
 ધંધો કરતાં મુરતાની છે છાપજે. ચિદાનંદ૦ ૬
 દેહિ પણુ વિદેહિ પોતે એકલો,
 ન્યારો અંતરથી કરતો સહુ કામજે;
 ક્ષયોપશમ ઉપશમ ભાવે છે સાધના,
 દશે દર્શન દીન દયાળુ રામજે. ચિદાનંદ૦ ૭
 સેવો ધ્યાવો બુઝો આતમરામને,
 એનાથી સમજે છે જીવો સર્વજે;
 જીવ શિવનો ભેદભાવ ઝઘડો ટળ્યો,
 બુદ્ધિસાગર, નાડો મિથ્યા ગવજે. ચિદાનંદ૦ ૮
સાણુંદ.

ઓધવજી સંદેશે કેજે સ્યામને એ રાગ.

પદ.

૯૨

સ્વામીને સેવક તું પ્યારા આતમા,
 અવ્યાપક પણુ જ્ઞાને વ્યાપક સર્વજે;

૬૬

અવિનાશી પણ અનિત્ય તું પર્યાયથી, તુજને જાણ્યાં નાકો મિથ્યા ગવંજો.	સ્વામીને૦ ૧
આતમભાવે માયા અસતી જાણીએ, જહ સ્વભાવે છતી માયાને પેખજો;	
સંબ્રહ્મની સ-તાથી એકજ આતમા; અનેક વ્યક્તિ ભાવે આતમ દેખજો.	સ્વામીને૦ ૨
નાક વિના શોભે નહિ સુખ સંસારમાં, વર વિના શોભે નહીં જેવી જનજો;	
મીઠા પણ ભોજનની શોભા જેહવી. જ્ઞાન વિના આતમતું એવું જાણજો.	સ્વામીને૦ ૩
જ્ઞાન વિના સાધો શું આતમ સાધના, આતમ જ્ઞાને ટળશે કર્મ વિકારજો,	
બુદ્ધિસાગર અવસર પામી ચેતીએ, સદ્બ્રથિને સત્ સંગમ આધારજો.	સ્વામીને૦ ૪

સાણુંદ.

૫૬

૯૨.

(પદ્યપ્રભુ પ્રાણસે પ્યારા—એ રાગ.)

જગતના ખેલ છે ખોટા, કદી નહીં થાય મન મોટા.	જગ૦ ૧
સદા છે દુઃખ માયામાં, સદાસુખ ધ્યાન છાયામાં;	
પ્રભુતું નામ સુખ આપે, પ્રભુતું નામ દુઃખ કાપે.	જગ૦ ૨
પ્રભુ ભક્તિ ન જો થાશે, તદા દિન દિન દુઃખ થાશે;	
હલસડી ગા જીનેધરને, હૃદય તું દેવને ધરને.	જગ૦ ૩

૬૭

મુઝ્યા જે મોજમાં માતા, તર્યા જે દેવને ગાતા;
 જગતમાં જન્મ ધાર્યા તેં, ભજન વિણ જન્મ હાર્યોતેં. જગત ૪
 છેવટની આંખ મીંચાશે, તદા તું ખૂબ પસ્તાશે;
 હજી છે હાથમાં બાજી, કરી લે આત્મને રાજી. જગત ૫
 ગાદી ઘોડા ગમ્મત ગાડી, સુંદર શય્યા અને લાડી;
 મળેલા ભોગ એ જશે, પાછળથી કોઇ તે ખાશે. જગત ૬
 ગણી તું દ્રેક દુનિયાને, પ્રભુના ભવ્ય ગુણુ ગાને;
 ખુદ્ધયજિંધ સંતનો સંગી, ત્રહે તે સુખ ગુણુ રંગી. જગત ૮
 ગાધાવી.

પદમ પ્રભુ માણુસેં પ્યારા—એ રાગ.

પદ.

૯૪

અમોને તમો સમા જાતિ, અમોને તમો સમા જ્ઞાતિ;
 પશુ પંખી અમારાં છે, અમારાં તે તમારાં છે. અમોને ૧
 નહિ કો કોઇતું વૈરી, નહિ કો કોઇતું ઝેરી;
 સહુ જીવ મિત્ર મહારા છે, મમત્વ ભાવ વિસાર્યા છે, અમોને ૨
 જીવોને પ્રેમથી ભેટું, અમારે કાંઇ નહિ છેટું;
 અમારે સર્વથી હળવું, અમારે સર્વથી મળવું. અમોને ૩
 દયા ગંગા હૃદય વહેતી, અમોને પ્રેમથી કહેતી;
 અમારામાં સદા ઝીલે, અનંતા સુખ તસ દીલે. અમોને ૪
 અમારી આંખમાં ચંદ્ર, અમારા નેત્રમાં ભદ્ર;
 જગત આ ભાસતું મોટું, જગત આ ભાસતું ખોટું અમા ૫
 અપેક્ષા જીતની સાચી, એકાંતે વાત છે કાચી;
 ખુદ્ધયજિંધ જીતની સેવા, અમારે શુદ્ધ એ મેવા. અમોને ૬
 સાણુંદ.

૬૮

ઓધવજી સદેસો કહેજો શ્યામને. ઐ રાગ.
પદ. વેપારી ઉપર.

૮૫

વ્યાપારી વ્યાપારે મનકું વાળજે,
કરજે ઉત્તમ સદ્વસ્તુ વ્યાપારજે;
કપટ કરીને છેતરજે સહુ કર્મને,
છેતરવા નહિ જીવોને તલભારજે. વ્યાપારી૦ ૧
વિવેક દૃષ્ટિથી સહુ વસ્તુ દેખજે,
સુખકર સારી વસ્તુનો કર પ્યારજે;
દાન દયા સંયમ શીયલને સત્યતા,
સમતા આદિ વસ્તુનો સ્વીકારજે. વ્યાપારી૦ ૨
સોદાગર સદ્ગુણ સાચા માનજે,
લોભાદિક ચારોનો કરજે ખ્યાલજે;
લાભ મળે તે સાચવજે ઉપધોગથી.
અન્તર દૃષ્ટિને કરજે રખવાળજે. વ્યાપારી૦ ૩
સ્વાદ્વાદ દૃષ્ટિનાં કરજે ત્રાજવાં,
સહનસીલતા કાતર સારી રાખજે;
ગજ રાખો વ્યાપારી આતમ જ્ઞાનનો,
સ્થિરતા ગાદી ખેશી સાચું ભાખજે. વ્યાપારી૦ ૪
પ્રતિકમણાના રોજમેળથી દેખજે,
દીવસમાં શુ' મળીયો લાભાલાભજે;
બાહ્ય લક્ષ્મીની ચચલતાને વારજે,
જલતું બિન્દુ પડિયું જેવું ડાલજે. વ્યાપારી. ૫
દુઃખને પણ સુખ માની હિમ્મત ધારજે,
પરપરિણતિ વેશ્યાનો સંગ નિવારજે;
ક્ષાયિકલાવે દાનાદિક ગુણ લાભથી,
જન્મ જરાનાં દુઃખ નાસે નિર્ધારજે. વ્યાપારી. ૬

૬૯

માયાના વ્યાપારો ત્યાગી જ્ઞાનથી,
 અન્તરના વ્યાપારે ધરજે ધ્યાનજે;
 બુદ્ધિસાગર અનંત સુખડાં સમ્પન્નેઃ
 આતમ થાવે સિદ્ધ બુદ્ધ ભગવાનજે. વ્યાપારી. ૭
 ॐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ
 સાણંદ

પદ.

૯૬

રાગ જાંજેટી.

(નાથકેસે ગજકો બંધ છોડાયો—એ રાગ.)

પરમપદ પરમાતમ ગુણગણું, પ્રેમે નિશાદિન ધ્યાણુ. પરમ. ૧
 સાર શુદ્ધ સિદ્ધાંત સકળનું, આતમ તત્ત્વ પ્રકાશ્યું;
 ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાન એકત્વે, સિદ્ધ સમુ' સુખ ભાસ્ચું. પરમ. ૨
 આતમ પરમાતમ વિવેચન, દુઃખ મમતા હરનારૂં;
 અન્તયાંત્રી સાખ પુરે છે, લાગ્યું તે મન પ્યારૂં. પરમ. ૩
 ભકિત ધ્યાન ઉપાસન યોગે, સાચો સાહિત્ય સેવું;
 પુરણ તત્ત્વ સ્વરૂપે ખેલું, નિજશકિત નિજ દેવું. પરમ. ૪
 શુદ્ધ જ્ઞાનથી કાજ ન સિદ્ધ્યું, રહેણીથી ઘટ રીજું;
 અન્તર્યામિ સેવા સાધુ, ખળથી કાંઈ ન ખીણુ. પરમ. ૫
 ક્ષયોપશમથી બાહ્યરમણતા, ભવમાંહિ ભટકાવે;
 ક્ષયોપશમથી અન્તર રમતા, સમભાવે શિવ થાવે. પરમ. ૬
 ભુલુ ભાન જગતનું જ્યારે, જાગે અનુભવ ત્યારે;
 ક્ષાયિકભાવે સર્વ પ્રકાશક, ઉતરે પેટી પારે, પરમ. ૭
 અવિહુડ રાગે મન રંગાણું, અવિહુડ રટના લાગી;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાન દશાથી, અન્તજ્યોતિ જાગી. પરમ. ૮
 સાણંદ.

૭૬

૫૬

૮૭

[વૈદરભી વનમાં વલવલે.)

જાગીને જો તું જીવડા, કોણ છે તું શુ કર્મ;
 ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં જાવશે, મૂર્ખ સમજ્યો ન મર્મ. જાગીને. ૧
 મિલકતમાં શું મોહીયો, જૂઠું જગનેરે જાણુ;
 દેહી પણ નહીં દેહ છે, પરજો દેહ પ્રમાણુ. જાગીને. ૨
 કુડ કપટમાં કાઢતાં, ભૂંડા જીવતર ભાઈ;
 અંતે એકીલો આતમા, સાચી ધર્મ સગાઈ. જાગીને. ૩
 મુંઝયો શું માયા માનીને, કદી સુકે ન કાળ;
 લાખ લાખોપતિ લોભમાં, બન્યા અંતે બેહાલ. જાગીને. ૪
 અથડાતો શું આશમાં, આવે આશા ન અંત;
 ચતુર વિવેકી ચેતીને, સેવ સદ્યુર સંત. જાગીને. ૫
 કાચ કુંપ કાયા કારમી, ઠાલી સુકી દે ઠાં;
 ભજ લે પ્રભુને ભાવથી, અરે પહોર તું આઠ. જાગીને. ૬
 જીવતર ચાલ્યું જાય છે, જેતું નદીઓતું નીર;
 ધર્મ ધરો ધરી ધ્યાનને, વાટે વળજેરે વીર. જાગીને. ૭
 આવ્યો અવસર આતમા, ભોળા ભૂલમ ભૂલ;
 બુદ્ધિસાગર, મોહ બાજમાં, અંતે ધૂળની ધૂળ. જાગીને. ૮
 સાણુંદ.

૫૬.

૮૮

(વૈદરભીવનમાં વલલે—એ રાગ.)

સેવો સદ્યુર પ્રાણીયા, સંત સેવ્યાથી સુખ;
 કોટી જન્મની કલપના, ટળે કર્મનાં દુઃખ. સેવો ૧

૭૧.

આદિત્યવાર ઉપાશીએ, રૂડા આતમરામ;	
રોમે સમતા શાંતિથી, કરિએ ધર્મનાં કામ.	સેવો૦ ૨
શુદ્ધ યુદ્ધ પરમાતમા, યુધવારે સેવ;	
ગુરુવારે ગુણુ ગામ્રએ, જયજય ગુરુદેવ.	સેવો૦ ૩
શુક્રવાર સોહામણે, સુણે સૂત્ર સિદ્ધાંત,	
જગે જ્યોતિ જ્ઞાનની, ટળે ભવની ભ્રાંત.	સેવો૦ ૪
શૂરા થમ્રએ જ્ઞાનમાં, કીજે સંતનો સાથ;	
શનિવારે શુભ આતમા, કીજે હીરો હાથ.	સેવો૦ ૫
કહેણી રહેણી રાખીએ, રંટો આતમરાય;	
બુદ્ધિસાગર ભાવથી, લાગો સદ્ગુરુ પાય.	સેવો૦ ૬

સાણુંદ.

વૈદરલી વનમાં વલ્લવલ્લે. (એ રાગ)

પદ. સંત ઉપર.

૯૯

સંત સમાગમ દોહિલો, દોષો સહુ હરનાર;	
સુધરે ક્ષણમાં આતમા, પામો ભવજળ પાર.	સંત૦ ૧
નામો અગ્નિમાં લાકડાં, તુરત ભસ્મ થનાર;	
સંત સમાગમ અગ્નિથી, બળે કર્મ વિકાર.	સંત૦ ૨
સ્વપ્ન દશા કોટિ વર્ષની, જાગતાં તે જય;	
ગંગાજળથી નિર્મળા, સદ્ગુરુનો ન્યાય.	સંત૦ ૩
સ્પર્શમણિના સ્પર્શથી, લોહું સોનુ થાય;	
રવિ ઉદયે જગમાં જુઓ, સર્વત્ર જણાય	સંત૦ ૪
મુખ્ય ભમરી સંગથી, ભમરી પદપાય;	
બુદ્ધિસાગર સદ્ગુરુ, સંગમ મહિમાય.	સંત૦ ૫

સાણુંદ.

૭૨

૫૬.

૫૬. શામળીયાની પાઘડી. એ રાગ.

૧૦૦

દેખો દેહદેરાસરમાંહિ પરમ દેવ આતમા, વન્દો વન્દોરે ભવિક સુજાણુ, ઉઠી પરભાતમાં, દેહદેરાસર દીપતું રે, તીર્થા લોક મળર, લોકાકાશની પેઠે તેનો, વર્તે છે આકાર.	પરમ ૧
મતિશ્રુત દ્વાચ્યાંખે કરીરે, દેખો સમકિતદ્વાર; પેસતાં તેમાં ભલારે; દીઠા દેવ જયકાર	પરમ ૨
એ કર જોડી વન્દીએરે, વીર્યોદ્ધાસ વધંત; અષ્ટ પ્રકારી પૂજનારે, કીજે મન એકંત.	પરમ ૩
ઉપશમજલ કલશે ભરીરે, પ્રેમે કરો પખાલ, અકિન્ચનતા કેશરેરે, પુજો પરમ દયાલ.	પરમ ૪
ઉદાસીનતા પુષ્પનીરે. ગુથી માલ ચઢાવ, ધ્યાન ધૂપ પ્રગટાવીનેરે, મોહુ અશુચિ હડાવ.	પરમ. ૫
જ્ઞાનદીપ પ્રગટાવીએરે, હોવે મહા ઉદ્યોત, સંયમના શુદ્ધ સ્વસ્તિકેરે, ભળશે જ્યોતિમાં જ્યોત.	પ. ૬
અનુભવ રસ નૈવેદ્યથીરે, પામો સુખ અનન્ત; શિવકલ પુજન શેવનારે, જે કરશે તે મહન્ત.	પરમ. ૭
રૂપારૂપી સ્વરૂપથીરે, શક્તિ અનન્ત; સદાય; વૈખરીથી ગાવતાંરે, વચન અગોચર થાય.	પરમ ૮
પુષ્પાલમ્બન જાણીએરે, સૂત્રસિદ્ધ સુખકાર; જિનપ્રતિમા જિનવર સમીરે, પૂજો ધરી વ્યહવાર.	પરમ. ૯
નિમિત્ત કારણ સેવતાંરે, ઉપાદાન શુદ્ધ થાય; નયસાપેક્ષે માનતાંરે; જિનશાસન જયકાર.	પરમ. ૧૦

૭૩

ઉપાદાન સમરે યદારે, આપોઆપ પુજાય;
 યુદ્ધસાગર ગુપ્ત લહેરે, ચિદાનન્દ ગુણગાય. પરમ. ૧૨

મહુસાણા.

લગા કલેજે છંદ ગુરોકારે-એ રાગ

૧૦૧

ભયા અનુભવ રંગ મજાહરે, ઉસકી ખાત ન બચને થાતી;
 વીરરસનો તો અનુભવ જાણે, મદંજનોકી છાતી.
 પતિવ્રતા પતિવ્રતકું જાણે, કુલયા લાનો ખાતી ભયા ૧
 શાબ્દિક તાર્કિક પહિડત છાકે, તે પણ ત્યાં થઇ થાકે;
 શબ્દતીર પણ જ્યાં નહિ પહોંચે, શબ્દવેધીનાં તાકે ભયા- ૨
 ગર્ભમાંહિ તો બોલતાને, બહિર જન્મ તમ મૂગે;
 મૂગે ખાયા ગોળ ઉસકી, ખાત કણુ ન કર્ગે. ભયા. ૩
 જાણે સોતો કણુ ન કહેવે, પરમારથ તસ સચ્યા;
 યુદ્ધસાગર સદ્ગુરૂ સંગે, પક્કા રહો નહિ કચ્યા. ભયા ૪
 માણસા શાન્તિ:

લગ. કલેજે છંદ ગુરોકારે-એ રાગ

૫૬

૧૦૨

શૂરાની ગત શુરા જાણેરે, ત્યાંતો કાયર થરથર કંપે;
 કથા પુરાણી બહુ કરેરે, રામ રામ કીરજંપે;
 પરમારથ પામે સો પૂરા, નહીં વળે કઈ ગરંપે. શૂરાની ૧

૭૪

અવિહત પ્રીત પતિશું લાગી, નિદ્રા ગત્ર અખ જગી;
 જલ ધીન મિત રહે ન વિખૂડું, રાગ ગયો પણ રાગી શુભ :
 દાન આંખ મિત મારો વાલહમ, મુણ્ણતો ને વળી નિરખે;
 રૂપાંતીત પણ મહારો સ્વામી, રૂપારૂપીકું પરખે. શુરાની૦ ૩
 સહજ સ્વભાવે અનુભવ રસકું, પીતાં વઢે ખુમારી;
 બુદ્ધિસાગર કોદિ પ્રયત્ને, ઉતરે નહીં ઉતારી. શુરાની૦ ૪
 માણસા
 શાંતિ:

લગા કલેજે છેદ ગુરોદારે—એ રાગ.

૫૬.

૧૦૩

લિશુક હોકર કરી ભવાઈરે, ઠેર ઠેર આશા કીધ સગાઈ;
 ભટકત ભટકત ભૂલો પડિયો, ઠામ સ્થિર નહીં ઠરીયો.
 રાજ પોતે લિશુક ભ્રમણા, બુદ્ધિ દુઃખનો દરિયો; લિશુક૦ ૧
 માગે તેને કદી ન મળશે, મળશે તે નવી રહેશે.
 આપ આપકા ખોજે ઘટમાં, આનન્દ અનહદ લેશે; લિશુક૦ ૨
 ધ્યાન સમાધિ ઘટમેં લાગે, ક્ષુધા પીપાસા ભાગે;
 રંગાએ તે કદી ન રાગે, શ્વાસોશ્વાસે જાગે. લિશુક૦ ૩
 આશા તૃણા જેર હઠાવી, ચિત્ત નિજપદમાં રાખે;
 બુદ્ધિસાગર લિશુક સચ્ચા, અનુભવ અમૃત ચાખે. લિ. ૪
 માણસા.
 શાન્તિ;

૭૫

લગા કલેજે છેદ ગુરોકારે—એ રાગ.

૫૬.

૧૦૪

ઘટ ખાજ્યા ખિન પાર ન આવેરે, દોડત દોડત મનની દોટે;
 પુસ્તક શોધ્યા વ'ગુ શોધ્યા, પડી ખખર નહીં ધરકી;
 સદગુરૂ સંગે રહો ઉમંગે, લહો ખખર અન્દરકી ઘટ૦ ૧
 જ્યાં ત્યાં માથું મારીનેરે, ભૂલ્યો ભભે પર ઘેર;
 પરમાં નિજને શોધવેરે, અહો મહા અન્વેર. ઘટ૦ ૨
 મૃગલો કરતુરીની ગંધે, આરો અવળો દોરે;
 ભ્રમણાએ ભૂલ છે તે મોટી, તોડે સો નિજ જોડે. ઘટ૦ ૩
 પરનો કર્તા પરનો હર્તા, નિજગુણ સહેજે ધર્તા;
 આપ સ્વરૂપે આપ પ્રકાશે, સમજે સો જન તરતા. ઘટ૦ ૪
 આતમ રૂચિ ગુરૂગમ કુચી, લહી ઉઘેરો તાણુ;
 યુદ્ધિમાગર અવસર પાકર, નિજ ધરમાં ધનસાણુ. ઘટ૦ ૫
 માણસા.

ૐ શાંતિ:

લગા કલેજે છેદ ગુરોકારે—એ રાગ.

૧૦૫

સુણુ નિજ દેશી ખચન હમારારે, સાથી ભભતો તું પરદેશે;
 પરદેશે ગાળે દીન કલેશે, ઘડી ન સુખ વિશ્રામા.
 તડકે છાંચે સુખ નહિં કાંચે, ઠરતા નહિ એક ઠામા; સુણુ૦ ૧
 સગાં સંબંધી નિજ ધર ભૂલ્યો, પરધર દુઃખમાં કુલ્યો.
 દુઃખમાં સુખની આશ ધરીને, ફોગટ કુલણુ કુલ્યો; સુણુ૦ ૨

૭૬

નિજ ઘર નારી રોતી ભારી, તેને તેં વિસારી.

દુઃખમાં દીવસ ગાળે ગરીબરી, ગમ અક્કલ ક્યાં તારી; સુણુ૦ ૩

લાખ ચોરાશી અન્નરમાંહિ, ભભીશ ઘાટાઘાટે.

બુદ્ધિસાગર અવસર પાકર, વળજે નિજ ઘર વાટે; સુણુ૦ ૪

માણુસા.

લગા ડલેજે છેદ ગુરોડા—એ રાગ.

૫૬.

૧૦૬

શુદ્ધજ્ઞાન શું કરી શકેરે, પાંખો ખિન ચાલે નહીં પાંખી.

તર્ક વિતર્કે વાદ વિવાદે, આપમતિને થાપે;

અંધારે અથડાણા લોકો, શુદ્ધ માર્ગ ઉથ્થાપે; શુદ્ધ૦ ૧

સત્યમાર્ગ નહીં દીસમાં સૂજે, ગુરૂ વચને નહીં ખૂજે,

બ્રહ્મની વાતો કરતા મિથ્યા, પક્ષ તાણુમાં ઝૂંજે. શુદ્ધ૦ ૨

પરમારથ હેતુ નવી જાણે, શંકાથી મન ડાળે;

ગહન વાતને સત્ય જ્ઞાનની, ચુકિતથી કોઈ તોળે. શુદ્ધ૦ ૩

કરવાનું તે દીસ ન ધરતા, બ્રહ્મજ્ઞાની થઈ ફરતા;

જેમ સોગથી જાણે જડો, તેમ નિજને અનુસરતા. શુ. ૪

પુરૂષાર્થને પ્રેમે પકડે, નહાં પ્રીતિ જસ ઝઘડે;

બુદ્ધિસાગર આતમ જ્ઞાને, પોતાનું નહિ યગડે. શુદ્ધ૦ ૫

માણુસા

૭૭

કોઈ ભેદ અગમરા યુગે, વાકું પરમબ્રહ્મ ઝટ સુજેરે
હેલ એ રાગ.

૫૬

૧૦૭

કોઈ નિજગુરૂ ઘટમાં યુગે, વાકું અગમ પન્થ ઝટ સુજેરે, હેલ
સદગુરૂ સાહેબ ઘટમાં સમથ, લેના ઉસકા નામા;
અનામીકા કોઈ નામ ન જાણે, સૌ પરમાતમ રામા. કોઈ૦ ૧
ધ્યાસોધ્યાસે નિશદીન સમરો, રહી ધ્યાને ગુલતાના;
અલખ નિરંજન નિર્ભયદેશી, દેખે સૌ મસ્તાના. કોઈ૦ ૨
લગી સમાધિ મિટગઇ વ્યાધિ, જ્યોતિ જ્યોત મિલાયા;
રતનત્રયીની સ્થિરતા છાજે, સોહિ અણુ પરખાયા. કોઈ૦ ૩
ગગન મણ્ડલમે નોખત ખાજે, જલધર નભજ્યું ગાજે;
તાળી અનુભવ રસની લાગી, તખતે સ્વયં ખિરાજે. કોઈ૦ ૪
સ્થિરતા સુખમાં હુંસા ખેતે, ભેદ તસ વિરસા લેના
બુદ્ધિસાગર આત્મ ઉજગર, દશા લહે તે ચેત્યા. કોઈ. ૫
આમ્ શાન્તિ
માણસા.

૫૬.

૧૦૮

આતમ તત્વ અનાદિરે, આદિ સિદ્ધપણે તસ પાઉં;
નિશ્ચયનયથી નિર્લેપી જે, આપ સ્વરૂપે ગાઉ. આતમ૦ ૧
ભૂદયો પણ તે નહીં ભૂલાએ, ચિદાનન્દ પદ વાસી;
કાશી જમના ગંગા ઘટમાં, મિટ ગઈ ઉઠાસી. આતમ૦ ૨

૭૮

જ્ઞાતા જ્ઞેયને જ્ઞાન ત્રિપુટી, નિત્યપણે પ્રકાશી;
 જન્મ મરણની દુગ્ધા મિટ ગઈ, દોલવર્તી ઉકાસી. આતમઃ ૩
 સહુ રૂઢિ મુજ ઘટમાં ભાસી, કોને દઉં સાખાશી;
 બુદ્ધિસાગર આતમ જ્ઞાને; મિટે સકલ દુઃખ રાશિ. આતમઃ ૪
 માણસા.

અવળી વાણી.

૫૬.

૧૦૯

પીપળાના ઝાડપર બેઠાં પ'ખી દોયરે.
 તેમાં ગુરૂ થેલો એક, જ્ઞાનથી જોયરે; ૭૭૭૦ ૧
 અગ્નિમાંથી જળ પ્રગટયું, નભ પહોંચ્યાં પાણીરે.
 ગાયની કુખેથી માટી, સિંહણ વીઆણીરે; ૭૭૭૦ ૨
 દનારીને ખીલો દુવે, ભેંસ બેડી રૂવેરે.
 સતીતો વેશ્યાને ખાટે, જુગારીથી સુવેરે; ૭૭૭૦ ૩
 રાજા તો પ્રજાથી ખીવે, અંધારૂ તો દીવેરે.
 અજવાણું તો અંધદબે, સૈને સોય શીવેરે; ૭૭૭૦ ૪
 તિલોતો ધાણીને પીલે, ઉલટી એ વાણીરે;
 બુદ્ધિસાગર ત્યાં શું જાણે, દુનીયાદીવાનીરે. ૭૭૭૦ ૫
 આમ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:
 માણસા.

૫૬.

૧૧૧

લુંટાતો ધોળે દહારેરે, ઘોટા વચ્ચે રાજા ખરે,
 જુએ છે અન્ધ આંખેરે, સ્વામિજીની વહારે ચઢો;

૭૮

કૂર લુંટાયાં શૂર લુંટાયા, રંક અને શ્રીમાન્,
 પેટ ભરીને શેક લુંટાયા, નાગરને નાદાન;
 મારે સ્વામી ભોળોરે, પીડા એની દુર કરો. લુંટાતો ૧
 ખિટ્ટી પાછળ ઉદર ધાયો, ઘાસ ઢારને ખાય;
 શિલા ઘોખીને ધુવે ત્યાં, આરો કૌતુક પાય.
 ભૂમિપર મીન ચાલેરે, અગ્નિએ બળે પાણી ઝરો. લુંટાતો ૨
 શિબ્ય ગુરને નિત્ય ભણાવે, વાનર ભણતો વેદ,
 નાટકીયાને દુનીયા પૂજે, મોટાને મન ખેદ.
 બુદ્ધિસાગર સમજરે, માયા મહોદધિ તરો. લુંટાતો ૩
 ૐ શાંતિ: ૩
 બોરીયા આજ્ઞેલ.

અન્નખ દેશખે ખાસ હમારા-એ રાગ,

પદ.

૧૧૧

અન્નખા જાપે મુરતારે ચાલી, ચઢી ગગન ગઢ ઠેરાણી;
 ઝળહળ જ્યોતિરે ઝળકી,
 દુગ્ધા ભવકીરે વિસરાણી; અન્નખા ૧
 અવધટ ઘાટે અવળી વાટે. ચઢી ડુંગરપર જા બેઠી.
 અસંખ્ય પ્રદેશી શિવનાં દર્શન, કરવા દેવળમાં પેઠી. અન્ન. ૨
 નિરાકાર નિઃસંગી નિર્મલ, આતમ દેવકુ વહાં દીઠા;
 સિદ્ધ સનાતન નિર્ભય દેશી, શુદ્ધ સ્વભાવે જે મીઠા. અન્નખા ૩
 અસંખ્ય પ્રદેશી પરમાતમ સો, વીતરાગ પદને ધારી;
 પરમેષ્ઠિમય પરગટ પોતે, તખતેરે બેઠો નિર્ધારી. અન્નખા ૪
 નામ કહું તો નામ ન તેતું; બહુ નામી જગમાં ભાણું;
 ગુર સંગસે અનુભવ પાયા, ઉદ્વડ્યુ માયાનુ તાણું. અન્નખા. ૫

૮૦

લોકલોકનો ભાતુ ઝળક્યો, નાહું માયા અંધારૂં.
 બુદ્ધિસાગર જોતાં જગી, શું જગ મહારૂં ને તહારૂં. અજપાઠ ૬
 આમ્ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:
 માણસા.

વાણીયારે મન માયા લગાડી મન જાગેરે વેપારી—એ રાગ.

૫૬.

૧૧૨

આતમારે મન આરા લાગીરે તારી પ્રીતડી વૈરાગી,
 યોગીરે યતિજન તને શોધતારે આતમા;
 ગુણો અવિનાશીકેરા ગાયરે વૈરાગી. આતમા ૧
 સાત નયોતું દુર્બાન કરીરે આતમા;
 તેથી દેખુરે ગુણ ધામરે વૈરાગી. આતમા ૨
 રત્ન ભરેલી પેટી પારખીરે આતમા,
 તાળાં ખોલીને ધન દેખીયું વૈરાગી આતમા ૩
 ઉગ્યેરે સૂરજ જ્ઞાન દીપતોરે આતમા;
 માયા અંધારૂં નાહું હૂરે વૈરાગી. આતમા ૪
 જગોરે યોગીજન મુનિ ચિન્ત ધરીરે આતમા;
 ત્યાગી સંન્યાસી ફકીરે વૈરાગી. આતમા ૫
 માયારે સાગરને જાઓ તરીરે આતમા;
 બુદ્ધિસાગર પેલે પારે વૈરાગી. આતમા ૬

આમ્ શાંતિ: ૩
 વિજ્ઞપુર (વિદ્યાપુર)

૮૧

૫૬

૧૧૩

આત્મ દૃષ્ટિ નિજ ગુણ સૃષ્ટિ, પ્રગટી વિઘટી માયા;
 છાયા ત્યાં તક સાથ રહે છે, જખતક વેને કાયા. આતમ૦ ૧
 આત્મા અસંખ્ય પ્રદેશી પોને, આપો આપ નિહાણુ;
 શુદ્ધ નિરન્જન આતમરાયા, હું પોતાને તારું. આતમ૦ ૨
 જ્યાં ત્યાં ગોતે પરને પોતે, ભવ ભ્રમણામાં ભૂલી;
 સદગુરુ કૃષ્ણા દૃષ્ટિ થાતાં, અંતર નૈનાં ખુલી. આતમ૦ ૩
 પોતાનાથી ભિન્ન ન પોતે, ભિન્નાભિન્ન સ્વરૂપી;
 રૂપારૂપી જ્ઞેયથી ન્યારો, છે સ્યાદ્વાદ સ્વરૂપી. આતમ૦ ૪
 શ્રદ્ધા સત્ય સ્વરૂપે ભાસી, જિનને પરપ્રકાશી;
 ક્ષાયિક ભાવે શિવ સુખદાયક, ઘટમાં ગંગાકાશી. આતમ૦ ૫
 નિજ ઉપયોગે ગુણનો ભોગી, નહિ રાગીને રોગી;
 પરને પોતાનું માનીને, કેમ ખનું હું શોગી. આતમ૦ ૬
 જાતિ ભાત ન લિંગ ન વેદી, શબ્દ થકી હું ન્યારો;
 બુદ્ધિસાગર અવસર પામી, ભવિ આતમને તારો. આતમ૦ ૭
 ૐ શાંતિઃ ૩
 માણસા.

રાગ-મારૂ જગલો,

આતમ ૫૬

૧૧૪

ભલા જગ કોમક મુજકું ધ્યાવે. કોમ૦ ભલા૦
 કોમકું ગાવે કોમક ધ્યાવે, મુજવર કોમક આવે. ભલા૦ ૧
 નાથ ન્યાવે કોમક મુજકું, લિક્ષા કોમ મગાવે;
 કોમક મહારી યાદ ન પાવે, ગમનાગમન કરાવે. ભલા૦ ૨

૮૨

જાપ જપે કોઇ મહારે હેતે, કેઇક ટીલાં તાણે;
 મતવાદી મતવાદમાં તાણે, તાણે પણ નહીં જાણે. ભલા૦ ૩
 શાકિક તાકિક પહિડત મોટા, તે પણ મુજને શોધે;
 મત મતાન્તર ઝઘડે પડિયો, વીરજા કોઇક બોધે. ભલા૦ ૪
 નિરપેક્ષાએ વ્યાપક માને, વ્યક્તિથી તે ભૂલે;
 આજુસમ આતમ કોઇક માને, તે પણ ભવમાં જૂલે. ભલા૦ ૫
 કર્મ સહિતને કર્મ સહિત એમ, સ્યાદ્વાદથી લેખે;
 અષ્ટ પક્ષે અસંખ્ય પ્રદેશી, જ્ઞાને જ્ઞાની દેખે. ૬
 વ્યક્તિથી નહિ વ્યાપક આતમ, દેહ પ્રમાણે જાણે;
 જ્ઞાને વ્યાપક સાપેક્ષે સહુ, જ્ઞાની મનમાં આણે. ભલા૦ ૭
 વાણી કાયાથી હું ન્યારા, પન્યભૂત નહીં મારા;
 ભુદ્ધસાગર અન્તર શોધે, બ્રહ્મી ગુરુગમ આધારા. ભલા૦ ૮
 આમ્ શાંતિ: ૩
 માણસા.

કોઈ એક ભુમીઆને ભાવેરે આંખો અમર છેજી એ રાગ,

॥ યોગ પદ ॥

૧૧૫

કોઇ એક શોગિયો વિચારેરે, આતમ અમર છેરેજી,
 જરા વિચારી દેહનગરીમાં જીવો,
 ત્યારે, અનુભવ આતમ જડશેરે હેજી;
 અસંખ્ય પ્રદેશી તખતે ખેડો,
 જ્ઞાનિજન હાથમાંહિ ચડશેરે. આતમ૦ ૧
 કાયા મન વાણી થકી જીદા પાડી ધરો ઘટ,
 ધ્યાન સદા સુખ વાસીરે. હેજી૦
 ગંગા યમુના તીર્થ સરસ્વતિ, અન્તર પ્રગટે કાશીરે, આતમ૦ ૨

૮૩

દીલ દરીયામાં બુવો અમર દીવો છે ભાઈ,
 કબ્રદુ ન કાળે ચોલવાયોરે, હેજી
 તીનભુવન જસ અંદર આસે, તેહિતું અત્ય તમાયોરે આઠ ૩
 નહિ નામ રૂપ જેનાં જ્યોતિરૂપ તેનો સહિ,
 નિજમાં નિજ પરખાયોરે, હેજી
 નિર્ભય દેશી શુદ્ધ પ્રદેશી, જ્ઞાનિજન સોહિ અનસાયોરે, આઠ ૪
 ધરી ધ્યાન એકતાન લહી નિજવર ભાન,
 સોહિ ગુરને સોહી ચેસારે, હેજી
 બુદ્ધિસાગર તું નિર્ભય રહેજે,
 સમજે તેની છે આ વેળારે,

આતમઠ ૫

આમ્ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:
 વિજયપુર.

॥ અધ્યાત્મ ॥

૫૬.

૧૧૬

અસાંખ્ય પ્રદેશી ક્ષેત્ર તારૂં, ઉપદેશ વૃષ્ટિ ધાર આતમ;
 હારે વીરા આજનો દીન રળીયાત, હેજી ૧
 કિયાની કરી કોદાળીને, વિવેક આંધો પાળ, આતમઠ
 હારે વીરા કુબુદ્ધિનાં ઝાંખરાં કાઠ, હેજી ૨
 શુદ્ધ જ્ઞાનને ધ્યાનનું ત્યાં, રૂડું હણતો જોડ, આતમઠ
 હારે વીરા અલખનાં ખીજ વવરાવ, હેજી ૩
 વાડ કરો સમકિતની ત્યાં, સદગુરૂ ટોચો મેલ, આતમઠ
 હારે વીરા નગુરાં પંખી ઉડાડ, હેજી ૪
 અનુભવ રસની પુષ્ટિ થાતાં, પાકી ખેતી પુર, આતમઠ
 હારે વીરા સઘળી રૂળી તમ આરા, હેજી ૫

૮૪

આત્મ ધર્મની ખેતી પાકી, ભાગી ભવની ભૂખ. આતમ
હારે વીરા ચૂકવ્યાં દવાં તેણીવાર. હેજી ૬
આપ સ્વભાવે થઈ ગયો ત્યાં, જીવ તે શીવ સ્વરૂપ. આ
હારે વીરા બુદ્ધિસાગર ગુચ્છ ગાય. હેજી ૭

આમ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

પેથાપુર.

અખધુ સો જોગી ગુરૂ મેરા—એ રાગ.

॥ પદ ॥

૧૧૭

અખધુ૧ પક્ષપાત કેમ કીજે, યું સાહિબ ક્યું રીજે, અખધુ૦
પક્ષપાતમાં જગ બંધાણુ, સહુ પોતાનું તાણુ,
જ્યાં ત્યાં જામ પુછીએ તો, અનુભવ એહ પ્રમાણુ. અખધુ: ૧
આદાણુ અજ્ઞા વિજ્ઞુ વખાણુ, અજ્ઞાએ જગ કીધું,
સ્વામિ નારણીયા સહેજનનદે, મન પોતાનું દીધું. અખધુ૦ ૨
સારી આલમહે ખુદા દેવકી, સુદ્ધા યું સમજાવે,
કહેતા ખ્રીસ્તિ પાદરીઓ એમ, ધર્મી જગ નિર્માવે. અખધુ૦ ૩
અદ્વૈતવાદી દ્વૈત ન ભાસે, કહેતા ઉલટ આણી,
ક્ષણિક આતમ સૌગત માને, મત પોતાની તાણી. અખધુ૦ ૪
સસ્તનયોકા જ્ઞાનવિના જગ, પક્ષપાત બંધાયા,
અનેકાન્ત મારગ જબ દેખે, તબ નિરપક્ષ ઠરાયા. અખધુ૦ ૫
અલખ નિરંજન પરમાતમસો, દુનીયા નહીં નીપજાવે;
વિજ્ઞુ તો નહીં આવે જાવે, ક્યું અવતાર ધરાવે. અખધુ૦ ૬
ખુદા પ્રભુ તો કર્મ રહીત છે, દ્વૈતપણું જગ ભાસે;
નિત્ય આતમા જન્માન્તરમાં, આપસ્વરૂપ પ્રકાશે. અખધુ૦ ૭

૮૫

કાલ અનાદિ જગ એ જાણો, એહુ સ્વભાવ પ્રમાણો;
 આપો આપ સ્વરૂપે ખેલો, મન શંકા મત અણો. અમધું ૮
 રાગદ્વેષકો ત્યાગ કરીને, દખો સહુજન સરખા;
 બુદ્ધિસાગર આતમ ધ્યાને, પરમાત્મ પદ પરખા. અમધું ૯
 શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:
 મહેસાણા.

અમધુ સોજેગી ગુરૂ મેરા—એ રાગ

૫૬

૧૧૮

હમતો દુનીયાસેં ન ડરેંગે, આતમ ધ્યાન ધરેંગે. હમતો ૦
 નિન્દકખાંતે નિન્દા કરશે, ભક્તજનો ગુણ ગાશે,
 દુનીયા દીવાની ગાંડા કહેશે, કોઈક મારણ ધારશે. હમતો ૧
 કિરિયાવાદી કપટી લેખે, જ્ઞાનવાદી મન ઘહેલો,
 ભોગી લેખે એ ભિખારી, છટકી કહે છટકેલો. હમતો ૨
 દુનિયાદારી નહિ હે હમારી, જ્ઞાન દશા ચિત્ત ધારી,
 ડાક ડમાસા મુરખ ચાળા, એ સખ ખટપટ વારી. હમતો ૩
 સ્યાદ્વાદ મારગ મનમાંહિ, શ્રદ્ધા જીવની સાચી;
 અવલમખ્યો મારગ એ મોટો, કલિકાલે પણ રાચી. હમતો ૪
 ચિત્ત હમારા જ્યાં રંગાયા, ત્યાં હમ રંગે રહીશું;
 યોગ્ય જીવની આગળ અન્તર, તત્તવની વાતો કહીશું. હમ. ૫
 વાડામાંહિ બકરાં રહેશે, મૃગપતિ વનમાં ચરશે;
 વિપ્રાભોજન રાસલ મૈષ્ટિક, ચારો હંસ તે ચરશે. હમતો ૬
 ચિદ્ધન આતમ અન્તર ખોજે, સ્થિર દૃષ્ટિ ચિત્ત ધારી;
 બુદ્ધિસાગર શાશ્વત શિવપદ, પામી લહે મુખ ભારી. હમ. ૭
 આમ્ શાંતિ:
 મહેસાણા.

૯૬

હવે મને હરિ નામશુ' નેહ લાગ્યો—એ રાગ.

૫૬

૧૧૯.

॥ શુરવીર સાધુ વ્રત પાળે છે તે ઉપર ॥

- મુકિતના પન્થે શુરવીર ચાલશેરે, જાગી,
કાયર તો જય ત્યાંથી ભાગીરે. મુકિત૦
- સુભદ્રનો વેષ પહેરી પવૈયો રણમાં તો,
ચાલે છે સહુની આગે;
ખરાખરીનો જ્યારે ખેલ આવે ત્યારે,
મૂડીવાળીને ભીડ ભાગેરે. મુકિત૦ ૧
- સતીનો ડાળ ભણે રાખો સહુ નારિયો,
પતિની સાથ સતી બળશે;
ભકિતયુ' તેલ માગે ખરા ભકતની,
ભકિત તે ભાવમાંહિ ભળશેરે. મુકિત૦ ૨
- દીક્ષા લેઈને, સાધુ કહાવે સહુ,
વીરલા સંયમથી વિચરતા;
કરી કેશરીયાં મોહ હઠાવી,
જય લક્ષ્મી કેઈ વરતારે. મુકિત૦ ૩
- લીધો વેષ તેને ભજવે છે શૂર જન,
ખાલે છે ખાલ તેવું પાળે,
બુદ્ધિસાગર શૂરવીર સાધુઓ,
શિવપુર સન્મુખ ચાલેરે. મુકિત૦ ૪

૮૭

(હવે મને હરિ નામ શું નેહ લાગ્યો—એ રાગ.

॥ આત્મ પદ. ॥

૧૨૦

પરખ્યાથી ત્રેમી સુરતામાં લય મને લાગી,
 મિથ્યા ભ્રમણાઓ લાગીરે. પરખ્યા.
 કડવા લીંબુવાના જેવું છે ભવસુખ,
 તેમાં ન થેન કાંઈ પડતું,
 વિવેક વાસના વિષ સમ જાણી,
 મનહું ઉદ્ધારીન ઠરતું રે. પરખ્યા. ૧
 ભોગો તે રોગ જેવા કુંડુબ્ધ જલ જેવું
 દેખું ન ક્યાંઈ સુખ આશા;
 મહાર તહાર આ સારને ખોડું,
 એ સહુ દુનીયા તમાસારે. પરખ્યા ૨
 ઝળાહળ ઝગમગ જ્ઞાનની જ્યોતિ,
 સત્ય આતમને પ્રકાશે;
 ઝરમર ઝરમર ઉપશમ ધારા,
 મનહું અન્યત્ર ન વાસેરે. પરખ્યા ૩
 અનુભવ અમૃત સ્વાદ લહીને,
 આત્મસ્વભાવમાં રે રહીશું;
 બુદ્ધિસાગર અવિહુડ રટનાથી,
 ધ્યાન સમાધિ લય લહીશું રે. પરખ્યા ૪
 સાણંદ શાન્તિ. ૩.

(હવે મને હરિ નામ શું નેહ લાગ્યો—એ રાગ.)

૧૨૧

ચેતનજી સમજે જુડી આ દુનીયાની બાજી,
 રહ્યો શું તેમાં રાચી માચીરે. ચેતન ૦

૮૮

અજ્ઞાને અંધ થઇ જોયું ન જીવડા,
આત્મ સ્વરૂપ જોહ સાચું;
હસતાં હેં હેં કરતાં ઓ માનવી,
ફાટી જશે તારું ડાચું રે.

ચેતન૦ ૧

મહેલ જણાવ્યા બાગ બનાવ્યા,
લક્ષ્મીના લોભમાં તણાયા;
એક દિન અણુધાર્યો ઉઠીશ દેહથી,
કોઇ ન જાણે ક્યાં તું જાયો રે,
મનમાં આવે તેવું માની લે માનવી,
અંતે તો કાંઇ નથી ત્હારું;

ચેતન૦ ૨

ચેતન ચાલે ગંદીરે કાયા,
મિથ્યા માને મહાર મહાર રે.

ચેતન૦ ૩

ચેતન પણ જડ જેવો બનીને,
કાંઇ ન મનમાં વિચાર્યું;
ગણકાર્યું નહિ ગુરુનું બોલવું,
મોહે આચુષ્ય સહુ હાર્યું રે.

ચેતન૦ ૪

સમજ સમજ દીલમાંહિરે જીવડા,
ધર્મે ઉઘમ ચિત્ત ધારો;
બુદ્ધિસાગર સદગુરુજના શરણે,
રહી આત્મ ઝટ તારો રે.

ચેતન૦ ૫

સાણુંદ. ઓમ શાંતિ: ૩.

(હવે મને હરિ નામનું નેહ લાગ્યો—એ રાગ)

૧૨૨

પદ. આત્મસ્વરૂપ કૃષ્ણનું ગાન.
રમજો રંગે કૃષ્ણજી (ચેતનજી) રંગમાં રે રાચી,
સમજને વાત આતો સાચી રે,

રમજો ૧

૮૯

અસંખ્ય પ્રદેશી આર્ય ક્ષેત્રમાં,
સુમતિ યશોદાના જાયા;
વિવેક નંદના તનુજ સોહાયા,
સમતા વ્રજ દેશે આચારે.

રમજો ૧

સ્થિરતા રમણુતા રાધાને લક્ષ્મી,
તેહના પ્રેમમાં રંગાયા;
ધારણા દ્વારકામાં વાસ કર્યો રૂડો,
ચરણ વસુદેવ રાચારે.

રમજો ૨

ભાવદયા દેવકીનારે છોડ,
આકાશ ઉપમાથી કાળા.
અનુભવ દષ્ટિ મોરલીના નાદે;
લય લાગી લટકાળારે.

રમજો ૩

સાત નયોના વાક્યોની મટકી,
વેચે મહિયારણુ સારી.
ક્ષયોપશમ જ્ઞાનવૃત્તિ આહીરણુ;
આત્મજ્ઞાન દધિ ધારીરે.

રમજો ૪

ભેદ જ્ઞાન દષ્ટિ લકુટીથી ભાગી,
તત્વામૃત દહી આખ્યું.
ગિર્ધાણીના ધારી ગિરધારી,
જ્ઞાનિએ ભાવથી એ ભાખ્યુંરે.

રમજો ૫

આતમધ્યાનનો રાસ રખાડીને,
આનન્દ વૃત્તિયોને આપે.
રાગ દ્વેષાદિક મોટા જે રાક્ષસ,
તેહને મૂળમાંથી કાપેરે.

રમજો ૬

નિશ્ચય વિશ્વ વ્યવહારે કૃષ્ણ,
અવતારી જીવ પોતે.

૬૦

આતમ કૃષ્ણને આતમ વિષ્ણુ, બીજે શીઠને તું ગાતેરે.	રમજો ૭
અધ્યાતમથી કૃષ્ણ છે આતમ, ઔદયિક જલધિ નિવાસી; પરભાવ નાગરાજ છતીને ઉપર, પોઠયા છે વિષ્ણુ વિસાસીરે.	રમજો ૮
નિજગુણ કર્તા પરગુણ કર્તા, આતમ કૃષ્ણ કહેવાયો; સમજ્યા વિશુ તાણાનાણુ કરીને, અન્તર ભેદ કો ન પાયોરે.	રમજો ૯
આતમ કૃષ્ણને ભાવોને ગાયો, લેજો માનવભવ લહાવો; બુદ્ધિસાગર હરિ આતમરાયા, અન્તર દૃષ્ટિથીધ્યાયોરે.	રમજો ૧૦

સાણુંદ, ૐ શાન્તિ:

આત્મામાં રમો.

મનહર છ દ.

મન માને તેવું ખાવો પીવો દુનીઆમાં, જેવી જેવી ક્રિયા તેવો કર્મનો તો અન્ધ છે, મન મહત્કાર્ય અરે કુલશુ ફજેતી કરી, અન્તરના જ્ઞાનવિન દેખના તો અન્ધ છે, ચેતનનો ઓધ રોધ કરે ઘન ઘાતીયાંનો, ચેતન પ્રદાન થતી સુગતિ પમાય છે. ધીનિધિ કહે છે એમ સત્ય વાન જાણવાથી, અજબ અજબ મુખ ચોગિયો તો ગાય છે,	॥ ૧ ॥
--	-------

૬૨

મહાડ અને તહાડ એમ લેદ પાડી ભૂલ કરે;
 ચેતનના ઘોધ વણુ જીવડા કૂરાય છે,
 ચાર ગતિમાંહિ ભમી ભમીને તે દુઃખ લઘ્યાં,
 અન્તરની ભૂલ થકી ભવમાં ભમાય છે.
 ચેતનન ઘોધ વિણુ ચેતન તે જડ જેવો,
 ચેતનના ઘોધ વિણુ ચેતન ચૂકાય છે.
 ધીનિધિ કહે છે એમ ચેતને ચતુરજન,
 ઘડી સવા સાખની તે જોતામાંહિ જાય છે.

॥ ૨ ॥

ગાથાવી

વિચારી જુઓ.

મનહર છંદ.

કરીને વિચાર ભાગ દુનીઆમાં દેખી લેજે,
 ગાડી વાડી લાડી સહુ માયાની જાંજળ છે,
 ધનપતિ નરપતિ સુરપતિ સુખ સહુ
 અજ્ઞાનથી માની લેછ મોહ્યા જીવ ખાલ છે.
 શોધ કર ઘોધ કર ચિત્તમાં ચતુર જન
 પ્રમદાના પાશમાંહિ શાને પકડાય છે,
 જાગ જાગ જીવ જરા જ્ઞાનથી વિચારી જેને
 નિત્ય એક ચેતન છે સત્ય સમજાય છે.
 જરૂર જરૂર જીવ જેને જરા અન્તરમાં
 અન્તરના જ્ઞાન થકી દોષ સહુ જાય છે.
 શાતાશાતા વેદનીને સમભાવ વેદી લેજે
 અન્તરના જ્ઞાન થકી સમભાવ થાય છે.
 ધ્યાસ ને ઉદ્ધાસમાંહિ જીવન વડું છે જીવ,

॥ ૨ ॥

૯૨

લોક કહે મોટો તુને નહાનો થઈ જાય છે.
 ધીનિધિ કહે છે એમ ચેતન તું ચેતી લેજે
 જિનવાણી ગુણ ખાણી શરણુ સદાય છે.

॥ ૨ ॥

ગાધાવી.

— — —
 જીવને ઉપદેશ.

મનહર છંદ.

અરે જીવ જરા ચિન્તમાંહિ તો વિચારી જને
 જનન મરણુ દુઃખ શાને તેહ થાય છે.
 કર્મ છે કારણુ તેનું કર્મનો વિનાશ કર,
 કર્મનાં દલિક રાગ દ્રેશ થકી વ્યાય છે.
 રાગ અને દ્રેષ ભાવ કર્મના વિનાશ થકી,
 નાશ દ્રવ્ય કર્મ તેણુ પલકમાં થાય છે.
 જીવતાં મરણુ જેતું જીવતા તે જગમાંહિ,
 જગ જગ દીલમાંહિ ચતુર ચૂકાય છે. ૧
 અન્તરના જ્ઞાન માટે ગુરુનું શરણુ કર,
 ગુરુગમ સેવનાથી સત્ય તો જણાય છે.
 જ્ઞાની ધ્યાની મુનિ ગુરુ શરણુ શરણુ કર,
 ચેતન સ્વરૂપ મુનિ કશ્ચાથી પાય છે.
 જડમાં જગત્ સહુ જકડાણું જાણી લેઇ,
 મુખની તો આશ એક ચેતનમાં ધારજે.
 ધીનિધિ કહે છે એમ શિવ મુખ પામવાને
 રાગ અને દ્રેષ હાય ચિન્તમાંથી વારજે. ૨

ગાધાવી.

૯૩

આયુષ્ય જાય છે ચેત.

મનહર છંદ.

ચેતન ચતુર ચેત આયુ વહી જાય અરે,
 માયાથી મસ્તાન થઈ શાને ભરકાય છે.
 ખાસને યુવાન વય ચાલી જાય ચેત ચિન્ત,
 બાહ્યની ઉત્તતિ સ્થિર રહી ન રહાય છે.
 સંધોગથી મળ્યો સહુ કુટુમ્બ કળીલો દેખ,
 મહારૂ મહારૂ માની મુઠ મન મલકાય છે.
 જડના સંબંધ થકી ન્યારો છે ચેતન તુલિ,
 અજ અવિનાશી એકરૂપ તું કહાય છે,
 નિરંગન નિરાકાર નિર્મલ પરમ બ્રહ્મ,
 સિદ્ધ પુદ્ગલ હંસ તુલિ આનન્દતું સ્થાન છે.
 યોગ લેશ્યા મન વાણી દેહ થકી ન્યારો તુલિ,
 દેહવ્યાપિ ચેતનતું જ્ઞાન તે પ્રમાણ છે.
 અસંખ્ય પ્રદેશઘન જ્ઞાનમય ચેતન છે,
 તુલિ તુલિ રટનામાં આનન્દ અપાર છે.
 અકલ પ્રભુતું રૂપ જ્ઞાનથી કળાય અહો,
 ધીનિધિ પરમ બ્રહ્મ નિત્ય નિરાકાર છે.

॥ ૧ ॥

॥ ૨ ॥

ગોધાવી.

આત્માજ્ઞ જ્ઞેય છે.

મનહર છંદ.

જાણવાતું બહુ એક આદેય ચેતનરૂપ,
 જીવમા અન્તગુણ જ્ઞાનથી સમાય છે;
 જિનવાણી ગુણબાણી વિવેકથી દીલઆણી,
 શુદ્ધ એક ચેતનને યોગિયો હિ ધ્યાય છે;

૯૪

સત્તાથી સમાનસિદ્ધ ચેતનને ધ્યાનએજ,
વ્યક્તિરૂપ થાવે ગુણુ સત્તાના તો ધ્યાનથી;
શુદ્ધ ધ્યાન ઉપયોગે શુદ્ધ તો ચેતન થાય,
સ્થિરચિત્ત ધ્યાન કરે ગુરૂગમ જ્ઞાનથી.

॥ ૧ ॥

લટપટ ખટપટ ઝટપટ તણુ છવ,
શુદ્ધ છુદ્ધ રૂપ તહારે સ્થિરચિત્ત ધ્યાવળે;
ફેરી ફેરી નહિ મળે સમય સુખાણુ અરે,
સત્તાએ રહેલી શુદ્ધ છુદ્ધતાને પાવળે;
અશુદ્ધ ચેતન તુંહિ ચાર ગતિ રૂપ છેજ,
ચેતનની શુદ્ધતાથી ભેદ ભાવ જાય છે;
સિદ્ધાંતનો સાર સત્ય સમજ ચેતન એજ,
ધીનિધિ ચેતન પ્રભુ કોઈ જન પાય છે.

॥ ૨ ॥

ગાંધાવી.

આત્મવત સર્વત્ર દૃષ્ટિ.

મનહર છંદ.

જનની સમાન સહુ લલનાને માની લેજે,
પરંથન પત્થર સમાન ચિત્ત ધારજે;
પોતાના ચેતન સમ સહુ છવ ગણી લેઈ,
મન વચ કાયાથકી કોઈને ન મારજે;
વઢક નિન્દક પર ભયતની સમાનતાજ,
અશુભ વિચાર થકી ચેતનને વારજે;
ખેલી નિજરૂપમાંહિ શુરવીર થઈ છવ,
ભવોદ્ધિથકી ઝટ પોતાને તું તારજે.
લપછપ ગપછપ તણને ચેતન હવે,
સ્થિરયોગથકી એક આતમને ધ્યાવળે;

॥ ૧ ॥

૬૫

પરમા પ્રવેશ થકા ત્યત્તહ ચ ચલ થાય,
 માટે હિતશિખ હવે ધ્યાનમાંહિ લાવજે;
 ભૂડી સહુ દુનીયાતું ભાન એક ધ્યાન થકી,
 સાધ્યમાંહિ સુરતાની લીનતા લગાડજે;
 ધીનિધિ કહે છે શુરવીર થક્ય જીવ હવે,
 વિજય વિજય વાઘ વેગથી વગાડજે.

॥ ૨ ॥
 ગાધાવી.

આત્મા મહાન્ છે.

મનહર છંદ.

દિનમણિ જ્ઞાનણિ સ્પર્શમણિ જગદણી,
 દુઃખહર સુખકર આનંદ નિધાન છે;
 અલખ ખલકમાંહી સાચ અન્યકાચ સહુ,
 ચેતનાનુભવ સત્ય અમૃતતું પાન છે;
 અન્તરના જ્ઞાનથકી જાણ્યા અહો જ્ઞેય સહુ,
 અન્તરના ધ્યાનમાંહિ યોગિયો મરતાન છે;
 સત્ય જિનવાણી જાણી ધીનિધિ તું ચેતી લેજે,
 ચેતન વિનાતું અન્ય જાણજે તોફાન છે. ॥ ૧ ॥
 જ્ઞાન અને ક્રિયા થકી મોક્ષનો તો પન્થવહે,
 જરૂર સમયવેણુ દીલમાં વિચાર જે;
 જિનવાણી સત્યજાણી સદ્દેશા કર ભવી,
 રત્નત્રયી અહી જીવ પોતાને તું તારજે;
 અષ્ટસિદ્ધિ નવનિધિ રૂદ્ધિનો ભણડાર તુંહિ,
 અનંત અનંત જ્ઞેય જ્ઞાનથી જણાય છે;
 ધીનિધિ ચેતન ઝટ ચિત્તમાંહિ ચેતી લેજે,
 અનંત અનંત સુખ તુજમાં સમાય છે.

॥ ૨ ॥
 ગાધાવી.

૯૬

શુદ્ધ ભાવમાં રમ.

મનહર છંદ.

પામીને મનુષ્યભવ પાપ કર્યાં લાખો ગમે,
 તેની યાદી કરી જીવ પશ્ચાતાપ કીજીએ;
 હુવેથી ન પાપ થાય એવું તો વર્તન રાખ,
 નિજમાં રમણુતાથી શિવસુખ લીજીએ;
 ભૂલ્યો ત્યાંથી ફેર ગણુ હુવેથી ન ભુલ થાય,
 સ્મૃતિ એની ખાતાં પીતાં ચાલતાં તું રાખજે;
 વિચારીને વેંણુ બોલ વિવેકથી સત્ય તોલ,
 ધ્યાનામૃતસ્વાદ ભવિ પ્રેમધરી ચાખજે.

એત અરે જીવ જરા ચિત્તમાં વિચારી જીને,
 જડમાં રમણુતાથી જડ જેવો થાય છે;
 માતિચારો હંસ ચરે વિષ્ણુથી ન પ્રેમ ધરે,
 અરે હંસ જીવ કેમ વિષ્ણુમાં મુંઝાય છે.
 જાતિ જીવ ત્હારી તેવી રીતિ તો અન્તર રાખ,
 એતન સ્વરૂપમાંહિ એતના સમાવજે;
 ધીનધિ એતનરૂપ પડ નહી ભવકૂપ,
 પરમ સ્વરૂપમાંહિ એતના રમાવજે.

॥ ૧ ॥

॥ ૨ ॥

ગાધાવી.

મનહર છંદ

જડ અને જીવ દ્વાય પરિણુમ્યાં પિંડમાંહિ,
 ભેદજ્ઞાનદષ્ટિથીકી ભિન્નતાને ધારજે.
 પય જલ મિલ્યાં હંસ ચંચુથીકી ભિન્ન કરે.
 વિવેકથી જીવહંસ કર્મને વિદારજે.
 કર્મનેા સંયોગ તેનો અતિ જે વિયોગ થાય,

૬૭

સત્ય મોક્ષ દીલમાંહિ ચેતન વિચારજે,
 ચેતનનું રૂપ જપે કર્મ તે અનંત ખપે,
 દર્શનની શુદ્ધતાથી સ્વરૂપ નિહારજે.   ॥ ૧ ॥
 દુનીયાના પ્રેમભાવ વિષના ભરેલા સહુ,
 જાણી જીવ શુદ્ધ પ્રેમ અન્તરમાં ધારીએ,
 આધિ વ્યાધિ ઉપાધિથી ભરેલ ભવાન્ધિ આતો,
 ચરણના યાનથકી ચેતનને તારીએ,
 પોતે તો પોતાને કહું ચેત ઝટપટ ચરે,
 વીતી વેળા ફરી કદી લેશ નહિ આય છે,
 ધીનિધિ ચેતન હવે વાર ન લગાડ કાંઈ,
 ખરા તો ખપોરે ચૈત્રમાંહિ શું છું ટાય છે.   ॥ ૨ ॥
 ગાધાવી.

સુખ દુઃખમાં સમભાવ સ્થિતિ.

મનહર છંદ.

શાતા ને અશાતા દાય વેદનીના અંધ છેજ,
 અંધમાંહિ અન્ધ અને મોહિની સંઅંધ છે.
 ધનની મોટાડ એતો મોહ સુખ જાણુ અહો,
 જિનવાણી જાણ્યાવિના દેખતાતો અન્ધ છે.
 સુખ દુઃખ સમભાવે જ્યારે તો વેદાય છેજ,
 ત્યારે સત્ય સુખનું તો ભાન દીલ થાય છે.
 ધીનિધિ ચેતન પ્રભુ સેવના પમાય જ્યારે,
 ત્યારે જન્મ જરા ભય આધિ વ્યાધિ જાય છે.   ૧.
 હેય જ્ઞેય ઉપાદેય જ્ઞાન થકી ચરે જીવ,
 નવ તત્ત્વ વિચારીને ચરણને પાળજે,

૬૮

પંચાચાર ધરી શુદ્ધ વ્યવહાર નિશ્ચયતઃ,
 આવશ્યક ક્રિયા થકી દોષો સહુ ટાળજે.
 ધ્યેય ધ્યાન ધ્યાના એકતાનમાંહિ ચેતન છે,
 પ્રમેય અનંત જ્ઞાન પ્રમાણથી ચેખજે.
 ભિન્નાભિન્ન પ્રમેયથી પ્રમાણ જાણીને જીવ,
 ધીનિધિ સ્વરૂપ સત્ય ધ્યાનમાંહિ દેખજે.

૨.
ગોધાવી.

પાંચ ભાવ.

મનહર છંદ.

ઉપશમ ક્ષય ઉપશમ અને ઐદ્યિક,
 ક્ષાયિકને પરિણામી પંચ એ વિચારજે.
 ઉપશમ દાયભેદ ચરણને સમકિત,
 અષ્ટાદશ ભેદ ક્ષયોપશમના ધારજે.
 જ્ઞાન ચાર ત્રણ છે અજ્ઞાન ત્રણ દર્શનને,
 દાનાદિક લખિય પંચ તેમાંહિ મેજાવજે.
 સમકિત ચારિત્રને સંયમાસંયમ એમ,
 ભેદ ક્ષયોપશમના ચિત્તમાં રમાવજે. || ૧ ||
 ચાર ચાર ગતિને કષાય ત્રણ લિંગ વળી,
 પદ લેશ્યા અજ્ઞાન મિથ્યાત્વને નિવારજે.
 અસિદ્ધતા અસંયમ એકવિશ ભેદ ગણો,
 ઐદ્યિક ભાવનાએ દિલમાંહિ ધારજે,
 રત્નત્રયી દાન દિક પંચ અને સચકિત,
 નવભેદ ક્ષાયિકના તેરમે પમાય છે,
 જીવત્વને ભવ્ય-વ અભવ્યત્વ એ ત્રણ ભેદ.
 પરિણામિ ભાવનાએ સ્વભાવે સુહાય છે, || ૨ ||

૯૯

ઢાહરા.

પંચભાવના ભેદ એ, ત્રેપન થયા રસાલ,
 છડો સંનિપાત છેજ, કહેતા દીન દયાળ.   ॥ ૧ ॥
 ઉપાદયને હેય છે, જ્ઞેયભાવ છે પંચ,
 આત્મ સ્વભાવે લીનતા, રહે ન આશ્રવ રંચ. ॥ ૨ ॥
 મનન સ્મરણ વિવેચના, કરતાં સત્ય વિવેક,
 બુદ્ધિસાગર આત્મમાં, શોધો ધરીને ટેક.   ॥ ૩ ॥
 ગાધાવી.

આત્માને સ્વરૂપ રમણુતાની પ્રેરણા.

છપય છંદ.

ચેતન ચતુર સુજણ ચિન્તમાં ચેતી લેજે,
 બ્રહ્માનુભવ રંગે સંગે નિશઠિન રહેજે;
 પર નિજમાં સમભાવ ચેતના ધ્યાને વાળો,
 ચિન્મય ચેતન રટન કરીને જીવન ગાળો;
 અનુભવ યોગે પામીએ તે ચિદાનન્દ શાશ્વત ખરો,
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનયાને ભવસાગનેઝટ તરો.   ॥ ૧ ॥
 અખણ્ડ સ્થિર કેપયોગ આત્મમાં પ્રકટે જ્યારે,
 ઝળકે જ્યોતિ શુદ્ધ બ્રહ્મની ઘટમાં ત્યારે;
 પડે ન પરમાં ચેન ચેન વિષયા દક નાસે,
 ફરતાં હુરતાં ધ્યાન યોગથી સ્થિરતા ભાસે;
 શબ્દ વિષયથી દુર છે તે ચેતનતા સમજો ખરી,
 બુદ્ધિસાગર સત્ય જ્યોતિ ચેતનની દિલમાં ધરી.   ॥ ૨ ॥

૧૦૦

બ્રહ્મ ધ્યાન.

જુલણા.

- ધ્યાન કર બ્રહ્મનું ધ્યાન કર બ્રહ્મનું,
 બ્રહ્મ ચેતન પ્રભુ તું; કહાયો;
 શુદ્ધ ઉપયોગથી શક્તિ વ્યક્તિ જગે,
 શુદ્ધ રૂપે પ્રભુ તું સુહાયો. ધ્યાન. ॥ ૧ ॥
- કર્મની વર્જણા ખેરવે ધ્યાનથી,
 ધ્યાનથી સત્ય સંતોષ આવે;
 ધ્યાનથી અનુભવે જગતી જ્યોત ત્યાં,
 આતમા મુક્તિનું શર્મ પાવે ધ્યાન. ॥ ૨ ॥
- બ્રહ્મ તે આતમા આતમા બ્રહ્મ છે,
 વીર વચનો યથા સત્ય સેવે;
 વચન સાપેક્ષથી બ્રહ્મને જણુતાં,
 દાન નિજનું સદા નીજ દેવે. ધ્યાન. ॥ ૩ ॥
- સરત નયથી કહ્યો ભાવ સાચો લહ્યો
 વચન એકાન્તની વાત જૂઠી;
 વચન નિરપેક્ષથી ભાવ મિથ્યા લહે,
 બ્રહ્મની વાત નિરપેક્ષ છુઠી. ધ્યાન. ॥ ૪ ॥
- બ્રહ્મ નિરપેક્ષ સંગ્રહ નયે માનતાં
 બ્રહ્મમાં આન્તિથી ભૂલ થાવે;
 વચન સાપેક્ષ સંગ્રહ નયે માનતાં,
 વ્યક્તિની ભિન્નતા સત્ય પાવે. ધ્યાન. ॥ ૫ ॥
- સૂક્ષ્મ જ્ઞાનિ પ્રભુ ગુરુગમે ધારિને,
 સમજજો સમ નયથી પ્રમાતા;
 તત્ત્વવાદે ગ્રહે આતમા બ્રહ્મને,
 બુદ્ધિસાગર મુનિ બ્રહ્મ માતા. ધ્યાન. ॥ ૬ ॥
- મુ. ગોધાવી.

૧૦૧

આત્માને જાગૃતિભાવના ઉપદેશ.

કુસળા.

જાગરે આતમા જાગરે આતમા, મોહની ઉદ્ધમાં ચોર છુટે;
વિત્તદારા અને વિષયની વાસના, પાશથી શત્રુઓ ખુબ કુટે.

જાગ. ૧

વૃત્તિ બાહિર્વહુ કર્મ આઠે ઘણે, આતમા બ્રાન્તિથી ભાન ભૂદયો;
કેવળને માનથી લોભ માયાધકી, લક્ષ ચોરાશિમાં ખુબ કુદયો.

જાગ. ૨

પામી માનવપણું પુણ્ય ઉત્કર્ષથી, મુક્તિ સાધન અરે તેં વિસાર્યું;
ખુબ અપકૃત્યથી પાપ ગાડું લયું, જાવતું નરકમાં કેમ ધાર્યું.

જાગ. ૩

ધ્યાસ ઉચ્છવાસથી જીવ આચુ ઘટે, ખખર નહિ કાલની કેમ થારો;
કાલનું કૃત્ય તે આ ક્ષણે કીજિએ, ધર્મથી આ ભવાબ્ધિ તરાશે.

જાગ. ૪

કેટિ ધન આવશે નહિ કદી સાથમાં, પાપ ને પુણ્ય સાથેજ આવે;
દાન કરજે સદા ધર્મ વાટે મુદા, દાનથી આતમા મોક્ષ પાવે.

જાગ. ૫

સ્મરણ કર દેવતું શરણ જે દીનતું, સાધુના દર્શને પુણ્ય થાવે;
સાધુ દર્શનથી સાધુ વન્દનથી, કેટિભવનાં કર્યાં પાપ જાવે.

જાગ. ૬

સાધુના સર્જથી આતમા જાગતો, તીર્થ જર્જમ મુનિ ભવ્ય સેવો;
તીર્થ જર્જમ મુનિ કલ્પવેલી અહો, પુસ્કરાવર્તના મેઘ જેવો.

જાગ. ૭

સાધો લે સિદ્ધિને ધર્મવ્યવહારથી, ભક્તિ ઉત્સાહથી યતન ધારો;
ધર્મ કરણી કરી ક્રોક થાવે નાહું, ધર્મથી આવશે દુઃખ આરો.

જાગ. ૮

૧૦૨

ઉંઘ ત્યાગી અહો દેહ દેવળ વિષે, શુદ્ધ ચેતન પ્રભુને જગાડા;
બુદ્ધિસાગર સદા ભાવના મોગરી, સ્મરણુનો ઘણ્ટ હેતે વગાડા.

જગ. ૯

ગોધાવી.

આત્મપ્રભુની સ્તુતિ:

ઝૂંસણા છંદ:

સર્વ શક્તિ ધણી યોગ ચિંતામણિ, યોગના પગથિયે પાદ મુકો;
અષ્ટ છે પગથિયાં યોગનાં આતમા, પામી અવસર કદિ તે ન
ચુકો; સર્વ. ॥ ૧ ॥

યમ અને નિયમ આસન તણા ભેદ બહુ, ચિત્ત ઉત્સાહથી ભવ્ય સાધો;
પ્રાણને સાધિએ પૂરકાદિ થકી, પાંચમા ભેદથી ખુપ વાધો. સર્વ ૨
ધારણા ધારિએ ધ્યાનમાં હીનતા, એમ અભ્યાસથી શક્તિ પ્રકટે,
આઠમા પગથિયે પાદ મુકયા થકી, ચિત્તના દોષનો ભાર તિથટે.
સર્વ. ॥ ૩ ॥

સત્ય આનંદથી પૂર્ણતા પામતાં, કાર્ય સિદ્ધે મટે સહુ ઉગામી;
હેતુ પંચે મળે કાર્યની સિદ્ધતા, જૈનસ્વાદ્ધ દ તરવે વિવાસી. સર્વ ૪
સર્વ સત્તા ગુણો વ્યક્તિ ભાવે હુવે, કર્મોપાધિ તદા દુર જવે;
હંસ નિર્મળ હુવે ખેડ ખેડે નવા, સમયમાં સિદ્ધિ સ્થાપી સુહાવે. ૫
રતનની મંજુષા તાણું દીધું અરં, કુંચિથી ઉઘડતું નેહ તાણું;
તાણું ઉદ્ધાટતાં રત્ન પામે યથા, આત્મરૂદ્ધિ તથા હીન ભાણું. સર્વ ૬
મૃત્તિકા નિર્મલી કુંભનો હેતુ છે, મૃત્તિકા કુંભનું રૂપ પાવે;
દણ્ડ સામગ્રિથી કીજિએ કુંભને, મૃત્તિકા વ્યક્તિતા રૂપ થાવે. સર્વ ૭
તેમ સત્તાપણે રૂદ્ધિયો સર્વ છે, આત્મમાં મૃત્તિકા પેઠ જણો;
સાધને સાધ્યે વ્યક્તિતા આત્મની, ઉઘમે કાર્ય સિદ્ધિ પ્રમાણો સર્વ ૮

૧૦૩

આત્મ ભાવે રહી રીઝિએ ગહગહી, પારકા દોષ દેખો ન પ્રાણી;
 પારકા દોષ દેખતો જ્યાં લગી, ત્યાં લગી નહિ હુવે તેહ નાણી.સ. ૬
 દોષ દષ્ટિ ટળે મોહ માયઃ ગળે, સાધને સાધતો મુક્તિ સારી;
 યુદ્ધિસાગર લહે યુદ્ધતા યુદ્ધતા, જન્મને મૃત્યુનાં દુઃખવારી. સર્વ ૧૦
 ગાધાયી.

આત્માને સ્વસ્વરૂપોપદેશ.

મુલશ્લા છન્દ.

અલખના પન્થમાં ચાલજે આતમા,
 નાત ને જાત સર્વે વિસારી;
 જ્ઞાનના યોગથી તત્ત્વને, પામિને,
 શુદ્ધ ચારિત્રતા દીલ ધારી અલખ. ૧
 દુઃખમાં જળ મળ્યું હંસ જૂદું કરે,
 તાદશી દષ્ટિને ધાર પ્યારા;
 તત્ત્વદષ્ટિ ધરી તત્ત્વને પારખો,
 યોગવિદ્યા લહી સત્ય ધારા. અલખ. ૨
 દષ્ટિ સ્યાદ્વાદની વાદ સહુ રાજતી,
 ખાળતી કર્મના વેગ જ્ઞાને;
 શુદ્ધ ઉપયોગથી અનુભવે આતમા,
 સત્ય આનન્દને તત્ત્વભાને. અલખ. ૩
 જ્ઞેયને ધ્યેય આદ્ય છે આતમા,
 જ્ઞાનથી જ્ઞેય વસ્તુ પ્રકાશી;
 જ્ઞેય ને જ્ઞાનરૂપે સદા જે રહે,
 વસ્તુધર્મે સદા છે વિલાસી. અલખ. ૪

૧૦૪

સેવિએ આતમા સેવિએ આતમા. દેહ દેવળ રહીને પ્રકાશી;	
તારિએ આતમા તારિએ આતમા, જંગતાં કર્મનો ફન્દ નાસે.	અલખ. ૫
ખન્ધ સદ્ભાવથી મુક્તિ છે જીવની, ખન્ધ નહિ ત્યાં લહો કેમ મુક્તિ; મુક્તિની મુક્તિમાં મુંઝતા માનવી, બ્રાહ્મ અજ્ઞાનથી કરી કૃત્યુક્તિ.	અલખ. ૬
અલખનો દેશ નિર્ભય સદા શાલતો, અલખના દેશમાં સત્ય શાન્તિ; અલખના દેશમાં સત્ય આનન્દ છે, અલખના જ્ઞાનથી જય ભ્રાન્તિ.	અલખ. ૭
વીર વચનોથકી જાણિએ અલખને, સાત નયથી ખરો વ્યર્થ ધારી; ત્યાગિ એકાન્તને વ્યર્થને ધારિએ પામિએ સત્યથી મુક્તિ નારી.	અલખ. ૮
અલખના ખેલમાં ભેળ નહિ કર્મનો, ખેલિએ અલખનો ખેલ રાગી; બુદ્ધિસાગર સદા અલખની ધૂનમાં, સત્યચૈતન્યની જ્યોતિ જાગી.	અલખ. ૯
	ગોધાવી

યોગ મહિમા.

જૂલણા છંદ.

યોગ વિદ્યાતણુ' ધામ ચેતન પ્રભુ,
શક્તિ સિદ્ધેા સમી રહિ પ્રકાશી;

૧૦૫

યોગવિદ્ ભાનવી ચિત્તમાં ધ્યાનથી,

પિણ્ડ બ્રહ્માણ્ડ ભાવો વિલાસી. યોગ૦ ॥ ૧ ॥

ભૂતમયવૃત્તિથી આન્તિમાં ભૂલતાં, વૃત્તિથી પરપ્રભુ ન પ્રકાશ્યા;
વૃત્તિથી પરપ્રભુ પામે નહિ વૈખરિ, શુકલ ધ્યાને પરાભાવ વાસ્થા.

યોગ૦ ॥ ૨ ॥

દીપ જ્યોતિ: પરે જ્યોત જ્યાં જગતી, સહજ ઉપયોગમાં લીન વૃત્તિ;
ધ્યાસ ઉધ્યાસની મન્દતા સ્થિરતા, આહ્યમાં જાણિએ શૂન્યવૃત્તિ.

યોગ૦ ॥ ૩ ॥

ચક્ર પદ્ ભેદવાં વાયુનાં પિણ્ડમાં, ગંગન ગઠ ચાલવું વંકનાલે;
જ્યોતિ ઝળહળ જગે શોકચિન્તા ભગે, હંસલો શાન્તિ સુખમાંહિ

મહાલે. યોગ૦ ॥ ૪ ॥

ત્વરિતશિવત્વની પ્રાપ્તિ છે સહજમાં, ગ્રન્થી ભેદી લહે સુક્તિ સાચી;
છવતાં સુક્તિનાં સુખ જે પામતા, સિદ્ધિ તે પામતો સત્ય રાચી.

યોગ૦ ॥ ૫ ॥

સત્ય ઉત્તમ અહો યોગ વિદ્યા ગ્રહો, યોગનાં ભોગમાં ભવ્ય રાશિ;
ચિત્તસય ચેતના શુદ્ધતા જ્યાં હુવે, યોગ મહિમા લહો પિણ્ડ સાચો.

યોગ૦ ॥ ૬ ॥

પિણ્ડ બ્રહ્માણ્ડની ઐક્યતા આત્મમાં, શુદ્ધ ઉપયોગથી જેહ જંગે;
અષ્ટ સિદ્ધિ સદા હસ્ત જેડી રહે, ચિત્ત રંગાય નહિ આહારાગે.

યોગ૦ ॥ ૭ ॥

ભવિષ્ય સિદ્ધિતાલું સ્થાન તું આત્મા, જગ ચેતન પ્રભુ શુદ્ધ
ભાવે;

ઉંઘ નહિ આત્મા અલખના પન્થમાં, અનુક્રમે યોગ સિદ્ધિ
સુહાવે. યોગ૦ ॥ ૮ ॥

અલખની ધૂનમાં ભાસતા દિનમણિ, ભક્તિ ઉત્સાહથી યતન ધારો;
સુદ્ધિસાગર સદા જ્યોતમાં જગજે, શુદ્ધ ચેતન પ્રભુ ચિત

ખારો. યોગ૦ ॥ ૯ ॥

ગોધાલી,

૧૦૬

આત્માને સત્યશિક્ષા.

કૃત્તણ્ણા ઇન્દ્ર.

સત્યશિક્ષા સદા આત્મા માનજે, નિત્ય આનન્દના ભોગ માટે;
જ્ઞાનિસંગે રહો જ્ઞાન સાચું લહો, ચાલજે મોક્ષની સત્ય વાટે.

સત્ય૦ ૧

મૂર્ખ સર્જત તજે દેવ વ્યર્હન ભજે, શરણુ ગુરુનું કરો ભવ્ય પ્રાણી;
દેહ મમતા તજે મોક્ષ સાધન સજે, સત્ય સિદ્ધાન્તનો સાર
તાણી. સત્ય૦ ૧ ૨ ૧

મોહ માયા હરો ધ્યાન ઉત્તમ ધરો, જાપ વ્યજપા જપો તત્ત્વરાગી;
વાસ એકાન્ત ધ્યાને સદા રાચિએ, શુદ્ધ રૂપે સદા ચિત્ત જાગી.

સત્ય૦ ૧ ૩ ૧

કટુકતા લીંબની ભોગની તેલવી, દુઃખદાયી તજેન વિકારો,
ભોગ પ્રાપ્ત્યના વેદિએ બ્રહ્મથી, ભિન્ન અન્તરથકી દીલ
ધારો સત્ય૦ ૪

ભોગ રાગો કરી લેખવો મનવિષે, મોહના હેતુને દૂર વારો;
શ્વાસ ઉશ્વાસમાં આયુ જાવે અરે, ત્વરિત ચેતન અરે ભવ્ય
તારો. સત્ય૦ ૧ ૫ ૧

જાપ પરભાવમાં શ્વાસ ઉશ્વાસરે, ભવ્ય ભૂતે અરે શુ વિચારી;
પામિ જ્ઞાનવપણું ચેતજે ચિત્તમાં, ભૂલતાં દુઃખ પામીશ ભારી.
સત્ય૦ ૬

જ્ઞાન શ્રદ્ધા શ્રદ્ધી ભક્તિ શક્તિ લહી, યત્ન કરજે પ્રભુ પ્રેમ ધારી;
શુદ્ધિસાગર હવે ચેતજે ચિત્તમાં, વિષયતૃણાનણા વેગ વારી.
સત્ય૦ ૭

ગોધાવી.

૧૦૭

આત્મધ્યાનમહિમા.

કુલણા છન્દઃ

અલ્પનિર્ભય પ્રભુ દેહમાં વ્યાપિયો, જ્ઞાન વ્યાપક વિભુ તું
સુહાયો;

જ્ઞાનની જ્યોતમાં જ્ઞેય ભાસે સકલ, અકલ અક્ષર અરૂપી
કહાયો. અલ્પ ૦ ॥ ૧ ॥

જ્ઞેય ભાસક સ્વતઃ ચિદ્ધનાનન્દ તું, ભાન ભૂલી વસ્થો તું
શરીરે;

લાખ ચોરાશિમાં જન્મ મૃત્યુ કર્યાં, કર્મથી ચક્રગતિમાં ફરીરે.
અલ્પ ૦ ॥ ૨ ॥

કર્મ કર્તા અને કર્મ ભોક્તા પ્રભુ, કર્મ હર્તા પ્રભુ તું કહાવે;
આપ ભાવે રમે કર્મ કોટી ખપે, કર્મના નાશથી સિદ્ધ થાવે.

અલ્પ ૦ ૩

કર્મને ખેંચતો કર્મને છંડતો, અન્ય ભાવે અને સ્વસ્વભાવે;
કર્મની વર્ગણા આવતી જાવતી, દાય પરિણામથી તે સુહાવે.

અલ્પ ૦ ૪

દાય પરિણામ તે ભિન્ન કાલે કહ્યા, વચન તીર્થેશનાં સત્ય જાણ્યાં;
ચારગતિ જાવવા છેદવા તું પ્રભુ, વચનસાપેક્ષ મનમાંહિ

આણ્યાં. અલ્પ ૦ ॥ ૫ ॥

ખંધપરિણામથી ધર્મ ઉપયોગથી. સકલ સિદ્ધાન્તનો સાર
ભાખ્યો;

વ્યકિતથી વ્યાપિયો દેહમાંહિ પ્રભુ, વ્યાખ્ય વ્યાપક નયે સત્યદાખ્યો.
અલ્પ ૦ ॥ ૬ ॥

સિંહ તું સાહિબા કર્મચિન્નર પડ્યો, જોઇ લે ચિત્તમાંહિ વિભાસી;
કર્મને. ભાર શો આપ ભાવે રમે, કર્મ છેઢી હુવે સિદ્ધવાસી.

અલ્પ ૦ ૭

૧૦૮

ચુથતો શું પ્રભુ કર્મનાં ચુથણાં, વિષય મિષ્ટઃજને ચિત્ત રાચી;
સર્વ પુર્જલતાણું કારણું રૂપ એ, ભૂંડપેઠે રહ્યો કેમ માચી.

અલખ૦ ૮

જિન તું સાહિબા દીન પરભાવથી, જાગતાં સૂર્ય શક્તિ પ્રકાશે;
પુદ્ધિસાગર પ્રભુ આતમારામ તું, ધ્યાનથી દ્યેયરૂપે પ્રભાશે.

અલખ૦ ૯

આત્માને હિતશિક્ષા.

ઇન્દ્રવિજય છંદ.

ચેતન ચિત્ત વિચાર અહો સહુ,
જીવન વ્યર્થ સદાય વહે છે;
આતમતત્ત્વ લહે સરલો ભવ,
વીર જિનેશ્વર સત્ય કહે છે.
આદરે જીવ સાદરથી દીલ,
ધર્મ સદા સુખ શાશ્વતકારી;
ધીનિધિ આતમ જ્ઞાન અરે શિખ,
વીર જિનેશ્વર તત્ત્વ વિચારી. ॥ ૧ ॥

જ્ઞાન અને અપમાન સમા ગણુ,
મિત્ર તથા અરિભાવ સમાનાં;
આતમ તે પરમાતમ સાહિબ,
ધ્યાન થકી કદી હોત ન છાના.
અન્તર ધર્મ ધર્યા વિન નિષ્ક્રમ,
કષ્ટ ક્રિયા સૌ ચિત્ત સુખણાં;
શ્વાસ ઉચ્છવાસવિષે મુનિ નાણુધી,
મુક્તિ લહે મનમાં ઇમ આણુ. ॥ ૨ ॥

૧૦૬

ધ્યાન ધરો ભલ્લી ભાત સદા ધરૂ;
 બ્રાહ્મ ઉપાધિ સદા દુર વારી;
 વિશ્વવિષે સુખકારક ધ્યાનજ,
 ચેતન તત્ત્વ વિચારજ ધારી.
 જ્યોતિ તદા હૃદયે ઝલકે ભવી,
 કર્મ કલંક બધા હરનારી;
 ધીનિધિ ચેતન સેવનથી યતિ,
 ધર્મ લહી સુખ શાશ્વત ભારી.

જ્ઞાનસ્તુતિ.

ભુજંગી છંદ.

સદા જ્ઞાનને વન્દિએ ભવ્યભાવે, મનુષ્યો લહી જ્ઞાનને મુકિત પાવે,
 વિના જ્ઞાન ભવ્યો ગણો અન્ધ જેવા, સદા જ્ઞાનની કીર્તિએ ભવ્ય સેવા. ૧
 જનેન્દ્ર પ્રભુ જ્ઞાનને મુખ્ય ભાષે, લહી જ્ઞાનને તીર્થને સુરિ રાષે.
 સદા સુર્યવત્ જેહુ તત્ત્વ પ્રકાશી, ભવી પ્રાણિયો જ્ઞાનના નિત્ય પ્યાસી. ૨
 ઉપાદેયને હેયને જ્ઞેય ભાવા, સદા જ્ઞાનમાં ભાસતા તે સ્વભાવા
 જુઓ, શ્વે.સ પ્રન્ધાસમાં ભવ્ય નાણી, કરે કર્મની નષ્ટતા સત્ય જાણી. ૩
 સદા જ્ઞાનની જ્યોતમાં સર્વ ભાસે, સહુ જ્ઞાનની જ્યોતિથી. કર્મનાસે
 વિના જ્ઞાન ભવ્યો ન હોવે વિવેકી; વિના જ્ઞાનથી ધર્મના કો ન રેકી. ૪
 નમો જ્ઞાનને સત્યનું જે પ્રકાશી, કહો જ્ઞાનને ઉપમા ગર્જ કાશી;
 દ્વિલે શોભતું જ્ઞાન ઉદ્યોતકારી, શ્રુતજ્ઞાનને વન્દના નિત્ય રહારી. ૫
 જુઓ સત્રમાં જ્ઞાન છે તીર્થ સાચું, શ્રુત જ્ઞાનના તીર્થમાં નિત્ય રાચું;
 ભણાવો ગણાવો ભણો ભવ્ય ભાવે, શ્રુતજ્ઞાનથી દોષના વૃન્દ જાવે. ૬
 પ્રહો જ્ઞાન સાચું વિનેય પ્રકાશી, જગતમાં ઘણું દીપતું જે વિલાસી;
 નમુંજું સુદા જ્ઞાનને પાય લાગી, અહો છુદ્ધિની ચેતના શુદ્ધ જાગી. ૭

૧૧૭

ઉજ્જવલધ્યાન.

હાહરા.

એકરૂપ હું દ્રવ્યથી, એકરૂપ હું સત્ત્વ;
 હું તું શર્યા વિકલ્પ સહુ, શુદ્ધ:પુદ્ગ સુખતત્ત્વ. ૧
 શુદ્ધતત્ત્વ ઉપયોગથી, પ્રગટે સાયાનન્દ;
 અતુલવના જ્ઞાની અહો, સમજે શું મતિમન્દ ૨
 ઉપાદાન નિશ્ચિત્ત હોય, ભેદે ધર્મ કથાય;
 જિનવરની વાણી રહે, ભેદ ભાવ સહુ જાય. ૩

આત્માને અલખદેશોપદેશ.

લક્ષીત.

અલખ દેશમાં હુંસ ચાલવું, અલખ દેશમાં હુંસ મહાલવું,
 અલખ દેશની ધૂન ધારવી, અશુભ છવની ટેવ વારવી. ૧૧૧૥
 ખલકમાં ખરે બ્રહ્મ સાચ છે, અલખના વિના અન્ય કાચ છે,
 અલખ ધૂનમાં લક્ષ્ય છે ખરૂં, અલખ દેશને પ્રેમથી વરૂં. ૧૧૨૥
 અલખ રજીમાં રાગ છે ખરો, અલખ ગર્જીમાં સ્નાનને કરો;
 અલખ યાનથી અગ્નિવને તરો, અલખ ધૂનથી કર્મને હરો. ૧૧૩૥
 અલખ દેશમાં કલેશ ના કદા, અલખ દેશને પામિએ યદા,
 અલખ જ્યોતથી સર્વ ભાસતું, અલખ જ્યોતથી કર્મ નાસતું. ૪
 અલખ સત્ય છે પિણ્ડ જગતો, અલખ ધૂનમાં ભવ્ય રાગતો,
 અલખ આત્મના ધ્યાનમાં રહુ, અલખ શાન્તિને પ્રેમથી લહુ. ૧૧૫૥
 અલખ જ્યોતમાં જગતું સદા, અલખ જ્યોતમાં દુઃખ ના કદા,
 અલખ દેશની ધૂનમાં રહે, અલખ તત્ત્વને યોગિયા લહે ૧૧૬૥

૧૧૧

સમાધિ.

સવૈયા એકતીસા.

આત્મસમાધિ જગમાં મોટી, તારે લલોદધિની પાર,
ચિન્મય ચેતન આપસ્વભાવે, શાશ્વતસુખ વેદ નિર્વાર;
સદ્ગુરૂ જ્ઞાની મુનિ અવલંબી, આત્મ સમાધિ પામે સાર,
સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામે નરનાર. ॥ ૧ ॥

બાહ્યવસ્તુમાં ઈષ્ટાનિષ્ટે, મુંઝવે આત્મ ભૂલી ભાન,
રાગ દ્વાપથી કર્મઝહીને, ભ્રમણ કરે ભવમાં નાશન;
રત્નત્રયીની પ્રાપ્તિ વિણ આ, જશો શેગટ મનુ અવતાર,
સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામે નરનાર. ॥ ૨ ॥

ઈશન નાણ અને વળી ચરણે, પામે સાથે મોક્ષ સુખન્ય,
તત્ત્વાર્થમાંહિ સાચું ભાખું, સાખ પૂરે છે બહુલા ગ્રન્થ;
રત્નત્રયી મળતાં છે મુક્તિ—એક એકથી કદી ન ધાર,
સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામે નરનાર. ॥ ૩ ॥

પિણ્ડસ્થાદિક ચાર ભેદથી, ધ્યાવો ચેતન સુખ ભરપૂર,
અપ્પા સો પરમપ્પા પરગટ, ચેતનથી મુક્તિ નહીં દૂર;
તિરોભાવિ ચેતન ગુણ સત્તા, આવિભાવે કૃત્ય વિચાર,
સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામે નરનાર. ॥ ૪ ॥

અશુદ્ધ ભાવે પુર્જલ કર્તા, હૃત્તા શુદ્ધ સ્વભાવે ભવ્ય,
અન્તરના ઉપયોગે રહેવું, ભાવ ધર્મનું એ કર્તવ્ય;
શુદ્ધ સ્વભાવે શકિત પ્રગટે, કર્મ મર્મનો નાસે ભાર,
સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્તસુખ પામે નરનાર. ॥ ૫ ॥

ભાસે જોયસ્વરૂપે સુખ પણ, જ્ઞાને જ્ઞાતા ચેતનરાય,
ઉપશમ ક્ષયોપશમ ને ક્ષાયિક, સત્ય ધર્મ ચેતન જયકાર;
મુખની ધારા જગ જયકારા, પ્રગટે ચેતનમાં જયકાર,
સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામે નરનાર. ॥ ૬ ॥

૧૧૨

ધર્મ ધ્યાનનાં પાયા ચારે, ભાવ ભક્તિથી છે સુખકાર,
 ચાર ભાવના મૈત્રી આદિક, ધ્યાતાં નાસે મિથ્યાભાર,
 સ્થિરાચુપ્તિ વ્યયનો યોગી, અશુદ્ધ પરિણતિને હરનાર;
 સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામો નરનાર. ॥ ૭ ॥
 સ્મરજો ધ્યાસોધ્યાસે ચેતન, કેવલનાણી સુખની આણ;
 તપ જપ સંયમ ચેતન હેતે, કરશે પામી જિનવર આણ,
 બુદ્ધિસાગર સદ્ગુર સર્જાતિ, કરજો ધરીને સદ્વ્યવહાર;
 સ્થિરોપયોગે ચેતન ધ્યાવો, અનન્ત સુખ પામો નરનાર. ॥૮॥
 અમદાવાદ

આત્માનુભવ સ્વરૂપ,

સવૈયા એકતીસા.

અનુભવના પ્યાસિ તું હંસા, અલખ સ્વરૂપી છે નિર્ધાર,
 સોહં સોહં ચિન્મય ચેતન, અન્ન સ્વરૂપી જ્ઞાનાધાર;
 જકડાણે શું માયા જળે, ભૂલીને પોતાનું ભાન,
 સ્વયં પ્રકાશી પર પ્રકાશી, ચેતન ધર પોતાનું ધ્યાન. ॥ ૧ ॥
 આંખે સાઈં ખોટું દેખે, આંખ મિંચાયે તે સહુ ફેક,
 હું ને માઈં સહુ છે મિથ્યા, મમતા કરતા શેગટ લોક;
 મહાઈં ત્હાઈં ભૂલી હંસા, કરતું શાશ્વત ગુણનો પ્યાર,
 નિર્ભય દેશી સિદ્ધ સમોવડ, અનન્ત ગુણનો છે દાતાર. ॥ ૨ ॥
 ઇષ્ટાનિષ્ટપણું સહુ મિથ્યા, પુદ્ગલમાં ભાસે નહિ સાર,
 સ્થિરોપયોગે વીર્ય શક્તિની, પ્રાપ્તિ ચેતનમાં છે ધાર;
 શક્તિ અનન્તિ ચેતન પ્રકટે, કરતાં પિંડસ્થાદિક ધ્યાન,
 નમું નમું હું ચેતનરાયા, શુદ્ધ બુદ્ધ ત્રાતા ભગવાન. ॥૩॥

૧૧૩

અક્લકક્લા જગજીવન હારી, મહિમા તું રો અપરંપાર,
 ધાસોધાસે અજખાજપે, અનુભવ જ્યેતિ પ્રકટે સાર;
 અહો ધન્ય તું આતમરાયા, નિરાકાર વર્ને સાકાર,
 બુદ્ધિસાગર અવમર પામી, અતમ તું પોતાને તાર. ॥૬૧॥

નવતત્ત્વસ્વરૂપ.

સવૈયા એકતીસા.

જડ ચેતન આશ્રય ને સંવર, નિર્જર બંધ વ્યને છે મોક્ષ,
 સક્ત તત્ત્વ એ ચિન્ત વિચારી, સમજીને પ્રત્યક્ષ પરોક્ષ;
 અજીવ આશ્રય બંધ ત્રણ એ, હેય વિજિતિ હૃદયે ધાર,
 સમજી ચેતન સમ્યગ્ જ્ઞાને, ભવજલધિ તરશે નરનાર. ॥ ૧ ॥
 જીવ સંવર નિર્જર ને મુકેત, ઉપાડેય તત્ત્વો છે ચાર,
 સમ્વર નિર્જર મોક્ષ તત્ત્વનો, સાચો છે ચેતન આધાર;
 જ્યેય સદા છે તત્ત્વો સાચાં ચઉ નિક્ષેપે છે અવતાર,
 સમજી ચેતન સમ્યગ્ જ્ઞાને, ભવજલધિ તરશે નરનાર. ॥ ૨ ॥
 જડ ચેતન એ તત્ત્વો કહિએ, એ તત્ત્વોમાં સર્વે સમાય,
 વિવેક દૃષ્ટિ પ્રકટન અર્થે, સક્ત તત્ત્વ પય છે મુખદાય;
 સાત નયોથી સખ તત્ત્વનો, સમજી ગુરૂગમથી વિરતાર,
 સમજી ચેતન સમ્યગ્ જ્ઞાને, ભવજલધિ તરશે નરનાર. ॥ ૩ ॥
 આશ્રવના એ ભેદો પાડે, પુણ્ય પાપ એ તત્ત્વો થાય,
 નવ તત્ત્વો સિદ્ધાન્તે ગાયાં, જ્ઞાનીને સર્વે સમજાય;
 સાપેક્ષે તત્ત્વોની વહેંચણુ, કરશે આગમનો ભણુનાર,
 સમજી ચેતન સમ્યગ્ જ્ઞાને, ભવજલધિ તરશે નરનાર ॥ ૪ ॥
 નવ તત્ત્વોના ભેદ ધણુ છે, જિન આગમમાં ભાખ્યા સાર,

૧૧૪

પડ્દવ્યોમાં તન્વ સમાતાં, ભાષે શ્રી જૌનમ ગચુધાર;
 બુદ્ધિસાગર તન્વોનું નવ, વર્ણન કરતાં નાવે પાર, ॥ ૫ ॥
 સમજી ચેતન સમ્યક્ જ્ઞાને, ભવજલધિ તરશે નરનાર.

રાગ કાન્હરો.

પદ.

આતમ અનુભવ રટના લાગી, સુરતા અન્તરમાં સ્થિર જાગી
 આતમ ॥ ૧ ॥
 ચિદ્ધન ચેતન મનમાં ધ્યાવો, સોડહું સોડહું પદ્મથી ગાવો
 આતમ ॥ ૨ ॥
 જાળપડુંજવત અન્તર ન્યારો, સ્થિર ઉપયોગ હોય ઉજિયારો,
 આતમ ॥ ૩ ॥
 સમતા સરોવર હુંસા ખેલે, સંવરથી આશ્રવ હડસેલે.
 આતમ ॥ ૪ ॥
 અનુભવામૃત ક્ષણ ક્ષણ પીવો, શુદ્ધ સ્વરૂપે નિશ્ચિન છવો.
 આતમ ॥ ૫ ॥
 ક્ષાયિકલાવે નિજપદ ભળવું, બુદ્ધિસાગર નિજપદ ભળવું.
 આતમ ॥ ૬ ॥

અસલ ફકીરીની ખુમારી

ગજલ.

ફકીરી ત્યાં ન દીલગીરી, ફકીરી અર્પતી સિરિ;
 ફકીરી હુંખ હરનારી, ફકીરી મુખ કરનારી. ફકીરી ૦ ૧

૧૧૫

શીકરની ફકીઓ ભરવી, ફકીરી ફીલમાં ધરવી;
 ફેગટ નહિ ફંદમાં ફુલું, ભણીને ભાવ નહિ ભૂલું. ફકીરી૦ ૨
 જગતમાં જગતું જ્યોતિઃ, ખરૂં શોધું જીવન મોતિ;
 અમારે શોધતું સાચું, હમારે છોડતું કાચું. ફકીરી૦ ૩
 હમારે ચાલતું દેશે, હમારે આત્મના વેષે;
 હમારે સર્વતું સહેતું, ભક્ષામાં નિત્ય ચિત્ત દેતું. ફકીરી૦ ૪
 અજ્ઞાના પ્રેમમાં તરતું, અજ્ઞાના પ્રેમમાં ફરતું;
 બુદ્ધયજ્ઞિ પ્રેમના પ્યારા, ફકીરી વેષ છે ન્યાના. ફકીરી૦ ૫

આવવજી સદેશો કહેશો શ્યામને—એરાગ

રામ પદ.

રામ રામ રટના લાગી છે જ્ઞાનથી,
 પિંડે પરગા વસિયો આનમરામ જો ટેક.
 નિજબુજુ રમતો રામ કહાપો આતમા;
 જીવ ચેતન આતમ સહુ એનાં નામજો. રામ રામ૦ ॥ ૧ ॥
 ઉપશમ ક્ષમોપશમને ક્ષાયિક ભાવથી;
 રંગાયા જીવો તે માટે રામ જો,
 સમતા સીતા સતીના સ્વામી રામજી;
 નામી પણ નિશ્ચય કીજે નીનીમજો. રામ રામ૦ ॥ ૨ ॥
 અભિમાન રાવણને મારી લાવીયા,
 સમતા સીતા સતીને જે નિજ ધરજો;
 અનંત સુખડાં પામ્યા તે શ્રી રામજી.
 ભોગવતા તે મુકિત મુખની લહેર જો. રામ રામ૦ ॥ ૩ ॥
 પિપ્પલ સૃષ્ટિ કર્તા હર્તા શ્રી રામજી;

૧૧૬

નહિ બ્રહ્માંડતણા કર્તા કહેવાય જો,
 પિણ્ડે વસીને આપણે આનમ આગળ્યો;
 સત્યરામ આતમ પિણ્ડે પરખાયજો. રામ રામ૦ ૪ ॥
 પિણ્ડ તણો કેકક રામો સિદ્ધિયા;
 કેકક રામો સિદ્ધ થશે નિર્ધારજો,
 રામ રામ રટનાથી આનમ રામ થઈ
 પામે ભાવસાગરનો જલદી પારજો. રામ રામ ॥ ૫ ॥
 સમજ્યાવિણુ ભૂડ્યા રામનામથી માનવી;
 શબ્દભેદથી કરતા તાણુંતાણુ જો,
 રામનામ લાંચાર્થે રામ જગાવી ;
 પામે અનુભવ રંગે સુખની ખાણુજો. રામ રામ૦ ॥ ૬ ॥
 “ અખ્યા સો પરમખ્યા ” પિણ્ડે રામ છે;
 અકાન્ત દર્શનથી તેણું ધ્યાન જો,
 ભુદ્ધિસાગર રામ રામ રટના થકી;
 શુદ્ધ શુદ્ધ ચેતનજી શ્રી ભગવાન જો, રામ રામ૦ ॥ ૭ ॥

કૃષ્ણ સ્તવન.

ઓધવજી સદેશેા કહેજો શ્યામને-એ રાગ.
 ઐત્દયિક જલધિમાં શું ઉદ્ધો કૃષ્ણજી
 રતનવથી લક્ષ્મીના સ્વામી ધીર જો,
 અનન્ત નિજગુણ સુષ્ટિપાલક વિષ્ણુજી
 ગિર્વાણી ધારક ગિરધારી વીર જો. ઐત્દયિક૦ ॥ ૧ ॥
 સમકિત ચક્ર સુદર્શન હૃદયે ધારતા,
 મોહારિ જગા અસખેસા નાથજો,

૧૧૭

જગતાં હુયો સહુ હુરે ભાગશે,
 કોઇ ન શત્રુ ભરશે તુજથી આથજે, ઐદ્યિક૦ ॥ ૨ ॥
 પ્રાણુપતિ પરકર્તા ભોકતા તું થયો,
 પર સ્વભાવે રમતાં શ્રી ભગવાનજે,
 આપ સ્વભાવે રમતાં સુખડાં સહુ લહે,
 જગ જગ ચેતનજી સાવી ભાનજે, ઐદ્યિક૦ ॥ ૩ ॥
 પરકર્તા પરભોકતા સ્વામી નહિ હુવે,
 આપ સ્વભાવે રમતાં આનમ રામજે,
 નિજગુણ કર્તા પરગુણ હર્તા ધ્યાનથી,
 કૃણુ વિજ્ઞુ એ છે સહુ આતમ નામજે, ઐદ્યિક૦ ॥ ૪ ॥
 અનેકા ત દર્શનથી ચેનન કૃણુ છે,
 શુદ્ધ ચેતના ગોપી વિનવે વહાલજે,
 યુદ્ધિસાગર સખ નયોથી આતમા,
 ગાયો ગાયો પ્રમો મ્હગલ માલ જે, ઐદ્યિક૦ ॥ ૫ ॥

આત્મવિજ્ઞપિત.

॥ વહેંચશું ભકિતનાં ભાઈ નાણું એ રાગ. ॥

આતમા અરજી આ ઉરમાં સ્વીકારો, ધ્યાને પોતાને તો તારેરે.
 આતમા૦ ટેક.
 પુદ્ગલનાં ચુંથણું ચુંથ્યાં અજ્ઞાનથી, આઠ્યો ન ચુંથતાં તે આરે;
 જ્ઞાનિથી ભુક્તી ન જ્ઞેયું સ્વરૂપ મેં, આશરો એક છે તમારેરે.
 આતમા૦ ॥ ૧ ॥
 હરિહર દેવતા બ્રહ્મા ને શક્તિ, કેમકે તીર્થ વિચારે;
 તુજમાંહિ સર્વે સમાયા છે તીર્થા, વીનંતે આ દીલમાંહિ ધારેરે.
 આતમા૦ ॥ ૨ ॥

૧૧૮

દેવનો દેવ અને રાણાનો રાય તું, પ્રમુ તું પ્રાણથીરે પ્યારો;
 શ્રદ્ધા કહે મુજ સ્વામિજી વહાલા, જાતોને હાથ તમે મારોરે.
 આતમાઝ ॥ ૩ ॥

અન્તરમાં શોધ તું સાચા સાહિબને, દુઃખનો આવશેરે આરો;
 પુદ્ધિસાગર ચેત ચેતન ચતુર તું, અન્તરમાં હોય ઉજિયારોરે.
 આતમાઝ ॥ ૬ ॥

અનુભવદ્વાસપ્તતિ;

છપાયા છન્દ.

પરમ મહોદય શ્રી પરમેશ, વન્દુ ભાવે શ્રી જિનેશ;
 ભજન સ્મરણ કીર્તન તવ સેવ, શાશ્વત અનુભવ અમૃત મેવ,
 અન્તર તવ સરખો મુજ દેશ, પરમ મહોદય શ્રી પરમેશ. ૧
 સત્તાથી જોતાં નહિ ભેદ, સિદ્ધસમા વર્ને છે વેદ;
 સ્વરૂપ ભૂલી હાયો રત્ન, કર્યો ન કિચિત્ ચેતન યત્ન,
 પરસ્વભાવે પામું ખેદ, સત્તાથી જોતાં નહિ ભેદ. ૨
 અન્તર ત્હારી શક્તિ ઘણી, જગ જગ ચેતન દિનમણિ;
 રત્નવ્રથીનો ભોક્તા સાર, ત્હારા ગુણનો નાવે પાર,
 ચિદાનન્દ સોહો જગઘણી, અન્તર ત્હારી શક્તિ ઘણી. ૩
 શરીર પિણે વસિયો સાજ, કર્મ બ્રહ્માથી ભવનાં કાજ;
 પરમાં શક્તિ ત્હારી મળે, તેથી તું પુદ્ગલમાં ભળે,
 તુજવિજુ પુદ્ગલ જાણું કાચ, શરીર પિણે વસિયો સાચ. ૪
 ત્હારી શક્તિ અપરંપાર, અતુના કર્નાચ્છાદિત ધાર,
 ચેતન ધ્યાને પ્રગટે સર્વ, અહંભાવનો નાસે ગર્વ;
 સ્વાદ્વાદ સત્તા મુખકાર, ત્હારી શક્તિ અપરંપાર. ૫

૧૧૯

અજ્ઞાને જડમાં સુખ દુઃખ, માની વેડી મોટી ભૂખ;
 સુખ દુઃખના હેતુ નહિ સત્ય, જડમાં જાણે ભવ્ય અસત્ય,
 રાગદ્રેષ ને ભ્રાન્તિ સુખ, અજ્ઞાને જડમાં સુખ દુઃખ. ૬
 મન ફેરે સુખ દુઃખનો ફેર, નહિ સમજયાથી એ અન્ધેર;
 મનથી આતમ ન્યારો ભવ્ય, આત્મિક ધર્મે તુજ કર્તવ્ય,
 આત્મસ્વભાવે રમતાં હહેર, મન ફેરે સુખ દુઃખનો ફેર. ૭
 સુખ દુઃખ બાહ્ય વિષયમાં થાય, તખતક મોહતણે મહિમાય;
 સુખ દુઃખ હેતુ વિષયો કહ્યા, વીરે તે મનમાં સદહ્યા,
 પણ પુદ્ગલ સંગે કહેવાય, સુખ દુઃખ બાહ્ય વિષયમાં થાય. ૮
 બાહ્ય વિષયમાં સુખની આશ, તખતક તું પુદ્ગલનો દાસ;
 બાહ્યસુખની ભ્રાન્તિ ટળે, ત્યારે શાશ્વત સુખમાં મળે,
 મોહમદિરાની દુર્ગત, બાહ્યવિષયમાં સુખની આશ. ૯
 સુખ દુઃખ બાહ્યવિષયમાં શુન્ય, એવી ઘટમાં લાગે ધૂન;
 અન્તર્યામી તખ પરખાય, બાહ્ય વિષયમાં સમતા થાય,
 ચેતન જ્ઞાને કાંઈ ન ન્યુન, સુખ દુઃખ બાહ્ય વિષયમાં શુન્ય. ૧૦
 બહિરા આગળ જેવું ગાન, વિષધરને અમૃતનું પાન,
 અંધા આગળ દર્પણ ફેક, સમજે નહિ ત્યું મોહી લોક;
 મોહીને પ્રગટે નહિ જ્ઞાન, બહિરા આગળ જેવું ગાન. ૧૧
 દષ્ટિરાગી મોહી મૂઠ, સમજે નહિ અન્તરનું ગૂઠ;
 સદગુરવાણી સુણે ન કાન, તેને પ્રગટે નહિ નિજ ભાન,
 અધુભ વ્યવહારે છે સઠ, દષ્ટિરાગી મોહી મૂઠ. ૧૨
 જિનવાણીનો મનમાં વાસ, શ્રદ્ધા સાચી સમજે ખાસ;
 વર્તે નિશ્ચયને વ્યવહાર, સદગુરુ આણા બ્રહ્મીને સાર,
 ઉત્તમ તેનો છે સન્યાસ, જિનવાણીનો મનમાં વાસ. ૧૩
 ભિન્ન ભિન્ન જડ ચેતન બ્રહે, ઉપાદેય ચેતન સદહે;
 ભિન્ન ભિન્ન લક્ષણથી બેધ, ગુણને અન્તર કરતો શેધ,
 ઔદયિકથી ન્યારો મન રહે, ભિન્ન ભિન્ન જડ ચેતન બ્રહે. ૧૪

૧૨૦

- રાગદ્વેષ છે બાહિર યોગ, એ નહિ સાચો ભવ્યો જોગ;
 ક્ષામિક ભાવે કેવલ યોગ, સત્ય યોગને બહો લોક,
 સુખ દુઃખ બાહ્ય વિષયમાં રોગ, રાગદ્વેષ છે બાહિર યોગ. ૧૫
- રાગદ્વેષાદિક દુઃખ મૂળ, અજ્ઞાને વર્તે એ ભૂલ;
 અનંત ભવનાં કીર્વાં પાપ, ચતુર્ગતિ પામ્યા સંતાપ,
 અજ્ઞાને મોટું એ શૂળ, રાગદ્વેષાદિક દુઃખ મૂળ. ૧૬
- રાગ દોષને ત્યાગે ત્યાગ, ધરજે ચેતન તત્ત્વે રાગ;
 ચેતન વસ્તુ સાચી ખરી, તે મેં હૃદયે ભાવે ધરી,
 ભાષે છે જિનવર ચીતરાગ, રાગ દોષને ત્યાગે ત્યાગ. ૧૭
- સમજે પરદ્રવ્યોતું જ્ઞાન, તેથી જાશે મમતા માન;
 અન્તરતું અજ્ઞવાણું એર, મિથ્યાતમ વ્યાપે નહિ ઘોર,
 આત્માતુલ્ય અમૃતપાન, સમજે પરદ્રવ્યોતું જ્ઞાન. ૧૮
- ચેતન ભાવે ચેતન રહે, શુદ્ધ ચેતના ચેતન સહે;
 અન્તર દૃષ્ટિ સ્થિરોપયોગ, આતમ ભોગવતો સુખ ભોગ,
 સમભાવે દુઃખડા સહુ સહે, ચેતન ભાવે ચેતન રહે. ૧૯
- જાતિ ભાતિ તું નહિ વેદ, દીન કદંપી ક્યું કરતો ખેદ;
 બાહિરભાવે તું નહિ ચેત, શાને ફોગટ થાય ફજેત,
 ધરજે અન્તરમાં નિવેદ, જાતિ ભાતિ તું નહિ વેદ. ૨૦
- યશ અપયશથી ચેતન ભિન્ન, તેમાં થાવે છે ક્યું દીન;
 સારો ખોટો દુનિયા ગાય, તેથી તહાઈ કાંઈ ન જાય,
 ધન સત્તાથી ફોગટ દીન, યશ અપયશથી ચેતન ભિન્ન. ૨૧
- મન વૈરીને મન છે મિત્ર, મનની બાજુ છે વિચિત્ર,
 મન પારો સદ્ધ્યાને મરે, પરમ બ્રહ્મ ત્યારે તું ખરે;
 મન જીત્યાથી સત્ય પવિત્ર, મન વૈરીને મન છે મિત્ર. ૨૨
- મન જીત્યાથી ઝઘડો જાય, ચરણ કરણનો એ મહિરાય;
 હળવે હળવે મન જીતાય, સર્વોત્તમ ઉદ્ધમ ઉપાય,
 વીર જિનેશ્વર વાણી ગાય, મન જીત્યાથી ઝઘડો જાય. ૨૩

૧૨૧

- બાહ્યસંયમથી મન જીતાય, જિનવરની એવી આજ્ઞાય,
અનેકાન્ત મારગ સુખકાર, ભેદ ભાવ ત્યાં નહીં લગાર;
અન્તરસંયમ પણ પ્રગટાય, બાહ્યસંયમથી મન જીતાય ૨૪
- અન્તર સંયમ દાષો હરે, ભવસાગરને પ્રાણી તરે,
અન્તર સંયમમાં ઉપયોગ, યોગી સાથે તેથી યોગ;
ભાવ લક્ષ્મીને સહેજે વરે, અન્તર સંયમ દાષો હરે. ૨૫
- બાહ્યાંતર સંયમથી મુક્તિ, અનેકાન્તની એવી મુક્તિ;
કર્માષ્ટકનો હોવે નાશ, મુક્તિપુરીમાં સહેજે વાસ;
અન્તરગુણ ભોગોની ભુક્તિ, બાહ્યાન્તરસંયમથી મુક્તિ. ૨૬
- બાહિહેતુ બાહિયોગ, અન્તર હેતુ છે ઉપયોગ-
બાહિર સંયમ સાધ્યોપાય, ઉપાદાન અન્તર પરબાય,
ચિદાનન્દનો વતે ભોગ, બાહિહેતુ બાહિયોગ. ૨૭
- ચેતનના ઉપયોગે ધર્મ, બાહિર ભાવે બાંધે કર્મ;
બાહિહેતુ સંયમ બેશ, વ્યવહારે છે મુનિનો વેષ,
બાહિર સંયમથી છે શર્મ, ચેતનના ઉપયોગે ધર્મ. ૨૮
- ચેતનવ્યકિત માટે સહુ, જાણતાને શું બહુ કહું,
શુદ્ધ ભાવમાં ચેતન વસે, તેથી કર્માવરણા ખસે;
શુદ્ધ વિચારે સંયમ ગ્રહું, ચેતન વ્યકિત માટે સહુ. ૨૯
- સાચી ચેતનની છે ભક્તિ, ભક્તિથી પ્રગટે છે શક્તિ;
સાચો સાહિબ સેવો ભાઈ, ચેતન ભાવે સત્ય સંગાઈ,
પ્રકટે પરમાતમની વ્યકિત, સાચી ચેતનની છે ભક્તિ. ૩૦
- ભક્તિ મહિમા અપરંપાર, ચેતન ભક્તિ સહુમાં સાર;
ભક્તિથી થાશે ભગવાન, ભક્તિ સર્વ જીજ્ઞાની આણ,
તાર તાર આતમને તાર, ભક્તિ મહિમા અપરંપાર. ૩૧
- ભક્તિમાં મળશે જો જીવ, ભક્તિથી થાશે તે શિવ;

૧૨૨

- ચેતન ભકિતમાં જે પ્રેમ, હરતાં ફરતાં વર્તે ક્ષેમ;
આત્માનુભવ લહે સદીવ, ભકિતમાં ભળશે જે છવ ૩૨
- પર આલમ્બન જિનવર દેવ, સાચી કેવલ જ્ઞાની સેવ,
જિનપૂજનથી પૂજક થાય, જિન ધ્યાને તેવો થઈ જાય;
મિથ્યામતની ત્યાગો દેવ, પર આલમ્બન જિનવર દેવ. ૩૩
- આહિર વિષયે હર્ષ ન શોક, ફેગટ માને મોહી લોક,
સમભાવે કરવું સહુ કામ, લેવું શ્રી જિનવરનું નામ;
સમજે વીરલા સજ્જન લોક, આહિર્વિષયે હર્ષ ન શોક. ૩૪
- પુષ્ટાલમ્બન ગુરને ભજી, ગુણગણ માલા અન્તર સજી,
ધ્યાવો સાચો આતમરામ, અનેક નામો પણ નહિ નામ;
પુદ્ગલ મમતા જ્ઞાને ત્યજી, પુષ્ટાલમ્બન ગુરને ભજી. ૩૫
- આત્મપ્રભુ ભજવામાં ભાવ, ભવજલધિમાં સાચું નાવ,
આત્મસ્વભાવે રમવું સાચ, તે વિણ આકી સમજે કાચ;
શ્વાસોશ્વાસે અને ખનાવ, આત્મપ્રભુ ભજવામાં ભાવ. ૩૬
- પ્રભુભજન સાપેક્ષા ઘણી, વ્યવહારે શ્રીવીરે ભણી,
સાપેક્ષે સાચું છે સહુ, શ્રુત જ્ઞાને મનમાં સદહું;
સત્ય સેવ્ય ચેતન દિનમણિ, પ્રભુ ભજને સાપેક્ષા ઘણી. ૩૭
- જિનવરની વાણી ગંભીર, સમજે હરિભદ્રાદિક વીર,
યશોવિજયજી વાચકરાય, શ્રુત વાણી સમજ્યા મુખદાય;
આનન્દઘનજી સમજે ધીર, જિનવરની વાણી ગંભીર. ૩૮
- નિશ્ચયને શોભે વ્યવહાર, જિનવરની વાણી જયકાર;
સદ્ગુરુ ગમથી જે સમજાય, તે બે ભેદે સમકિત થાય,
કેવલજ્ઞાનિવાણી સાર, નિશ્ચયને શોભે વ્યવહાર. ૩૯
- ધરો ધ્યાન સૂત્રાનુસાર, સફલ થશે માનવ અવતાર;
અશુદ્ધ પર્યાયેનો નાશ, આત્મિક પર્યાયે મુખ વાસ,
શુદ્ધ સ્વભાવે મુકિત ધાર, ધરો ધ્યાન સૂત્રાનુસાર. ૪૦
- યથા યથા ધ્યાને લયલીન, તથા તથા ચેતનતા પીન;

૧૨૩

- જ્ઞાન ધ્યાન શક્તિ અનુસાર, ચેતનને સમજે સુખકાર,
ચેતન જૈન અને છે જિન, યથા યથા ધ્યાને લયલીન. ૪૨
- અચિન્ત્ય ચેતનનું છે રૂપ, ચેતન સેવક ચેતન ભૂપ,
ચેતન ધ્યાતા ચેતન ધ્યેય, ચેતન જ્ઞાની ચેતન જ્ઞેય.
ચેતન બોલે ચેતન ચૂપ, અચિન્ત્ય ચેતનનું છે રૂપ. ૪૨
- કર્તા હર્તા ચેતન ખરે, ચતુર્ગતિ ચેતન અવતરે,
પંચમગતિ ચેતન સંચરે, પરમાતમપદ ચેતન ઘરે.
કર્મ કરે કર્મષ્ટક હરે, કર્તા હર્તા ચેતન ખરે. ૪૩
- સાપેક્ષાએ સહુ સમજાય, ત્યારે ચેતન જ્ઞાની થાય,
નિરપેક્ષાએ મિથ્યા ઝેર, અન્તરમાં વર્તે અન્વેર,
સમકિત અન્તરમાં પ્રગટાય, સાપેક્ષાએ સહુ સમજાય. ૪૪
- ઉપાધિને અળગી કરી, સમતા સ્થિરતા દીલમાં ધરી,
સત્તા ધ્યાવો ચેતનતણી, પ્રગટે વ્યક્તિ ચેતનમણિ;
માન માન શિક્ષા છે ખરી, ઉપાધિને અળગી કરી. ૪૫
- સેવો સુખકર ચેતનરામ, તેથી હરશે સઘળાં કામ,
રામ રામ ચેતન છે સાચ, તે વિણ જાણો સઘળું કાચ,
હરશે તેથી નિર્ભય ઠામ, સેવો સુખકર ચેતનરામ. ૪૬
- તુજ સેવનથી સેવ્યું સર્વ, તુજ સેવનથી નાસે ગર્વ,
તુજમાં સર્વ સમાયું અહો, ચેતનભાવે ચેતન રહો;
તુજ રમણતા રૂડું પર્વ, તુજ સેવનથી સેવ્યું સર્વ. ૪૭
- તુજ દર્શનથી આન્તિ જાય, તુજ દર્શનથી શાન્તિ થાય,
તવ દર્શનથી સત્યાનન્દ, તવ દર્શનથી વિષ્ટે રૂન્દ;
ચેતન દર્શન સન્તો ગાય, તવ દર્શનથી આન્તિ જાય. ૪૮
- તવ દર્શનથી શાન્તિ સુખ, તવ દર્શનથી જાવે દુઃખ,
તવ દર્શનથી જગ જયકાર, તવ દર્શનથી સ્થિરતા સાર;
તવ દર્શનથી ભાગે ભૂખ, તવ દર્શનથી શાન્તિ સુખ. ૪૯

૧૨૪

- સત્ય સત્ય દર્શન તવ સાર, તવ દર્શનથી નાસે માર,
 તવ દર્શનને યોગી ચહે, તવ દર્શનને વીરલા લહે;
 તવ દર્શનનો સહુને પ્યાર, સત્ય સત્ય દર્શન તવ સાર. ૫૦
 ધ્યાસોધ્યાસે ચેતન ધ્યાન, હુરતાં ફરતાં ચેતન ભાન,
 રેટના હૃદયે લાગે ખરી, જન્મ મરણ તખ નાવે ફરી;
 અન્તર અનુભવ ભાસે જ્ઞાન; ધ્યાસોધ્યાસે ચેતન ધ્યાન. ૫૧
 પ્રવૃત્તિમાં પડે ન ચેત; આતમ અનુભવ પ્રગટે ઘેન;
 દેવ કલેશ ઇર્થદિક ટળે; ચેતનતા ચેતનમાં ભળે;
 દીવસ સરખી ભાસે રેન; પ્રવૃત્તિમાં પડે ન ચેત. ૫૨
 અનુભવી ચેતનમાં રમે; ચેતન સ્મરણ મનન સત ગમે;
 સ્વપ્નથીમાં રસતો રામ; સાધે ક્ષાયિકલાવે ધામ;
 પરસ્વભાવે તે નહિ ભમે; અનુભવી ચેતનમાં રમે. ૫૩
 વિકૃત્યામાંહિ પડે ન બહાન, મોહભાવની નાસે ચાલ;
 અનુભવ અમૃત હોવે પાન; શાસે અન્તરમાં સુલતાન;
 નાસે દુઃખદાયક મહાકાલ; વિકૃત્યામાંહિ પડે ન બહાલ. ૫૪
 ઝળહળાતી જાગે ઘડજ્યોત; હોવે અન્તરમાંહિ ઉવોત;
 પરસ્વભાવે રમતું ઝર; આતમસ્વભાવે અમૃતલહેર;
 ક્યાં કિતમણિને ક્યાં ખવોત, ઝળહળાતી જાગે ઘટ જ્યોત. ૫૫
 ઝરમર ઝરમર વરસે ધાર, ઉપશમ ભાવાદિક સુખસાર;
 ભવદાવાનસ હોવે શાન્ત, નાસે મિથ્યાત્વાદિક આન્ત;
 ધન્ય ધન્ય હોવે અવતાર, ઝરમર ઝરમર વરસે ધાર. ૫૬
 ભાવ વીર્યથી હોવે વીર, ભાવ વૈર્યથી હોવે ધીર,
 પ્રગટે આતમ અનુભવ નાહ, ચેતન કરતો અમૃત સ્વાદ;
 ઉતરે ભવસાગરની તીર, ભાવ વીર્યથી હોવે વીર. ૫૭
 રમતું આતમ ભાવે ભવ્ય, તત્ત્વ થકી એ છે કર્તવ્ય;

૧૨૫

- અનન્ત શક્તિનું તું ધામ, અસંખ્ય પ્રદેશી ચેતનરામ,
પરસ્વભાવો પરિહર્તવ્ય, રમણું આતમભાવે ભવ્ય. ૫૮
- આતમસ્વભાવે રમણું શ્રેષ્ઠ, પરસ્વભાવે રમણું વેદ,
આતમસ્વભાવે રમતાં ઇશ, ભાસે છે જિનવર જગદીશ;
કેમ ચાહે છે પુણ્ન એક, આતમસ્વભાવે રમણું શ્રેષ્ઠ. ૫૯
- ચેતન જ્ઞાને પ્રગટે ધર્મ, ચેતન ધ્યાને નાસે કર્મ,
ચેતન ઇન્દ્રિય ધ્યાને ધાય, અનન્ત ભવનાં આસ્ત્રવ જાય;
ઘટમાં શાંતિ પ્રગટે શર્મ, ચેતન ધ્યાને પ્રગટે ધર્મ. ૬૦
- ચેતનનું ચિન્તન સુખકાર, ચેતન નામે જ્ય જ્યકાર,
ચેતન સેવો સુખ ભરપૂર, વાજે જેથી મર્જીલ તુર;
મગ્ગલભાલા ભાવે ધાર, ચેતનનું ચિન્તન સુખકાર. ૬૧
- મગ્ગલમાં મગ્ગલ છે એહ, રતનત્રયીનું ચેતન ગેહ,
ચેતન પૂજે ને પૂજાય, અદ્ભુત આતમનો મહિમાય;
શોધો ચેતન વસિયો દેહ, મગ્ગલમાં મગ્ગલ છે એહ. ૬૨
- ચેતન જાણ્યાવિણ સહુ ધૂળ, અમૂર્ત ચેતનનું નહિ મૂળ,
અનાઘનન્તિ સ્થિતિ ધરે, ચેતન ભવસાગરને તરે;
ચતુર ચેતન સત્ય અમૂલ્ય, ચેતન જાણ્યાવિણ સહુ ધૂળ. ૬૩
- સહજ સ્વરૂપી ચેતનરામ, ક્ષાયિકભાવે ઠરતો ઠામ;
પુરૂષોત્તમ જે પુરૂષ પુરાણ, પદ્મવેનો સમયગૂ જાણ,
અસંખ્યપ્રદેશી રૂકં ગામ, સહજ સ્વરૂપી ચેતનરામ. ૬૪
- હૈમ જ્ઞેય છે સહુ બાહ્યાર્થ, સુખકર અન્તર ગુણનો સાર્થ,
ચેતન સેવાથી સુખ મળે, મોહમાયાદિક દોષો ટળે;
ચેતન આદરવો પરમાર્થ, હૈમ જ્ઞેય છે સહુ બાહ્યાર્થ. ૬૫
- જગ જગ અખ ચેતન જગ, કર તું શાંતિ સુખનો રાગ,
ધાર ધાર ચેતન અખ ટેક, કર તું શાંતિ જ્ઞાન વિવેક,
સદુપયોગે ધર વૈરાગ્ય, જગ જગ અખ ચેતન જગ. ૬૬
- આતમ ધર્મે નિશ્ચિત રાચ, ચેતનના ધર્મોને યાચ,

૧૨૩

સદુપયોગે નિર્મલહંસ, ચેતન ધર્મે સત્ય પ્રશંસ્ય;
 અનુભવ યોગે હર્ષે ભાય, આતમ ધર્મે નિશદ્દિન રાય. ૬૭
 અષ્ટ સિદ્ધિ ઋદ્ધિ ભણ્ણાર, યાયક ચેતન છે દ્વાતાર,
 પરમાતમ પોતે તું ખાસ, ધર તું નિજ શક્તિ વિદ્યાસ;
 પામે ભવજલધિનો પાર, અષ્ટ સિદ્ધિઋદ્ધિ ભણ્ણાર. ૬૮
 વળજે ચેતન શિવપુર વાટ, ચરણ કરણતું રચજે હાટ,
 અન્તર ગુણના ધડજે ઘાટ, ધોજે કર્મ મેલનો કાટ,
 ઝેસીશ નહિ કુમતિની ખાટ, વળજે ચેતન શિવપુર વાટ. ૬૯
 ચાલ ચાલ ચેતન શિવ પન્થ, વાંચી સૂત્રો ને સદ્ગ્રન્થ;
 વિષય વિકારો સર્વે ટળે, તાત્ત્વિકસુખ ચેતનતું મળે,
 સુમતિપતિ આતમ છે કંથ, ચાલ ચાલ ચેતન શિવપન્થ. ૭૦
 અનિત્યપર્યાયાર્થિક સાર, દ્રવ્યાર્થિકથી નિત્યાધાર;
 શુભાશુભ પુદ્ગલથી ભિન્ન, વર્તે દીન સત્તાથી જિન;
 મળિયું ટાણું હવે ન હાર, અનિત્ય પર્યાયાર્થિક સાર. ૭૧
 પુનઃ પુનઃ મનમન્દિર ધ્યાઉ, આતમધ્યાને શિવપુર પાઉ;
 ધ્યાને સિદ્ધયા સઘળા જીવ, પામ્યા સિદ્ધ સનાતન શિવ,
 હરતાં ફરતાં તવગુણ ગાઉ, પુનઃ પુનઃ મનમન્દિર ધ્યાઉ. ૭૨
 હું તુંનો સહુ નાસે ભેદ, પરસ્વભાવિ નાસે ખેદ;
 શાન્ધિત સિદ્ધિ ધ્યાને ધરે, જય જય મહાંભાલા વરે,
 કર્માણ્ડકનો હોવે છેદ, હું તુંનો સહુ નાસે ભેદ. ૭૩
 દ્વાસક્ષતિ એમ પ્રેમે ગાઇ, સાખરમતીના કાંઠે આઈ;
 પ્રેમાભાઇ હેમાભાઇ વાસ, એશ અંગલો શોભે ખાસ,
 દિન એક ધ્યાને ચેતન ધ્યાઇ, દ્વાસક્ષતિ એમ પ્રેમે ગાઇ. ૭૪
 ચિત્તની સ્થિરતા સુખને હેત, અનુભવ ખહોંતેરી સંકેત;
 સંવત ઓગણિસં ચોસઠ સાલ, કાર્તિક વદી સાતમ સુવિશાલ;
 દહુ અંગલો ચેતન ચેત, ચિત્તની સ્થિરતા સુખનો હેત. ૭૫

૧૨૭

ચેતનવું સાચુ છે જ્ઞાન, માન માન શિક્ષા દીલ માન;
અનુભવ મર્જીલવાજે તૂર, શાશ્વત લક્ષ્મી પામે શૂર,
બુદ્ધિસાગર સિદ્ધિ સ્થાન, ચેતનવું સાચું છે જ્ઞાન. ૭૬

અલખદેશગાન.

અલખ હમારા દેશ ખરા હે, અલખ હમારા નામા હે;
સિદ્ધસ્થાન હે સત્ય હમારા, આશ્રય આતમરામાહે. અલખ૦ ૧
અલખ ફકીરી અલખ વેષમે, સદા ચિત્ત મસ્તાના હે;
અલખ ધૂનધી હમ રંગાયા, જ્ઞાને હમ યુલતાના હે. અલખ૦ ૨
અલખ દશામેં દર્દ ગયા સખ, આના નહિ અખ જાના હે;
નામરૂપસે ન્યારા હમ હૈ, સત્ય અલખ ફરમાના હે. અલખ૦ ૩
નરનારીકે નહીં નપુસક, ચિદાનન્દ સુખ ખ્યારા હે;
રત્નત્રયીમેં હમ હે રાતા, પુદ્ગલ હમસે ન્યારા હે. અલખ૦ ૪
જ્ઞાન જ્ઞેય ને જ્ઞાતા હમ હે, ચેતનતા સુખકારી હે;
બુદ્ધિસાગર સોડહંસોડહં, ધ્યાને સ્થિરતા ધારી હે. અલખ૦ ૫

ચેતનને ઉપદેશ.

રાગ થાળ.

ચેતનજી ચેતો ખ્યારારે, જંગમના જોગી,
અલખરૂપ આધારા રે, જંગમના જોગી;
અખધૂત સ્વરૂપે રમવું, દુનીયામાં જ્યાં ત્યાં ભમવું,
આહું અવળું ખમવુંરે. જંગમ૦ ૧
ઔદયિક ભાવો વારી, અન્ટરમાં સુરતા ધારી;
કરવી શિવ તૈયારી રે. જંગમ૦ ૨

૧૨૮

જ્ઞાનિની સંગે રહેવું; સમભાવે સર્વે સહેવું;
કેઇને કાંય ન કહેવું રે. જગમગ ૩

ચેતનની બલિહારી, તેની છે સાચી યારી;
બુદ્ધિસાગર ધારીરે. જગમગ ૪

શબ્દસૃષ્ટિવિદ્વતા.

ભજન કરલ ભજન કરલે—એ રાગ.

શબ્દ સૃષ્ટિ બહુ બની જગ, ભાષાનો નહીં પારે;
ચેતન હીરો ચૂકીને ભાઈ, આશુ ન એળે હારે. શબ્દ૦ ૧

બાહ્ય વિદ્યા વાસનાથી, હોવત તત્ત્વે ભૂલરે;
માયાની જંગળથી સહુ, હોવત અન્ને ધૂળરે. શબ્દ૦ ૨

ચતુર ચેતન ચેતીલે ચિત્ત, અનેકાન્ત મત ધારે;
ઉપાદેયજ આતમા એક, જાણીને નહીં હારે. શબ્દ૦ ૩

શુદ્ધ ચેતન રુપ ત્હારૂ, અસંખ્ય પ્રદેશી ભૂપરે;
ભૂલી વાલ્હમ ભાન ત્હારૂ, શુ' પડે ભવકુપરે. શબ્દ૦ ૪

જગતની જંગળનો શ્રવ, કદી ન આવે પારે;
જ્ઞાનરુપ એક આતમા છે, ત્વરિત તેને તારે. શબ્દ૦ ૫

ભણ્ણતરમાંહિ ભૂલ થાવે, ભૂલે આતમ ભાનરે;
ઉપાધિને દુર ત્યાગી, શ્રવણ કરે જ્ઞાનરે. શબ્દ૦ ૬

બાહિર અધ્યાસો ત્યજને, ચેતનમાં ચિત્ત વાળરે;
સ્થિરોપયોગે આતમધ્યાને, હોવે મંગલ માલરે. શબ્દ૦ ૭

જ્ઞેય ને વળી જ્ઞાન રૂપે, ચેતન સુખ ભરપૂરે;
બુદ્ધિસાગર આતમ ધ્યાને, વાળે મહાંસ તૂરે. શબ્દ૦ ૮

૧૨૬

ચેત ચેતન.

ભજન કર લે ભજન કર લે, એ રાગ,

ચેત ચેતન ચેત ચેતન આયુ આયુ જાયરે;
 ભૂડીને ભગવાન પ્રાણી, મોઢે શું મકસાયરે. ચેત૦ ૧
 લક્ષ્મી સત્તા કૂળ મદથી, કુલે રોાટ ભચરે;
 રવને સરખા ભાવ જગના, જાણે પરિહર્તવ્યરે. ચેત૦ ૨
 ધા.સોધાસે જાય આયુ, હુજી જા તો ચેતરે;
 જ્ઞાનદર્શન ઝઢિ તહારી, ધારી લે શિવ હેતરે. ચેત૦ ૩
 જાતિ કે નહિ જ્ઞાતિ તહારી, દેહી પણ નહિ દેહરે;
 અનન્ત શક્તિ સાહિબા તું, અનન્ત ગુણગણ ગેહરે. ચેત૦ ૪
 નર નારી કે નહિ નપુંસક; શરીર વ્યાપી તત્વરે;
 અસંખ્ય પ્રદેશી આનમા તું, અશ્વી સાધત સત્તરે. ચેત૦ ૫
 સત્ય તું છે સય તું છે, સઅનન્દરો આધારરે;
 જક સ્વભાવે નહિ કદા તું, જાગી આનમ તારરે. ચેત૦ ૬
 શુરો થઇને મુકિતવારે, ચેતન ચટપટ ચાતરે,
 પુહિસગર ચસત પન્થે, તજજે માયા જાગરે. ચેત૦ ૭

આત્મસ્તુતિ.

આતર્દષ્ટિ સાધતા, સાધક શુદ્ધ કથાય;
 અતર્ભુખોપયોગતા, સાધન સત્ય સધાય. ૧
 ઉપશમ ભાવે સાધના, ક્ષયોપશમવા જ્ઞેય;
 ક્ષયિક ભાવે સાધના, સત્ય ચરણ અવલોય. ૨

૧૬૦

શુભસ્થાનઃ આરોહવા, સમજો સત્ય ઉપાય;	
અંતર્વૃત્તિ આત્મમાં, સત્ય ચરણ સુખદાય.	૩
ક્ષયોપશમ જ્ઞાને સદા, ધ્યાવો અંતર્દેવ;	
સેવા અંતર્દેવની, આપે શિવસુખમેવ.	૪
મન ચચલતા વારીને, ધ્યાવો અંતર્ધર્મ;	
શુદ્ધ સ્વરૂપાકારમાં, રહેતાં નાસે કર્મ.	૫
અંતર્મુખ વૃત્તિ કહી, ધ્યાવો ચિન્મય રાય;	
અડગ સ્થિરોપયોગથી, આનંદાખંધ સુહાય.	૬
સત્ય શાંતતા ત્યાં જગે, અચલ સ્વભાવી જેહ;	
શિવસુખાનુભવ લહે, વર્તે જો પણ દેહ.	૭
નૈગમનય દૃષ્ટિ કરી, શુદ્ધ કર એવંભૂત;	
એવંભૂત દ્રષ્ટિ કરી, વિશુદ્ધ નૈગમ સુક્ત.	૮
સમ્રાજનય દ્રષ્ટિ કરી, સમભિરૂઠતા શુદ્ધ;	
સમભિરૂઠ દૃષ્ટિ કરી, શુદ્ધ રાજનય છુદ્ધ.	૯
ઋણુસૂત્ર દૃષ્ટિ કરી, શખનયે આરોહ;	
શખનયે આરોહીને, આશ્રવનો કર રોહ.	૧૦
શખનયે દૃષ્ટિ કરી, વિશુદ્ધ કર વ્યવહાર;	
વ્યવહારે શુદ્ધિ કરી, સમભિરૂઠતા ધાર.	૧૧
સમભિરૂઠ પ્રાપ્તિ કરી, એવંભૂતા પાપ;	
શુદ્ધ પર્યાયે આત્મની, સિદ્ધ છુદ્ધતા થાય.	૧૨
અશુદ્ધ પર્યાયે કરી, આત્મઃશુદ્ધ કહાય;	
રાગી દ્રેષી આત્મ, કાલ અનાદિ ન્ય.ય.	૧૩
વર્તે યં ભવ્યક્રમાં, ભૂલી નિજપદ ભાન;	
સદ્ગુરુ સંગે સહજમાં, પ્રગટયું શુદ્ધ જ્ઞાન.	૧૪
ભેદ જ્ઞાનની દૃષ્ટિથી, કીયો નિજપર ભેદ;	
નિજપર્યાય વિશુદ્ધમાં, કદા ન વર્તે ખેડ.	૧૫

૧૩૧

- નિજપદ અભય વિજોક્તાં, નાકો ભય તો દૂર;
આત્મિક અનુભવ જાગતાં, વર્તે આનંદપૂર. ૧૬
- ક્ષાયિક નવલખિંધ જગે, કરતાં નિજપદ ધ્યાન;
કર્ચું અનંતા જ્ઞાનીએ, પામ્યા નિર્મલ સ્વાન. ૧૭
- સાર્થકતા છે જ્ઞાનની, ધ્યાન સદા સુખકાર;
સત્ય સત્ય જિનવાણીનું, સાર સારમાં સાર. ૧૮
- આત્મિક જ્ઞાન વિના કદી, ધ્યાન કહો ક્યું થાય;
ધ્યાન વિના મુક્તિ નહી, કથન કરે જિનરાય. ૧૯
- જાણ્યો આતમ એક તો, જાણ્યા ભાવ અનેક;
સદ્ધર્મ્યે ભાગ્યું ઇચ્છું, ધરજો આતમ ટેક. ૨૦
- ભૂલે સહુ સંસાર તો, ખૂલે અંતઃધર્મ;
ઉત્કટ ધ્યાન દશા થકી, હોવે શાંતિન શર્મ. ૨૧
- સેડહં સોડહં સમરતાં, સોડહંમય હો જાપ;
પરમ મહોદય પદ પ્રહી, પરમ બ્રહ્મતા પાપ. ૨૨
- નિજોપયોગે ધર્મ છે, સત્ય કથે સૌ અંથ;
કાંઈ કયા કરતાં કદી, લહો ન મુદિત પંથ. ૨૩
- વર્તે નિજપદ શુન્યતા, ચાલે છે વ્યવહાર;
કોટિ પ્રયાને પામરો, પામે નહિ ભવપાર. ૨૪
- ધામ ધૂમમાં ધર્મને, માને મઠ સદીવ;
ધર્મ મર્મ સમજ્યા વિના, કલેશ લહે છે ભવ. ૨૫
- મુંડ મુંડવે શું થયું, થયું ન મનડું મુંડું
મહીન મન વર્તે તદા, જાણો જેવું ભૂંડું. ૨૬
- કેશ લોચથી શું થયું, કર્યું ન અંતર લોચ;
બ્રાહ્મ સૌચથી શું થયું, બ્રહ્મો ન અંતરૌચ. ૨૭
- વસ્ત્ર ત્યાગથી શું થયું, નમ ફરે છે ટાં;
અંતર્મૂર્છા ત્યાગ તો, ત્યાગ ઐરકો ઐર. ૨૮

૧૩૨

પ્રતિદેહમાં દેવ છે, તિરૌભાવથી જાણુ;
 આવિર્ભાવ જગાવવા, કર તું તેનું ધ્યાન. ૨૯
 અનુભવ પચ્ચરી રચી, ઇંદ્રોણ દિન એક;
 ત્રિચરી દ્વિવેધ ભાવથી, સમજી સત્ય ત્રિવેક ૩૦
 સંવત આગણીશ બાસેકે, કૃષ્ણપક્ષ વૈશાખ,
 સાતમ દિન શુભ ભાવથી, કરતાં શુભ ગણુ રાશ. ૩૧
 પાર્શ્વનાથ સંખેદ્યા, કરજો શાસન રહ્ય;
 છુદ્ધિસાગર પ્રેમથી, જ્ઞાને આતમ ગાય. ૩૨

અલખદેશમાં હંસને પ્રેરણા.

પદ.

હંસા ચલોરે અલખ નિજ દેશમાંજ,
 જ્યાં છે ઝળહળ જ્યોતિ અપાર; હંસા૦ ૨૬ક.
 હંસા વિનારે વાદળ ચમકે વીજળીજ,
 નહીં જ્યાં અવરતણા આધાર. હંસા૦ ૧
 હંસા વિનરે આંખ જહાં દેખવુંજ,
 નહિ જહાં નિદ્રા આવે લગાર;
 હંસા પ.મ્યા પછી નહીં જ્યાં પામવુંજ,
 એતો નિશ્ચયપદ નિરધાર. હંસા૦ ૨
 હંસા ગગનગઢે જઈ મહાલવુંજ,
 દિશા પશ્ચિમ ખોલી દ્વાર;
 હંસા અજપાજપે જહાં પહોંચવુંજ,
 નિરાકાર ને જે સાકાર. હંસા૦ ૩
 ચરે ચારો માતીડાનો હંસલોજ,

૧૩૩

દેખે તેહીજ હંસ વિચાર;
હંસા બુદ્ધિસાગર પદ ધ્યાવતાંજ,
તારો નાવે ફરી અવતાર.

હસા૦ ૪

સુખનું સ્થાન.

મનહર છંદ.

મહા દુઃખદાયિ ભવ દાવાનસ જળમાંહિ,
પડયા દુઃખ પામ્યા અને પાછા કેઈ પામશે;
દોષ માન માયા લોભમાંહિ નથી સુખ લેશ,
અનંતરમાં સુખ આશ થકી સુખ જામશે.
અથિર અચળ બાહ્ય વિષયમાં સુખ નહિ,
નિત્ય સુખ અનંતરમાં અનુભવી જાણશે;
દ્રવ્ય શુણ્ણ પર્યાયનું સ્વરૂપ સમજી જીવ,
અનંત અખણ્ણ ચિદ્ધન ચિત્ત આણશે, ૧
દેખી દેખી જીવ્યો ત્યારે દેખવાનું બાહ્ય નહિ,
જાણી જાણી જાણો ભાગ જાણવું અનંત છે;
આદેય આદેય એક ચેતન આદેય સદા,
શોધીને શોધીને જીવ્યો ચેતન હિ સન્ત છે.
જિનવરનિગદિત સમય સમય સત્ય,
સમકિત સુધારસપાન સુખકાર છે;
અમૂલ્ય સમય સુખ સમાધિમાં ગાળી જીવ,
ધીનિધિ વિચાર સાર ધન્ય અવતાર છે, ૨
ઓમ્ નમઃ

૧૩૪

“ પ્રમાણુ, ”

મનહર છંદ.

મતિ શ્રુત જ્ઞાન દાય પરોક્ષ પ્રમાણુ છેજ,
 મતિ જ્ઞાન વ્યવહારમાં પ્રત્યક્ષ ગણાય છે.
 શ્રુત જ્ઞાન સુખકારી દુઃખહારી દયાવન્ત;
 ઉપકારી પચ જ્ઞાનમાંહિ શ્રુત થાય છે.
 સાકાર છે શ્રુતજ્ઞાન પરોક્ષ પ્રમાણુમાંહિ,
 સાકાર ને નિરાકાર મતિને કહાય છે.
 સાકારોપયોગે ધ્યાન પ્રગટે કેવલ જ્ઞાન;
 વિશેષોપરોગરૂપ સાકાર લણાય છે. ૧
 દેશથી પ્રત્યક્ષ અવધિને મનઃ પર્યવજ,
 ઉપયોગ ભેદ દાય અવધિ સુહાય છે;
 સાકારોપયોગ મનઃપર્યવજ પ્રકટ છે.
 રૂપિના વિષયમાંહિ જ્ઞાન બે ગ્રહાય છે.
 પ્રત્યક્ષ રૂપિનું જ્ઞાન અનુમાન થકી અન્ય,
 અવધિ અસંખ્ય ભેદ સૂત્રમાં ગણાય છે.
 લોકાલોક ભારક પ્રત્યક્ષ એક કેવલ છે;
 ધીનિધિ ઉપયોગથી પચમ પ્રમાણુ છે. ૨

આત્મજ્ઞાન.

મનહર છંદ.

ચેતનના જ્ઞાનવિના ચેતનના ધ્યાન વિના;
 ચેતનના ભાનવિના ચતુર ચુકાય છે;
 ચેતનના જ્ઞાનથકી વિજ્ઞે પ્રકાશ થાય.

૧૩૫

ચેતનના જ્ઞાનથી સંયમ સુહાય છે.	
ચેતનના જ્ઞાનથી માયા ઠેડૂ દૂર જાય.	
ચેતનના જ્ઞાનથી આનન્દ લહાય છે.	
ચેતનના જ્ઞાનથી ઠજે માન મજે સાન;	
ચેતનના જ્ઞાનવિના ભવમાં ભમાય છે.	૧
ચેતનના જ્ઞાનથી સંયમ સફલ થાય;	
ચેતનના જ્ઞાનથી પ્રતીતિ પમાય છે.	
ચેતનના જ્ઞાનથી આનન્દ અપાર હોય.	
ચેતનના જ્ઞાનથી ભ્રમણા ભૂલાય છે.	
ચેતનના જ્ઞાનથી ઉપાધિ અલગ જાય;	
ચેતનના જ્ઞાનથી જિન તો જણાય છે.	
ચેતનના જ્ઞાનથી તપ જપ સફલતા;	
ધીનિધિ ચેતનજ્ઞાન ઉત્તમ ગણાય છે.	૨

અન્તરપ્રદેશધ્વનિગાન.

ગઝલ

જગતને આંખથી દેખું, જગતને જ્ઞાનથી લેખું;	
જગતને દેખતાં શાન્તિ, જગતને દેખતાં આન્તિ.	૧
જગતને દેખતાં જોગી, જગતને દેખતાં ભોગી,	
જગત તો દેખતાં સાચું, જગત તો દેખતાં કાચું.	૨
જગતના ભાવ છે ખોટા, જગતના ભાવ છે મોટા,	
જગતમાં પ્રેમની વીણા, જગતના ભાવ છે ઝીણા.	૩
જગત છે દુઃખની છાયા, જગતમાં કર્મથી કયા,	
જગતના ખેલ ખેલાડુ, જગતમાં તત્વના લાડુ.	૪
જગતમાં એડુની ખાણ; જગતમાં મદ છે રાણ,	
જગતના જોષમાં દોષો, જગતમાં ડોણો રે:શો.	૫

૧૩૬

જગતમાં રાગ ને ક્રેવો, જગતમાં પ્રેમ ને કલેવો,	
જગતમાં કોણ છે મોરા, જગતમાં દોગુ છે છોરા.	૬
જગતને જાણતા યોગી, જગતમાં મૂઠ છે ભોગી,	
જગતમાં મોહથી માર, જગતમાં મોહથી તાર.	૭
જગતમાં ધર્મ છે સાચો, જગતમાં મોહ છે કાંઈ,	
જગતમાં મોહથી રેરા, જગતમાં મોહુ અન્વેરા.	૮
જગતમાં મૂર્ખ છે મેલા, જગતમાં મૂઠ છે ઘેલા,	
જગતમાં જ્ઞાન ને ગાંડા, જગતમાં ધર્મિ ને બાંડા,	૯
જગતના પ્રેમમાં કાંસી, જગતના પ્રેમમાં હાંસી.	
જગતના કલેશથી કાણુ, જગતને જ્ઞાનથી લાણુ.	૧૦
જગતમાં ઝેરના પ્યાલા, જગતમાં ઉંઘટા બાલા.	
જગતમાં જગતા સુખી, જગતમાં ઉઘટા દુઃખી,	૧૧
જગતમાં પ્રેમના મેળા જગતમાં પુણ્યની દેળ,	
જગતમાં સત્યના તોરા, જગતમાં મોહના ગોરા.	૧૨
જગતમાં ધર્મના અંથો, જગતમાં મોક્ષના પંથો,	
જગતમાં બધ ને મુક્તિ, જગતમાં જ્ઞાનથી મુક્તિ.	૧૩
જગતમાં ભૂખ છે ભૂડી, જગતમાં આશ છે ભૂડી,	
જગતના ભર્મ ભૂડા છે, જગતના ભર્મ રૂડા છે.	૧૪
જગતમાં સન્તની સેવા, જગતમાં સાચ છે દેવા,	
જગતમાં ભર્મ છે છાનો, જગતમાં ભર્મ છે માનો.	૧૫
જગતમાં પુણ્ય ને પાપો, જગતમાં ધર્મની ધારો,	
જગતને જાણવું ન્દાર, જગતને જાણવું પ્યાર.	૧૬
જગતમાં સાચ છે સાર, જગતમાં ભર્મ અધાર,	
જગતમાં આત્મ છે દીવો, જગતમાં જ્ઞાનથી છવો.	૧૭
જગતમાં રંક ને રંજ, જગતમાં પીર ને અવાજ,	
જગતને જાણતાં પ્યાર, જગતને જાણતાં આર.	૧૮

૧૩૭

જગત્માં જ્ઞાનથી રહેવું, જગત્માં દુઃખ સહુ રહેવું;
 જગત્માં છું જગત્માં નહીં, અરેક્ષા જ્ઞાનમાં એ રહી. ૧૯
 જગત્માં જીવવું જ્ઞાને, જગત્માં જાગવું ભાને,
 યુદ્ધયજ્ઞિધ જ્ઞાનથી ઓત્તે, નહિ કે જ્ઞાનની તોલે. ૨૦

દેહરથઆત્માની પરમાત્માવસ્થાનું ભાન.

ગઝલ.

- અહો આ દેહમાં દેખો, ચેતનજી જ્ઞાન ધન પેખો;
 અરૂપી તત્વ છે પોતે, અરે તું બાહ્ય ક્યાં ગોતે. ૧
- અનંતિ શકિતનો સ્વામી, નિઃસંગી શુદ્ધ નિષ્કામી;
 સહુ દેખે સહુ જાણે, અનંતાં સુખ દીલ માણે. ૨
- પરમબ્રહ્મ સ્વયં શુદ્ધ, પરમયોગી પરમ યુદ્ધ;
 પરમધ્યાતા પરમધ્યેય, પરમ જ્ઞાતા પરમ જ્ઞેય. ૩
- પરમયોગી પરમભોગી, વિગતશોકી વિગતરોગી;
 અખંડાનંદ અવિનાશી, પરમ પદ શુદ્ધ વિદ્યાસી. ૪
- પરમબ્રાતા પરમ ત્રાતા, પરમ નેતા પરમ દાતા;
 પરાનો પાર જે પાવે, યોગીશ્વર ચિત્તગં ધ્યાવે. ૫
- પ્રકાશે સર્વને તેજે, રમે જે બ્રહ્મમાં રહેજે;
 અનિત્ય નિત્ય છે હીરો, રમે છે ધ્યાનમાં ધીરો. ૬
- પ્રકાશે પિડમાં પોતે, અનંતી જ્ઞાનની ભયોતે;
 યુદ્ધયજ્ઞિધ ધ્યાન પોતાનું, કરીને દેખીએ ભાનુ. ૭

૧૩૮

ચિદાનંદોદ્ગાર.

ગઝલ.

- હમારે એક છે દેવા, હમારે પ્રેમથી સેવા;
હમારે પ્રેમથી મળવું, હમારે પ્રેમથી હળવું. ૧
- જગત્માં પ્રેમથી રહેવું, જગત્માં પ્રેમથી કહેવું;
જગત્માં પ્રેમ ખોટો છે, જગત્નો પ્રેમ ખોટો છે. ૨
- ખરેખર પ્રેમથી યોગી, અખંડાનંદના ભોગી;
પ્રભુને પ્રેમથી ગાવા, પ્રભુના પ્રેમથી નહાવા. ૩
- હમેએ સત્યને શોધું, હમેએ સત્યને ખોધું;
જીવોપર રહેમની દૃષ્ટિ, ખરેખર ધર્મની વૃષ્ટિ. ૪
- જગત્માં કર્મથી જીવો, કરે છે દુઃખથી રીવો;
કરૂણા તેહપર કરશું, ખરેખર રહેમથી તરશું. ૫
- કરીશું સર્વનું સાર, ધર્યાવણુ રહેમ અંધાર;
કરૂણા ધર્મ ધન હેલી, હમારે દીલ વરસેલી. ૬
- હમારે આત્મવત્ સર્વે, સરીખા જીવ શુ ગર્વે;
લધુને મોટકા પ્યારા, જીવો છે જ્ઞાનધન સારા. ૭
- કદી નહિ વેર કો સાથે, ધરું નહિ રક્ષ મુજ હાથે;
મળો સહુ જીવને મુખો, ટળો સહુ જીવનાં દુઃખો. ૮
- હમારે આત્મની પ્રીતિ, ધરી રહે આત્મનીનીતિ;
જગત્માં જગતા તરવું, જગત્માં બ્રહ્મપદ વરવું. ૯
- ધરું નહિ આત્મવણુ પ્રીતિ, ધરી મેં આત્મની રીતિ;
જુદ્ધયજ્ઞિ આત્મની કહેણી, ખરેખર આત્મની રહેણી. ૧૦

૧૩૯

અન્તઃવૃત્તિ.

શ્રીરે સિદ્ધાચલ ભેટવા—ઐ રાગ.

શુદ્ધ રમણતા આદરો, થાઓ નિજગુણુ ભોગી;	
બાહ્ય દશા ચિત્ત વારીને, થાઓ સહજોપયોગી.	૧
પરમાનંદ સ્વભાવ છે, શુદ્ધ ચેતન દ્રવ્ય;	
સોહ સોહ ધ્યાનથી, સેવના કર ભવ્ય.	૨
નવધા ભક્તિ જે આત્મની, કરશે તે તરશે;	
રતનત્રયીની લક્ષ્મીને, વેગે તેહિ વરશે.	૩
નિશ્ચય ભાવદશા ભજી, ચેતન થાય સુખી;	
અનુભવામૃત પીવતાં, કદી થાય ન દુઃખી.	૪
બાહ્યદશા વ્યવહારથી, ભટકે જીવ ભારી;	
અપ્રમત્ત દશા વિના, જય ઉમ્મર હારી.	૫
શાબ્દિક તાર્કિક પંડિતો, બાહ્ય ઝઘડે રાતા;	
ચઉંઠ પૂર્વી પ્રમાદથી, ભવોભવ ભટકાતા.	૬
શુદ્ધ રમણતા પ્રીતડી, નિશ્ચય સત્ય માની;	
બુદ્ધિસાગર બોધથી, વાત કોઇ ન ઘાની.	૭

શરીરમાં આત્મા દેવસમાન છે.

ગઝલ.

ખરેખર પિંડમાં દેવા, ખરેખર આત્મની રેવા;	
ખરેખર આત્મ અજ્ઞાને, પડે છે જીવ તોજ્ઞને.	૧
ખરેખર આત્મમાં શાંતિ, ખરેખર જય છે બ્રાન્તિ;	
ખરેખર આત્મમાં રહેયું, ખરેખર દુઃખ સહુ સેહેયું.	૨

૧૪૦

ખરેખર આત્મનો જ્ઞાની, ખરેખર આત્મની વાણી;	
ખરેખર આત્મની જ્યોતિ, ગ્રહીલો પિંડમાં મોતિ.	૩
ખરેખર આત્મમાં રમવું, ખરેખર બાહ્ય નહિ ભમવું;	
ખરેખર આત્મમાં પ્રીતિ, ખરેખર આત્મવણુ ભીતિ.	૪
ખરેખર આત્મના રાગી, ખરેખર જ્ઞાનથી ત્યાગી;	
બુદ્ધયગ્ધિ આત્મના જ્ઞાને, પડે નહિ જીવ અજ્ઞાને.	૫

જ્ઞાનમહિમા.

છંપયછંદ

કરો જ્ઞાનિનું માન, જ્ઞાનિની પાસે કિરિયા,	
જ્ઞાનવિના નહિ ભાન, જ્ઞાનવણુ કોય ન તરિયા;	
જ્ઞાનવિના તો દુઃખ, જ્ઞાનવણુ અંધાધુંધી,	
જ્ઞાને કર્મવિનાશ, જ્ઞાનથી પ્રગટે શુદ્ધિ;	
જ્ઞાની જગચિતામણિ અહો, જ્ઞાની જગમાં દિનમણિ,	
જ્ઞાનિનું બહુ માન કરતાં, મુક્તિ છે સોહામણી.	૧
જ્ઞાનવિના શો ધર્મ, જ્ઞાનવણુ ભૂલ ન ભાગે,	
જ્ઞાનવિના શુ તત્ત્વ, જ્ઞાનથી ચેતન જાગે:	
જ્ઞાને શાશ્વત શર્મ, જ્ઞાનથી પ્રગટે મુક્તિ,	
જ્ઞાને નાસે માન, જ્ઞાનથી પ્રગટે ઉક્તિ;	
સત્યાસત્ય જણાય છે ને, જ્ઞાને તત્ત્વ પમાય છે,	
બુદ્ધિસાગર જ્ઞાનથી તે, પરમાનંદ સુહાય છે.	૨
જ્ઞાને હોવે સુખ, જ્ઞાનથી સાચું પરખે,	
જ્ઞાને આતમદેવ, જ્ઞાનથી હૃદયે હરખે;	
જ્ઞાને કર્મ વિનાશ, જ્ઞાનથી સ્વરૂપ ભોગી,	

૧૪૧

- જ્ઞાને તપ જપ ધ્યાન, જ્ઞાનથી અંતર્યોગી;
જ્ઞાને શક્તિ આત્મની સહુ, પ્રગટે છે ક્ષણવારમાં,
જ્ઞાનવણ નહીં મુક્તિ ભવ્યો, સમજશે સંસારમાં. ૩
- સમ્યગ્ આત્મજ્ઞાન વિના કષ્ટ હોય ન શાંતિ,
આત્મજ્ઞાન વિના છે, જગમાં જ્યાં ત્યાં ભ્રાંતિ;
જ્ઞાનવિના નહિ અન્થ, અન્થ વણ તત્ત્વ ન પાવે,
જ્ઞાને ઉચ્ચ કહાય, જ્ઞાનવણ નીચ કહાવે;
પ્રગટે જ્ઞાનપ્રકાશ તે ઘટ, સર્વે શક્તિ સંપન્ને,
આત્મજ્ઞાની વિશ્વ મોટો, સત્ય ઈશ્વરને યજ્ઞે. ૪
- આત્મજ્ઞાને રાગ, રજો છે દ્વેષજ નાસે,
આત્મજ્ઞાને નવતત્ત્વાદિક સમ્યગ્ ભાસે;
આત્મજ્ઞાન ત્યાં ધ્યાન, ખરૂ છે જ્ઞાની ગાવે,
પણ કોઈ વિરલા આત્મજ્ઞાનને દીલ પચાવે;
અનંત શક્તિ આત્મની તે, આત્મજ્ઞાને જાગતી.
અશુદ્ધ પરિણતિ આત્મની તે, આત્મજ્ઞાને ભાગતી. ૫
- આત્મજ્ઞાનથી ભાવ, ચરણમાં લય તે લાગે,
રંગાતો રાગે નહિ, આત્મજ્ઞાની જાગે;
આત્માનુભવરંગે, સુખડાં સર્વ વિકાશે.
આત્મજ્ઞાનનો યોગ, ભોગ તે સાચો ભાસે,
આત્મજ્ઞાને રીશ્યે જન, મન ખીજે નહિ દીજિયે;
જ્ઞાન ધ્યાને જીવન ગાળી, શાશ્વત શિવપુર દીજિયે. ૬
- ચિદાનંદ ભરપૂર ભરેલા આત્મજ્ઞાની,
અંતરમાં ઉપયોગ, જ્ઞાન છે ગુણની ખાણી;
આત્મિક શુદ્ધ સ્વભાવ જ્ઞાનથી સહેજે જાગે.
આત્મજ્ઞાને સત્ય, લહીને જૂઠું ત્યાગે,
ચિદાનંદ ચેતનમયી ઘટ, આત્મ વ્યક્તિ ધ્યાઈયે;
બુદ્ધિસાગર જ્ઞાનયોગે, સર્વે મગલ પાઈયે. ૭

૧૪૨

“ કર્મસ્વરૂપ ”

છપ્પય છંદ ચાલ.

કર્મ કરે તે હોય, કર્મને શરૂ ન કોની,
 કર્મ નરપતિ હોય, મળે નહિ કર્મે રાણી;
 કર્મે માગે ભીખ, કર્મથી નોખત વાગે,
 કર્મે ધક્કા ખાય, કર્મથી પાયે લાગે.
 પુણ્ય પાપ બે કર્મ છે, જગ પુણ્ય થકી શાતા મળે;
 પ્રગટે પાપોદય તદા તો, દુઃખ તણી વહી રૂળે. ૧
 ચતુર્ગતિમાં ફેર, કર્મથી સઘળે ભટકે,
 કર્મગતિ વિકરાળ, કર્મથી પ્રાણી અટકે;
 ઉચ્ચ નીચ અવતાર, કર્મથી જગમાં દેખો,
 પતા તણા બે પુત્ર, કર્મથી ભિન્નજ પેખો;
 શરીર કારણ કર્મ છે જગ, કારણ વણ નહિ કાજ છે;
 રાગાદિકથી કર્મબંધન, કર્મને નહી લાજ છે ૨
 રાગાદિકનો કર્તા, તેહજ શરીર કર્તા,
 રાગાદિકનો હર્તા, તેહજ શરીર હર્તા;
 કર્તા હર્તા એકજ, પણ પરિણામ વિશેષે.
 નિદ્રામાં જે હોય સુણે, જાગ્રતમાં તે છે;
 સુખે સૂતો હું કહીને, જાગ્રતમાં જે જાગતો.
 કર્તા હર્તા કર્મનો તે, આતમ એકજ ધાજતો; ૩
 કર્તા ભોક્તા કર્મ તણે આતમ અજ્ઞાને.
 દેહ સૃષ્ટિનો કર્તા, હર્તા સૂત્ર વખાણે;
 શરીર વ્યાપિ આતમ, ઈશ્વર કર્મ કરે છે.
 શરીર વ્યાપિ આતમ, ઈશ્વર કર્મ કરે છે;

૧૪૩

આતમ ઈશ્વર કર્મનો તો, બંધકર્તા જાણીયે.
 શુદ્ધોપયોગે આતમ ઈશ્વર, કર્મકર્તા માનીયે; ૪
 કર્માણ્ડકનો નાશ, કર્મથી સિદ્ધ સ્વરૂપી.
 સિદ્ધ સનાતન નિર્ભય, દેશી રૂપારૂપી;
 કર્માન્ધાદન દૂર, ગયાથી અનાંત શક્તિ.
 કર્માન્ધાદન દૂર, ગયાથી નિર્મલ વ્યક્તિ;
 કર્મ સહિત સંસાર છે તે, ક રહિત ભવ પાર છે.
 કર્મ ટળે આતમ ધ્યાને, સફલ તસ અવતાર છે. ૫
 રાગાદિકથી કર્મ, કર્મથી પ્રગટે કાયા;
 પુદ્ગલ રૂપે અણ, કર્મ છે નહિ પડછાયા.
 કર્મ યોગથી રૂપી, આતમ કર્મ બ્રહ્મ છે;
 સ્થિતિ અનાદિ કાલ. કર્મને અમ લહે છે;
 પણ વિભાવિક કર્મ છે તે, આતમધ્યાને અટ ટળે.
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાન યોગે, ચિદાનાંદ મેળો મળે. ૫

ધ્યાન.

છપ્પય છંદ.

ચિદાનાંદ ભરપૂર ધ્યાનથી ચેતન ભાસે,
 આર્ન દ્વિતીય શૈલ, ધ્યાન તો ક્ષણમાં નાસે;
 ક્રિયા સ્વરૂપી ધ્યાન, હૃદયમાં જ્ઞાને જાગે.
 મોહાદિક સહુ દોષ, હૃદયથી ક્ષણમાં ભાગે,
 ધ્યાને અનુભવ જ્ઞાન છે તે, ધ્યાને કેવલજ્ઞાન છે;
 ધ્યાન વિના નહિ મુક્તિ ભવે, સમજશો મુખખાણ છે. ૧
 ધ્યાને નાસે માન, ધ્યાનથી પ્રગટે મુક્તિ,
 દર્શન જ્ઞાનચરણ સદગુણની ધ્યાને મુક્તિ;

૧૪૪

ધ્યાને વિષય વિનાશ, ધ્યાનથી રિધરતા આવે,
અનુભવનું જે સુખ ધ્યાનથી ચેતન પાવે,
પિંડસ્થાદિક ધ્યાનથી તો, અજરામરપદ પાસ છે;
આત્મધ્યાનેજ સવસિદ્ધિ દેવતા પણ દાસ છે. ૨

ધ્યાનક્રિયા કરનાર જગત્માં જય કરનારો,
ભવસાગરને સહજવારમાં તે તરનારો;
ધ્યાને લખિધ સર્વ ધ્યાનથી થાય ન દુઃખી,
અ-તરમાં ઉપયોગ ધ્યાનથી શાશ્વત સુખી,
ધ્યાને જ્ઞાન પ્રમાણ છે ને, ધ્યાને રિધરતા સાર છે,
ધ્યાનિનું બહુ માન કરતાં જગત્માં જયકાર છે. ૩

સંવરમાં છે સાર, ધ્યાન જગમાં જયદારી,
ધન્ય ધન્ય અવતાર, ધ્યાનિનો શિવસુખકારી;
ધ્યાને શુદ્ધ ચરિત્ર, ધ્યાનથી સર્વે લેખે,
ધન્ય ધન્ય અવતાર, ધ્યાનિનો આતમ દેખે;
જેવું ચેતન જ્ઞાન છે દીલ તેવું ધ્યાન કરાય છે,
સ્વાદ્વાદજ્ઞાને ધ્યાનથી તો, જન્મતણાં દુઃખ જાય છે ૪

મન અચળતા સર્વ, રૂળે છે ધ્યાન કર્યાથી,
આતમજ્ઞાને સહજ, સમાધિ ધ્યાન વર્યાથી;
આતમ તે પરમાતમ, ધ્યાને નિશ્ચય સમજે,
ભેદભાવ સહુ દૂર, કરે છે તેમાં રમજે;
ધર્મ ધ્યાનને શુદ્ધથી તો સ્વર્ગને શિવ થાય છે,
ધ્યાનની વિશુદ્ધતા લહી, ચિદાનંદ પરખાય છે. ૫

ચેતન શુદ્ધિ ધ્યાન, કરે છે દાષ હરીને,
ચિદાનંદથી મોજ કરે છે ધ્યાન વરીને;
મુક્તિનાં સુખ જીવંતાં પણ તે દર્શાવે,

૧૪૫

અંતરમાં ઉઘોત ધ્યાનથી ક્ષણમાં થાવે;
 ધ્યાન સકલ ગુણસ્થાન છે ને ધ્યાને અમૃતપાન છે,
 બુદ્ધિસાગર સકલગુણમાં ધ્યાન એક પરધાન છે. ૬

યોગ્યસ્વરૂપ.

મરાઠી સાખી રાહ.

અલખ નિરંજન સિદ્ધ સનાતન, જનવર જય મહાદેવા,
 ક્ષાયિક ચેતન વીર રવયંભુ, નમન કર્કં સુખ લેવા;
 આજે આનંદેરે તત્ત્વસ્વરૂપ લહિશું, તત્ત્વની વાત કહીશું આજે ૧
 યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી,
 પ્રત્યાહાર ધારણાધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી. આજે ૨
 આનંદધનની વાણી જાણી, યોગ લહો ગુણ ખાણી,
 બ્રહ્મરંધ્રમાં અનહદનાદે, સુરતા તત્ત્વ સમાણી આજે ૩
 યૌગિક વિદ્યા બ્રહ્મ સમાધિ, જ્ઞાનીજન એમ યોલે,
 હેમચંદ્ર મહાજ્ઞાની યોલે, યોગના નહિ કોષ ટોલે. આજે ૪
 ભકિતનો મહિમા જે ભારી, તે પણ યોગ સમાતો,
 યૌગિકવિદ્યા બ્રહ્મસમાધિ, જાણે તે સુખ પાતો. આજે ૫
 ઈશ્વરસમ આતમની શક્તિ, યૌગિક વિદ્યાભ્યાસે,
 સમ્યગ્યોગનું જ્ઞાન લહ્યાથી, શાયાબ્રાંતિ નાસે. આજે ૬
 પરમબ્રહ્મ સ્વરૂપનું કારણુ, યોગાષ્ટક અવધારી,
 અનેકાન્ત સ્વરૂપ સમાધિ, પામે નર ને નારી. આજે ૭
 ત-વોદ્ધાર કરોને પ્રેમે, આત્મસ્વરૂપ જગાવી,
 બુદ્ધિસાગર મંગલ વરશો, જગમાં યશ વર્તાવી. આજે ૮

૧૪૬

આત્મજગૃતિ,

હુહા.

ચિદાનન્દ નિર્ભય સદા, નિશ્ચલ એક સ્વરૂપ, પ્રેમે આતમ સેવતાં, વિઘટે ભવભયધૂપ.	૧
રત્નત્રયિતું ધામ છે, અકલકલા ગુણખાણ, અવિનાશીના ધ્યાનથી, હોવે અમૃતપાન.	૨
અતુલ્ય અમૃતસ્વાદથી, નિશ્ચય રૂપ જણાય, જ્ઞાતા ધ્યાતા આતમા, જ્ઞાને મન પરખાય.	૩
નિત્યાનિત્ય વિચારિયે, ભેદાભેદ સહાય, સાપેક્ષાએ આતમમાં, સમજ્યાથી સુખ દાય.	૪
અખણ્ડ નિર્મલ સત્ય તું, પરમ મહોદય ગેહ, અન્તર્દ્રષ્ટિ દેખજે, વસિયો તું આ દેહ.	૫
જ્યોતિઃ ઝળહળતી સદા, ચેતનની સુખકાર, શકિત અનંતિ સિદ્ધિસમ, ધ્યાતાં ભવનો પાર.	૬
પરપુદ્ગલથી ભિન્ન તું, ધર તહારો વિશ્વાસ, ત્રિભુવનપતિ તું દેહમાં, સમજે તો સુખવાસ.	૭
જ્ઞાતાજ્ઞેય અનન્તનો, જગજગ મન ચેત, જમત થાતું આતમા, કાળ ઝપાટા દેત.	૮
સહુ મંગલતું સ્થાન તું, સિદ્ધ છુદ્ધ પરમેશ, છુદ્ધિસાગર ધ્યાનથી, પામે નિર્ભય દેશ.	૯

૧૪૭

ધ્યાનાદ્ગાર.

ભુજંગી છન્દ.

- કરું હું કહો પ્રેમ તો કોણ સાથે,
 ધરું હું કહો ભારને કોણ માથે;
 નથી કોઈ મારું હવે કેમ હારું,
 હવે ચેતોને બ્રહ્મને ના વિસારું. ૧
- ખરામાં ખરા તત્ત્વને આજ જાણ્યું,
 ખરામાં ખરા સુખને આજ માણ્યું;
 અધ્યાનનંદને ધ્યાનથી આજ ધ્યાયો,
 ખરા સુખને પ્રેમથી આજ પાયો. ૨
- ટળી બાહ્યમાં સુખની આજ આશા,
 મહા મોહના બાહ્યના એ તમાસા;
 અહો આજ હું તો બન્યો બ્રહ્મભોગી,
 અહો આજ હું તો બન્યો બ્રહ્મ યોગી. ૩
- અહો આજ હું તો દયાગંગ નહાયો,
 અહો આજ હું તો ખરું તત્ત્વ પાયો;
 ખરા શુદ્ધ રૂપે અહો હું સુહાયો,
 પરાવેગથી આપને આપ ગાયો. ૪
- વિકારો તમામો ટળ્યા એકતાને,
 ધુરી આશ છુટી ખરા બ્રહ્મ ભાને;
 ખરા શુદ્ધ ચૈતન્યમાં દ્રષ્ટિ લાગી,
 પ્રભુ પ્રેમથી આત્મની ન્યોતિ જાગી. ૫
- પ્રભુ પ્રેમથી ધ્યાનનો ભેદ પાવે,
 ધરી ધ્યાન ને સિદ્ધ રૂપે સુહાવે;
 કહો ધીનિધિ ધ્યાનમાં કાળ ગાળો,
 ખરા બ્રહ્મમાં માનવી નિત્ય મહાભો. ૬

૧૪૮

સમાધિસ્વરૂપ.

માન માયાના કરનારા રે, એ રાગ.

કરો સત્ય સ્વરૂપ સમાધિરે, તેથી ટળશે ઉપાવિને વ્યાધિ;
 યોગ અષ્ટાંગને શુદ્ધ સાધિરે, કરો દૂરે સકલ દુઃખ વ્યાધિ.
 ચિત્ત ચંચલતા દૂર જ જાવે, અનહદ આનંદ થાવે;
 સર્વ સંકલ્પની સિદ્ધિ ખરેખર, ઋદ્ધિ સિદ્ધિ સહુ પાવેરે. કરો ૧
 આતમના જ્ઞાનથી દુઃખ ટળે છે, સિદ્ધ સ્વરૂપ મળે છે;
 બ્રહ્મા ને વિષ્ણુ, શકરને શકિત, આતમમાં સર્વ લલેછેરે. કં ૨
 યૌગિક વિદ્યાભ્યાસ કરીથી, નિષય વિકારો ટળે છે;
 જ્ઞાનીના યોગ્ય છે યૌગિક વિદ્યા, સમગ્રુ શિષ્યોને ફળેછેરે. કં ૩
 ક્રિયમાણ વર્ણો સંચિત કર્મો, આતમસમાધિ હરે છે;
 અનંત શક્તિઓ પ્રગટે છે ઘટમાં, પરમ સ્વરૂપ વરેછેરે. કં ૪
 અન્તરની શક્તિઓ લગ્ય જગાવો, લેજો માનવલવ લહાવો;
 બુદ્ધિસાગર ઘટ સત્ય સમાધિ, મુમુક્ષુ જન અટ પાવેરે. કં ૫

શુદ્ધ સ્વરૂપ વિચાર.

વહેચશું ભકિતનાં ભાષા નાણાં—એ રાગ.

આતમનું શુદ્ધ સ્વરૂપ જો વિચારી;
 જાય માનવ લવ કેમ હારીરે. આતમનું ટેક
 લોક અલોકને જ્ઞાને પ્રકાશે,
 શકિત અનંતનો તું સ્વામી;

૧૪૯

થકને પામર કેમ પડી રહ્યો તું;	
અંતરમાં જાગ સુખકામીરે.	આત્મનં ૧
અનંતરના જ્ઞાનથી અંતરના ધ્યાનથી,	
આવશે દુઃખનોજ આરો;	
ત્રણ ભુવનનો સ્વામી છે હેહુમાં,	
પરખીલ્યો પ્રાણ થકી પ્યારોરે.	આત્મનં ૨
ગંજના ઢેરમાં અગ્નિના કણિયો,	
ખાળે વધીને એક વારે;	
ચેતન જ્ઞાનથી કર્મની વર્ગણા,	
નાસે સકલ દુઃખ વારેરે.	આત્મનં ૩
જેમ જેમ શુદ્ધ સ્વરૂપે પ્રકાશે,	
તેમ તેમ કર્મ વિનાશે;	
ધ્યાન ચરણથી કર્મ ખરે છે,	
અનંત ગુણો વિદાશેરે.	આત્મનં ૪
લકિત લલીજ ભાવ આતમ દેવની,	
આનંદધન તુંજ પોતે;	
બુદ્ધિસાગર હીરો હાથ ચઢ્યો છે,	
ખીજે તું શીઠને ગાતેરે.	આત્મનં ૫

આત્મ શક્તિ મહત્તા.

વહેંચસુ ભાઈ લકિતનાં નાણાં—એ રાગ.

આતમ તમે શક્તિ અનંત થકી ખીલો,
સમતા સરોવર ઝીલો. આતમનં ૬૬
અસંખ્ય પ્રદેશમય શાશ્વત સુખમય,

૧૫૦

આલસથી થાય કેમ ઢીલો;	
અંતર ઉદમ થકી શુદ્ધ સ્વરૂપમય,	
કર્મપાતક સહુ પીલોરે.	આતમ૦ ૧
તારા પ્રકાશતા અંદ્ર પ્રકાશતો,	
સૂર્ય પ્રકાશ કરે ભારી;	
અનંત જ્ઞાન થકી સહુને પ્રકાશે,	
તેજનો તેજ તું વિચારી રે.	આતમ૦ ૨
બાહ્યમાં સુખ નહિં અંતરમાં સુખ છે,	
ચેતન થાય શું હુડીલો;	
બ્રહ્મા શંકર હરિ આતમરામ તું,	
સત્તાએ સરસ છખીલો.	આતમ૦ ૩
નિજ પર દોષના ભાનને વિસારી,	
અંતરમાં થાજે એકીલો;	
બુદ્ધિસાગર ગુરૂવાળી વિચારી,	
થા તું ખંતીલો ટકીલો રે.	આતમ૦ ૪

આનંદઘન.

વહેંચશું ભક્તિનાં ભાઈ નાણાં. એ રાગ.

આનંદઘન આતમના ગુણુ ગાશો, તમે શાશ્વત સુખડાં પાશો. આનંદ.
 આતમના પ્રેમથી આતમના નેમથી, ઋદ્ધિ અનંતિ કમાશો;
 અનંતર પ્રદેશમાં કલેશ ન લેશ છે, જાગીને ઝટપટ જાશો. આનંદ૦ ૧
 આતમના દેશમાં શાશ્વત સુખ છે, વિવેકવંતનોજ વાસો;
 નિત્ય અનિત્યશુદ્ધ બુદ્ધ અવિનાશી, વૈખરીથી કેમ કળાશો. આનંદ૦ ૨
 સત્ય સ્વરૂપ જ્યાં તાપ ન લેશ ત્યાં, કેવલ જ્યોતથી પ્રકાશો;
 બુદ્ધિસાગર ગુરૂ જ્ઞાનની બેનમાં, નિર્ભય યોગી જણાશો. આનંદ૦ ૩

૧૫૧

ભાવના સમાન સંસ્કારકૃત.

જ્ઞેયશુભક્રિયાનાં ભાઈ નાણાં. એ રાગ.

ભાવના જેવી તેવુંજ કૃત પાવો; જેવું ધ્યેય તેવા થઈ જાવો રે.	ભાવના૦
રંકની ભાવના રંકનાં દુઃખ દે, સુખિની ભાવનાથી સુખો; ધ્યેયસ્વરૂપ દિલ થાતાં શુભાશુભ, આતમમાં સુખ દુઃખો રે.	ભાવના૦ ૧
શુભાશુભ સંસ્કાર પડે છે દીલ, પુણ્ય પાપ ભાવનાથી; સંસ્કારથી મતિ તેવીજ પ્રગટે, લાગે ખરૂજ સમજ્યાથી રે.	ભાવના૦ ૨
દાષો વિચારતાં દાષોના ખીજને, વાવે હૃદયમાંહિ પ્રાણી; ગુણો વિચારતાં ગુણ સંસ્કારને, પ્રગટાવે દીલમાં જ્ઞાની રે.	ભાવના૦ ૩
ધયલ ભ્રમરી ભાવના જોરથી, ભૂંગી સ્વરૂપ ઝટ પાવે; સિદ્ધ સ્વરૂપને ધ્યાને વિચારતાં, સિદ્ધ યુદ્ધ પદ પાવે રે.	ભાવના૦ ૪
ઉચ્ચને નીચ ભાઈ ભાવના જોરથી, થાશે હૃદય દ્યો વિચારી; બુદ્ધિસાગર સિદ્ધ ધ્યેયના ધ્યાનથી, સિદ્ધ સ્વરૂપ જયકારી રે.	ભાવના૦ ૫

૧૫૨

ધ્યાનજીવન.

વહેંચશું ભક્તિનાં ભાઈ નાણાં. એ રાગ.
 ધ્યાનમાં નક્કી જીવન જીવ ગાળો,
 દોષો સકળ ઝટ ટાળોરે. ધ્યાનમાં ૦ ટકા
 સંકલ્પ શ્રેણિ નિવારીને ક્ષણમાં,
 વૃત્તિ ચેતનમાંહિ વાળો;
 અસંખ્ય પ્રદેશમાં ચિત્ત રખાવો,
 કદી ન લેશ કંટાળોરે. ધ્યાનમાં ૦ ૧
 દોષોને ખાળવા ને રોગોને ટાળવા,
 છંડોને કોઈ મહા કાળો;
 સદ્ગુણ દૃષ્ટિ ધારી હૃદયમાં,
 ત્યાગો નિંદાનો તો ટાળોરે. ધ્યાનમાં ૦ ૨
 સામર્થ્ય યોગથી ધ્યાન લગાવતાં,
 ઋદ્ધિ અનંત દિલ ભાળો,
 ધુન્દિસાગર પ્રભુ ધ્યાન પ્રતાપથી,
 સુકિતપુરીમાંજ મહાલોરે. ધ્યાનમાં ૦ ૩

બ્રહ્મ રસ.

વહેંચશું ભક્તિનાં ભાઈ નાણાં:—એ રાગ.
 બ્રહ્મ રસ ભોગી જગતમાંહિ યોગી;
 બ્રહ્મ ભોગે નથી કોઈ રોગીરે. બ્રહ્મ ૦
 બ્રહ્મના ગાનમાં બ્રહ્મના તાનમાં,
 બ્રહ્મના ધ્યાનમાં ખુમારી;

૧૫૩

બ્રહ્મની હરુરમાં વૈર વિરોધ જાય, બ્રહ્માતુંભવ સુખકારીરે.	બ્રહ્મ ૦ ૧
બ્રહ્મના ભાનમાં આનંદ સત્ય છે, બ્રહ્મ સ્વરૂપ સુદ્ધ સાચું; બ્રહ્મ વિના ભાઇ જડમાં ન સુખ લેશ, બ્રહ્મ સ્વરૂપમાંહિ રાચુંરે.	બ્રહ્મ ૦ ૨
બ્રહ્મ સ્વરૂપ છે આતમરામ દેહ, શોધાને ધ્યાનથી તપાસી; અનંત આતમા બ્રહ્મ સ્વરૂપમય, કેવલ જ્ઞાનથી પ્રકાશીરે.	બ્રહ્મ ૦ ૩
સંબ્રહ્મનયથી સત્તાએ એકરૂપ, વ્યકિતથી ભિન્ન વિચારે; સાપેક્ષતાથી બ્રહ્મસ્વરૂપને, જાણીએ સત્ય આધારે રે.	બ્રહ્મ ૦ ૪
રત્નત્રયિની ઋદ્ધિ વિચારે, ધ્યાવો પરમબ્રહ્મ પોતે; બુદ્ધિસાગર પ્રભુ બ્રહ્મસ્વરૂપમય, ખીજે તું શીદને ગાતેરે.	બ્રહ્મ ૦ ૫

પરમપ્રભુગાન.

નાથ કેસે ગજકો બધ છોડાયો—એ રાગ.

પરમ પ્રભુ અન્તર આતમ પરજો, ધ્યાને જોઈ જોઈ હરખો, પરમ
દર્શન જ્ઞાન ચરણ ગુણ ધારી, શુદ્ધ બુદ્ધ અવિકારી,
શક્તિ અનંતિ સ્થિરતા યોગે, પ્રગટે છે જયકારી. પરમ ૦ ૧

૧૫૪

આપો આપ વિચારે પ્રગટે, વ્યક્તિ સ્વરૂપ વિલાસી;	
શોધો યોધો આતમ દેવા, ત્યાં છે ગંગા કાશી,	પરમ૦ ૨
આતમ અનુભવ નિશ્ચય સ્થિરતા, પ્રગટાવો સુખકારી;	
હરિહર બ્રહ્મા મૃત્યુર પોતે, તરતમ યોગ વિલાસી,	પરમ૦ ૩
ષડ્ દર્શનનો ઝઘરો ભાગે, ભેદ જ્ઞાન ઝટ ભાગે;	
શુદ્ધ સ્વરૂપે રહેતો રાગે, પર પરિણતિને ત્યાગે,	પરમ૦ ૪
ધ્યાવો ગાવો આતમ દેવા, સુખ કર કરશો સેવા;	
બુદ્ધિસાગર અનુભવ મેવા, ધ્યાને ઝટપટ લેવા,	પરમ૦ ૫

ચિદ્ધનગાન.

વહાલા વીરજીનેશ્વર—એ રાગ.

પ્યારા ચિદ્ધન ચેતન, શુદ્ધ સ્વરૂપ તવ ધારજેરે,	
પામી હીરો હાથે અલખેલા નહિ હારજેરે;	
નિરાકાર નિઃસંગી જ્ઞાની, અનંત દાનાદિકનો દાની,	
દિલ આદર્શો ચિદાનંદ અવધારજેરે.	પ્યારા૦ ૧
ઉપશમ ક્ષયોપશમની શક્તિ, ક્ષાયિક ભાવે પ્રગટે વ્યક્તિ,	
નિશ્ચલ ધ્યાને પોતાને ઝટ તારજેરે.	પ્યારા૦ ૨
અલખ અલકમાં સાચો સમજે, સુરતાથી રહેજે ત્યાં રમજે;	
વિષય વિકારો વેગે દીલથી વારજેરે.	પ્યારા૦ ૩
કર પોતાની પ્રેમે ભક્તિ, ખીલવજે તું નિજગુણ શક્તિ;	
ચેતન ચેતી ઝટપટ કર્મ કલંક વિદારજેરે.	પ્યારા૦ ૪
અલખેલો સાહિબ તું પ્યારો, પોતાને પોને ધ્યાનારો;	
બુદ્ધિસાગર પરમ પ્રભુ સંભારજેરે.	પ્યારા૦ ૫

૧૫૫

અન્ટરમાં સુખ.

વહાલા વીરજીનેધર.-એ રાગ.

ખરેખર સત્ય સુઃખ છે અંતરમાં અવધારજેરે,
 સાચું સમજી વહાલા વિષય વિકારોવારજેરે;
 માત્રીની માની જે ઋદ્ધિ થાશે નહિ તેથી કંઈ સિદ્ધિ;
 વહાલા સમજી વેગે અંતર્ધનને ધારજેરે. ખરેખર૦ ૧
 બાહ્ય વિષયમાં સુખની આશા, મોહ બુદ્ધિના જાણુ તમાસા;
 વહાલમ સમજી સાચું જીવન, વ્યર્થ ન હારજેરે. ખરેખર૦ ૨
 જે જે અંશે સ્થિરતા ધારે, તે છે અંશે ધર્મ વધારે;
 તારક ભવજલધિથી પોતાને ઝટ તારજેરે. ખરેખર૦ ૩
 સામગ્રી પામીને ચેતો, ચેતે તે શિવ સુખને લેતો;
 વાલ્હમ શુદ્ધ સ્વરૂપ તારૂ તે દીલ વિચારજેરે. ખરેખર૦ ૪
 પ્રગટે છે ઉદ્યમથી શકિત, ક્ષાયિક ભાવે પ્રગટે વ્યકિત;
 વાલ્હમ બુદ્ધિસાગર પોતાને સંભારજેરે. ખરેખર૦ ૫

આત્મોપયોગ.

વહાલા વીર જીનેધર. એ રાગ.

વહાલા હરતાં ફરતાં બ્રહ્મ સ્વરૂપને ધ્યાવજેરે;
 નિશ્ચય અંતર્ધનમાં શ્રદ્ધા સાચી લાવજેરે;
 વિષય વિચારો દૂર હઠાવી, મનમાં અન્ટર્યામી ભાવી,
 ચેતન અનંત લક્ષ્મી ક્ષાયિક ભાવે ઠાવજેરે. વહાલા૦ ૧
 ચિત્તવૃત્તિ અંતરમાં સ્થાયી, થાજે નિશ્ચય નિજગુણુ વ્યાપી,
 અસંખ્ય પ્રદેશી ધરમાં વહેલો આવજેરે. વહાલા૦ ૨

૧૫૬

ભજવી ભાવે નિજગુણ ભક્તિ, ખીલવવી ચિદ્ધનની શક્તિ,
 ત્રેમી ઉદ્ધમથી તું બ્રહ્મ સ્વરૂપને પાવજેરે.   વહાલાં ૩
 બ્રહ્મજ્ઞાનથી ભાગે ઝઘડો, દૂર રહેશે માયાનો વગડો;
 વાદહુમ મોહાદિક શત્રુને દૂર હઠાવજેરે.   વહાલાં ૪
 અન્તર્યામી ચિદ્ધન પરખી, પામી હીરો લેજે હરખી;
 બુદ્ધિસાગર સોડહું ગાયન ગાવજેરે.   વહાલાં ૫

ધ્યાન પ્રેરણા.

માઠ રાગ.

ધ્યાને સુખ ભરપૂર રે, જીવ ધ્યાને સુખ ભરપૂર,
 વાજે મંગળ તૂર રે, જીવ ધ્યાને સુખ ભરપૂર;
 પરા પશ્યંતિ મધ્યમારે, વૈખરીથી ભિન્ન;
 હૃદય કમળમાં ધ્યાનથી રે, હોવે છે ત્યાં લીન રે.   જીવં ૧
 મર્મસ્થાનમાં જાણીએ રે, અસંખ્ય પ્રદેશો ભવ્ય;
 મન સંયમ તે સ્થાનમાં રે, જાણેા શુભ કર્તવ્ય રે.   જીવં ૨
 ૫૩ ચક્રોના સ્થાનમાં રે, અસંખ્ય પ્રદેશો હોય;
 ધ્યાન કરો ત્યાં તેહવું રે, શક્તી પ્રકાશતી જોય રે.   જીવં ૩
 ૫૪ ચક્રોના સ્થાનમાં રે, કમળ વર્ણનો રે ન્યાસ;
 તેમાં મનહું સ્થાપવું રે, સાલંબન તે ખાસરે.   જીવં ૪
 પ્રણવાદિક સાલંબને રે, લઙ્કિધ પ્રગટતી દેખ;
 કેવળ આતમ ધ્યાનથી રે, ચિદ્ધન નિર્મળલેખ રે.   જીવં ૫
 પગથી મરતક વ્યાપીને રે, આતમનો છે વાસ;
 ક્ષયોપશમની ભિન્નતા રે, ધ્યાને પ્રગટે ખાસરે.   જીવં ૬

૫૧૭

પર કર્તા હર્તા કહ્યો રે, પરના ધ્યાને જીવ;
 નિજ કર્તા નિજ ધ્યાનથી રે, હોવે જીવનો શીવ રે. જીવ ૭
 પુદ્ગળમાં વ્યાપો પ્રભુ રે, અસંખ્ય પ્રદેશી દેવ;
 શક્તિ અનંતિ સાહિબો રે, કરે પોતાની તે સેવ રે. જીવ ૮
 અનંત દેહોને રચીનેરે, છાડ્યાં છે દિલ જાણુ;
 દેહ સૃષ્ટિ વર્તમાનની રે, કર્તા તેનો પિછાન રે. જીવ ૯
 દેહ સૃષ્ટિ રચના કરે રે, રાગ દ્વેષના યોગ;
 રાગ દ્વેષના નાશથી રે, સૃષ્ટિ દેહ વિયોગ રે. જીવ ૧૦
 સૃષ્ટિ કર્તા નહિ હુવેરે, નિર્મળ ઇશ્વર દેવ;
 રાગ દ્વેષાભાવથી રે, અને ન એવી ટેવરે. જીવ ૧૧
 રાગ દ્વેષ સદ્ભાવથી રે, ઇશ્વર નહિ કહેવાય;
 શુદ્ધ ઇશ્વર નિર્મલા રે, સૃષ્ટિના કર્તા ન થાય રે. જીવ ૧૨
 સહુ જીવો પરમાત્મા રે, સત્તાથી કહેવાય;
 ધ્યાને કર્મ વિનાશી રે, સિદ્ધ સદા પરમાય રે. જીવ ૧૩
 પિંડસ્થાદિક ધ્યાનથી રે, ધ્યાવો આતમ રાય;
 બુદ્ધિસાગર ગુરુ લહી રે, કેવળ કમલા પાયરે. જીવ ૧૪

“ આત્માદ્યેય. ”

માઠ રાગ.

પ્રગટે આતમ ભાન રે, દીલ પ્રગટે છે ભગવાન,
 હોવે જળ એક તાન રે, દીલ પ્રગટે છે ભગવાન.
 આતમ પ્રદેશો ધ્યાવતાં રે, શક્તિ પ્રગટે સર્વ;
 ધ્યાન ક્રિયા અભ્યાસથી રે, નાસે મિથ્યા ગર્વ રે. દિ ૧

૧૫૮

અગમ અગોચર વસ્તુનો રે, વીરલા પામે પન્થ;
 ગુરુગમ વણ કેમ પ્રાણિયા રે, થાડયા ભણીને અન્થ રે. દિલ ૨
 જ્ઞાનવિના શ્રદ્ધા નહિ રે, શ્રદ્ધા વણ શી સેવ;
 અનેકાન્ત નય યોગથી, સેવો આતમ દેવરે. દિલ ૩
 ઉપયોગે આતમ ભજે રે, અસંખ્ય પ્રદેશી રાય;
 સહજ સમાધિ સંપજે રે, અંતર સુખ, પરખાય રે. દિલ ૪
 શક્તિ અનંતી શાશ્વતી રે, પ્રગટે નાસે રોગ;
 આપો આપ વિચારતાં રે, પામે સુખનો ભોગ રે. દિલ ૫
 જ્ઞેય જ્ઞાન દેહ ભાવ છે રે, સામાન્ય અને વિશેષ;
 શુદ્ધ જ્ઞાનથી જાણતાં રે, લહીયે નિર્મળ દેશ રે. દિલ ૬
 સેવો ધ્યાવો આતમા રે, પ્રગટે છે સુખ પાન;
 બુદ્ધિસાગર જ્ઞાનથી રે, સોડહું ગાવો જ્ઞાન રે. દિલ ૭

પરાસ્થિત પ્રેરણા.

શુભ આતમા પરપશ્યતિ, મધ્યમાથી નિજને વાહુમ જાણજે
 મધ્યમા વિચાર બલથી, શુદ્ધ શ્રદ્ધા આણજે. સુણ ૦ ટેક.
 શુદ્ધ સત્તા પરમ ઇન્દ્ર; દેવ તું છે દેહજી.
 ભાવનાથી વ્યક્તિ રૂપે, ધાવે શુભ ગણ ગેહ. સુણ ૦ ૧
 દીનતાદિ ભાવ ત્યાગી, ભાવો શુદ્ધ સ્વભાવજી;
 સત્ય ભાવે સત્ય પ્રગટે, વિણસતો પરભાવરે. સુણ ૦ ૨
 શુદ્ધ રચના નેમથી તું; દર્શન આપે દેવજી.
 પોતાને તું ધ્યાવતો ને, પોતે તું છે દેવરે. સુણ ૦ ૩
 પરમ આતમ સ્વરૂપમાં તો, આનંદ અપરંપારજી;
 ભ્રાજાપતાં નિજરૂપને ઝટ, નાસે મિથ્યાચારરે. સુણ ૦ ૪

૧૫૯

ખેલ ખેલે નવનવાતુ, જ્ઞાન જ્ઞેય સ્વરૂપમાં;
 અલખ ઇશ્વર નિત્ય તું છે, શુદ્ધ લક્ષિત રૂપમાં. મુણ્ડ ૫
 રૂપારૂપી તું પ્રભુ છે; સત્ય તારું બહાલજી;
 પ્રેમીનો પણ પ્રેમી સાચો, સત્ય ધન સંભાળરે મુણ્ડ ૬
 જગ ચેતન જગ ચેતન, કેમ કરતો વારજી;
 તુજ વિના નહિ ચેન દિલમાં, સારમાં તું સારરે; મુણ્ડ ૭
 પંચ પરમેષ્ટિ પ્રભુ પણ, આતમથી પૂજાયરે;
 યુદ્ધિસાગર જ્ઞાન યાતો, સમજીને સમજાયરે. મુણ્ડ ૮

ચેતન દર્શન.

જીવ જોઇલે નિજ રૂપને ઝટ શુદ્ધ પરખી તત્ત્વનિશ્ચય ધારજે;
 સંસાર છે પણ નાસ્તિભાવે આતમમાં અવધારજે. જીવ ૦
 ભાન ભૂલી મનમાં કુલી, કુદયો સહુ સંસારજી;
 ભૂતકાલિક વિષય ભૂલી; મોહ નિંદા વારરે. જીવ ૧
 આતમહીરો હાથ આવ્યો, દેખીને તું દેખજી;
 મોહખાજી ત્યાં શુ' રાજી, પ્રેમથી ઝટ પેખરે. જીવ ૨
 ખુદા વિપજી રામ તું છે, અર્થ ભેદ ભેદજી;
 શબ્દ ભેદે અર્થ એકે, અનેકાન્તનય વેદરે. જીવ ૩
 સ્યાદ્વાદભાવે સત્ય જાણી, સેવીએ આતમરામજી;
 બ્રહ્મ ગુણ આધાર આતમ, બ્રહ્મતું તે ધામરે. જીવ ૪
 એકનયથી દષ્ટિભેદે, ભેદ પ્રગટે જાણજી;
 સ્યાદ્વાદ સમજ્યા વિણ જગમાં, ધર્મ તાણુંતાણરે. જીવ ૫
 ચિત્ત વૃત્ત સ્થિરતાથી, આતમ લક્ષિત ધાયજી;
 આતમ તે પરમરામ છે, ધ્યાનથી પરખાયરે. જીવ ૬

૧૬૦

આનંદ હૃદયે ઉછળેજી, ધ્યાનસાગરમાંહિજી;
જ્ઞાન દર્શન ચરણ સ્થિરતા, એકચિત્ત પ્રવાહરે. જીવં ૭
ધ્યાન સરવર હૃદય ખેલે, આનંદ અપરંપારજી;
શુદ્ધસાગર ભક્તિભાવે, થયો સફલ અવતારરે. જીવં ૮

અનંત જ્ઞાન ભંડાર આત્મા.

શુભણા.

ઋદ્ધિ સિદ્ધિ ધણી ચેત ચેતનમણિ,
જ્ઞાનને જ્ઞેયરૂપે સુહાયો;
જ્ઞેયથી ભિન્ન તું જ્ઞાનથી ભિન્ન નહિ;
આત્મા જ્ઞેય રૂપે કહાયો. ઋદ્ધિ ૧
જ્ઞેયથી ભિન્ન નહિ જ્ઞાનપર્યાયથી,
જ્ઞાનથી સર્વ સાપેક્ષયોગે;
જ્ઞાન તે ધર્મ છે મુખ્ય લક્ષણપણે;
જ્ઞાન વણુ આત્મા દુઃખ ભોગે. ઋદ્ધિ ૨
કેવલ જ્ઞાનથી સિદ્ધિના શર્મમાં;
આત્મા ઝીલતો તત્ત્વ યોગી;
જ્ઞાન વણુ આંધળો જીવ સમજે નહિ;
આત્મ ઋદ્ધિ થકી છે વિયોગી. ઋદ્ધિ ૩
નિત્ય અભ્યાસથી જ્ઞાન શક્તિ વધે;
કેવલ જ્ઞાન અંતે પ્રકાશે;
ધર્મઉત્સાહથી વીર્ય શક્તિ જગે,
વીર્ય શક્તિ અનંત પ્રભાસે. ઋદ્ધિ. ૪
યોગ ઉદ્યોગથી મુક્તિ સોપાનમાં,

૧૬૧

આતમા વૈરથી પાદ મૂકે;
 પ્રેમથી ભાવતાં આતમા,
 કદી નહી વૈરથી ભવ્ય ચૂકે.   ઋદ્ધિ૦ ૫
 શક્તિના યોગથી વ્યકિત શુદ્ધિ જાગે,
 સત્ય આનંદની ઘેન આવે;
 ભકિત વિદ્યાસથી આતમા ઉચ્ચ છે,
 શુદ્ધ અભ્યાસથી દુઃખ જાવે.   ઋદ્ધિ૦ ૬
 જાગીયે ક્ષણ ક્ષણે લાગીએ ધ્યાનમાં,
 બાહ્ય સંસર્ગ સર્વે નિવારી;
 શુદ્ધ ચૈતન્યના રૂપમાં રાયતું,
 આતમા જાણજો શક્તિ ક્યારી.   ઋદ્ધિ૦ ૭
 ઉદ્ધેમાં ઉદ્ધે તું રાયનો રાયતું,
 જાગજો દીનતા ભાવ ટાળી;
 આત્મના પ્રેમમાં પરમ ઈશ્વર પ્રભુ,
 જાગજો ચિત્તને ધ્યાન વાળી.   ઋદ્ધિ૦ ૮
 જાગજો આતમા જાગજો આતમા,
 શુદ્ધ ઉપયોગથી ધ્યાન ધારી;
 યુદ્ધિસાગર સદા જાગજો ધ્યાનથી,
 ભકિત ઉત્સાહથી સુક્તિ સારી.   ઋદ્ધિ૦ ૯

અંતરસુખ.

માહરાગ.

અંતરમાં સાચું સુખરે, અહો બાહ્યવિષયમાં દુઃખ;
 સુત હોવે ન વધ્યાકૃષ્ણરે, કદી ભાગે ન સ્વપ્ને ભૂખ,
 અનંતસુખ ગુણ આતમારે, ચિદ્ધન ચેતન રાય;
 અંતરના ઉપયોગથીરે, સત્યાનંદ કહાયરે.   અંતરમાં૦ ૧
 રૂ૧

૧૬૨

બકવાદી કેઈ બહુ બકે રે, ગમ્યાં મારે લાખ; ગાડી વાડી લાડીમાંરે, અંતે રાખની રાખરે. અંતરમાં ૨
 માઈં તાઈં માનિનેરે, ભટકે શું પરદેશ; વિષયવાસના જોરથી રે, ક્ષણક્ષણ પ્રગટે કલેશ રે. અંતરમાં ૩
 સાચું સુખ ન સંપજે રે, વિષય પ્રતીતે દીલ; સમજી સાચું સાહિબારે, સમતાગંગમાં જીલ રે. અંતરમાં ૪
 નિર્મલ જ્યોતિ ઝગમગે રે, કરતાં આતમધ્યાન; અનુભવામૃત ચાખીએ રે, વર્તે સાચું ભાન રે. અંતરમાં ૫
 ગગનગઢે જઠ મહાલલુ રે, પામી નિર્ભય દેશ; ક્ષાયિકલાવે દેશમાંરે, લેશ ન વર્તે કલેશરે. અંતરમાં ૬
 ચેતન ધ્યાને રીજીએ રે, કીજે દિલ વિદ્યાસ; તૈલની ધારા જેહવી રે, ધ્યાનની સંતતિવાસ રે. અંતરમાં ૭
 અનેકાન્તનય ઝાળખીરે, સેવો ધ્યાવો દેવ; સુદ્ધિસાગર પ્રેમથી રે, કીજે આતમ સેવ રે. અંતરમાં ૮

રાજયોગ.

માઠ રાગ.

મનઆનંદ સત્ય સુહાયરે બહુ; આનંદ સત્ય સુહાય; વૈખરીથી કેમ કહાયરે. મન ૦ ટેક.
 યમ નિયમ આસન કરી રે, પ્રાણુયામ અભ્યાસ; પ્રત્યાહાર ધરી ધારણા રે, ધ્યાને થયો વિદ્યાસરે. મન ૦ ૧
 અધ્યાતમજ્ઞાને કરીરે, શુદ્ધ ચરણમાં સ્થિર; સત્યસમાધિ તે વરીરે, જ્યો છે ચેતન ધીર રે. મન ૦ ૨

૧૬૩

- ક્ષયોપશમજ્ઞાને કરીરે, ચેતન ધ્યાન કરાય;
સ્થિરતાયોગે સંપન્નેરે, આત્મસમાધિકે પાયરે, મન૦ ૩
- અનેકાન્ત નયવાદથીરે, નાસે આન્તિ દૂર;
આયોઆપ વિચારતાંરે, વાગે મંગલ તૂરરે. મન૦ ૪
- આતમ અનુભવ જ્ઞાનથીરે, નાસે મિથ્યા ક્લેશ;
ચેતન શુદ્ધોપયોગથીરે, હોવે જીવ પરમેશરે. મન૦ ૫
- સહજયોગ સહુથી ખરો રે, ઉપદેશે છે જીન;
દેશ સર્વ વિરતિ થકી રે, આતમ હોવે પીન રે. મન૦ ૬
- ઉપશમ ક્ષયોપશમ ને ક્ષાયિક; ભાવે સાચો ધર્મ;
સાધન સાધ્યસ્વરૂપ છે રે; ટાળે સઘળાં કર્મ રે; મન૦ ૭
- નવતત્ત્વાદિક જ્ઞાનથી રે; પ્રગટે છે ઉપયોગ;
સહજ રમણુતા યોગથી રે; પ્રગટે ક્ષાયિકભોગ રે; મન૦ ૮
- જ્ઞાનોઘમથી સાધના રે; કરવી ધરી ઉમંગ;
શાન્ધતસિદ્ધિસુખનો રે; અનુભવ આવે અંગરે; મન૦ ૯
- અંતરમાં નિશ્ચય ધરીરે, ચાલે જે વ્યવહાર;
ચઠ્ઠે ભાવે સંપન્નેરે, શાન્ધતસિદ્ધિ ઉદાર રે. મન૦ ૧૦
- આત્મિકશુદ્ધ સ્વભાવનોરે, પ્રગટે ધર્મ અનંત;
શાંતિ આતમમાં ખરીરે, ભાષે વીર ભદ્રંતરે. મન૦ ૧૧
- સેવો ધ્યાવો આતમારે, આતમ સિદ્ધસ્વરૂપ;
આતમધ્યાને આતમારે, ટાળે ભવભય ધૂપરે. મન૦ ૧૨
- જણા દેખો આતમારે, લોકાલોકનો ભાણ;
બુદ્ધિસાગર યોગથીરે, કોટિ હોય કલ્યાણરે. મન૦ ૧૩

૧૬૪

ચાગરહસ્ય.

માઠ રાગ.

ભરપૂર આનંદ આજરે, ઘટ ભરપુર આનંદ આજ,	
રાખી ગુરૂએ લાજરે.	ઘટ૦
સકલ તીર્થ સ્વામી લહોરે, ગઘ ઉપાધિ દૂર,	
સમતા સરોવર ઝીલતોરે, હુંસલો આનંદપૂરરે.	ઘટ૦ ૧
ગંગા યમુનાં સરસ્વતીરે, પામી તેનો ભેદ,	
પિંડમાં પરગઢ પેખતારે, જાતભાત નહિ વેદરે.	ઘટ૦ ૨
અંતર જ્યોતિ ઝગમગીરે, નાઠી મિથ્યા રેત,	
અજખાજપે જાગતારે, પ્રગટી સાચી ઘનરે.	ઘટ૦ ૩
જે જેતું તે ભોગવેરે, વસ્તુસ્વરૂપે એમ,	
ચિદાનંદ પરમાતમારે, જ્ય જ્ય મંગળા ક્ષેમરે.	ઘટ૦ ૪
કેવલજ્ઞાની આતમારે, અજરામર સુખકાર,	
અનંતજ્ઞાને મુક્તિમારે, વર્તે છે નિધારરે.	ઘટ૦ ૫
રેચક પૂરક ભાવથીરે, કુંભક યાગે કર્મ,	
અન્તરધામી ઝોળખેરે, નાસે મિથ્યા ભર્મરે.	ઘટ૦ ૬
તીર્થકરની વાણીથીરે, પરમરૂપ પરખાય,	
વસ્તુસ્વરૂપ નહિ અન્યથારે, લગલગી કેમ થાયરે.	ઘટ૦ ૭
સાગરમાં સઘળી નદીરે, મળતી ખરખર આય,	
જનદર્શનમાં જાણજેરે, દર્શન સર્વ સમાયરે.	ઘટ૦ ૮
જૈન અને જન આતમારે, પરદર્શનમાં સર્વ;	
સઘળી દુનિયા જૈન છે રે, જાણે નાસે ગર્વરે.	ઘટ૦ ૯
રાગ દ્રેષ જાત્યા થકી રે; હોવે સઘળા જિન;	
જિન ઉપાસક જૈન છે રે, જાણી ન થાવો દીનરે.	ઘટ૦ ૧૦

૧૬૫

હર રેચક કુંભક હરિ રે, બ્રહ્મા પૂરક રૂપ;	
દ્રવ્યભાવ બે ભેદથી રે, પ્રાણાયામસ્વરૂપ રે.	ઘટ૦ ૧૧
સ્વાદ્વાદ સમજ્યા વિના રે, દુનિયા સહુ કુટાય;	
આતમજ્ઞાન વિના કદી રે, ભેદભાવ નહિ જાયરે.	ઘટ૦ ૧૨
વૈખરી વાણી શું કહે રે, ચિન્મય ચેતન ખાસ;	
પરા પશ્યતિ પામીને રે, પ્રગટે સાચો ભાસ રે.	ઘટ૦ ૧૩
સાગર સરિતા જળ મળીને, તન્મયતાને પાય;	
બુદ્ધિસાગર ધર્મથીરે, આપોઆપ સમાયરે.	ઘટ૦ ૧૪

સૂતી વખતે આત્મોદ્ધાર.

ધીરાના પદને રાગ.

શરીરનો તું સંગીરે, આતમ અવધારજે,	
શુદ્ધરૂપ સમજરે, વિષયવિષ વારજે;	શરીર૦
નાના મોટા વૃદ્ધ યુવાનર, નારીના પર્યાય;	
પુદ્ગલના વ્યવહારે આતમ, જગમાંહિ કહેવાય.	
જાણીને ઝટ જોઈ ને ચિત્તમાં વિચારજે.	શરીર૦ ૧
અનંતશક્તિ સ્વામી વાલહુમ, ગુણપર્યાયાધાર.	
દેહ દેશળના વાસી જોગી કરજે કૃત્ય વિચાર;	
બાલ પામી સારી રે, હવે નહિ હારજે.	શરીર૦ ૨
ખેલાડુ થઈને શું ખેલે ?, બાહિર માયા ખેલ;	
રેતી પીલે તેલ ન નિકળે, સમજણુ છે મુશ્કેલ;	
નાવ પામી સાડું રે, પોતાને તું તારજે.	શરીર૦ ૩
માનવ મુસાફર દુનિયામાં, ચેત ચેત ઝટ ચેત,	
ઉંઘે ઉંઘણુ પાર ન આવે, કાલે ઝપાટા દેત,	
અંતરના અલખેલા રે, પોતાને સંભારજે.	શરીર૦ ૪

૧૬૬

સત્યાનંદ સ્વરૂપી શાશ્વત, ધર પોતાની ટેક,
ક્ષીર નીરની પેઠે હંસા, ધરજે સત્ય વિવેક;
બુદ્ધિસાગર પ્રેમે રે, આતમને ઉદ્ધારજે. શરીર૦ ૫

ભેદુએ ભેદ આપ્યો.

ધીરાના પદનો રાગ.

ભેદુએ ભેદ આપ્યો રે, આતમરૂપ પરખાયું;
થાતું નથી જાતું રે, જ્ઞાનીઓએ બહુ ગાયું. ભેદુ૦

યમ નિયમ આસનને સાધી, સાધી પ્રાણ્યામ,
પ્રત્યાહાર ધારણા ધારી, ધ્યાને બન્યો છે નિષ્કામ;
સમાધિ સ્વરૂપે રે, આતમનું સુખ પાયું. ભેદુ૦ ૧

બાહિર ઇચ્છા વિરમી રહેજે, ઉદ્ધારીનતા પાય;
શાતાશાતાવેદની આવે, હર્ષ શોક નહિ થાય;
ઉપયોગ લાસે છે, દામ મન ઝટ આયું. ભેદુ૦ ૨

ધન્ય ગુરૂ સાચા ઉપકારી, વાળ્યો શિવપુર પન્થ;
ગુરૂગમ વણ કો સાર ન પામે, કોટી ભણે જે અન્થ,
ગુરૂએ મને તાર્યોરે, થયું મારા મન ધાર્યું. ભેદુ૦ ૩

નયની વાતો કોઇક પાતો, સદ્ગુરૂ જેને શીર;
આપમતિએ લાતો ખાતો, સમજ્યા વણ તો અધીર;
અપેક્ષાએ વાણીરે, જાણી મન હરખાયું. ભેદુ૦ ૪

અંતર ચક્ષુ જે ઉઘડે તો, આપોઆપ પ્રકાશ;
શિદ્ધાનંદ ચેતનમય સુત્તિ, ગુણ પર્યાય વિલાસ,
બુદ્ધિસાગર પ્રેમેરે, તન્વ સ્વરૂપ પાયું. ભેદુ૦ ૫

६६७

चिदानन्द.

परमप्रभु सभजन शब्दे ध्यावे—अे राग.

चिदानन्द शुद्ध युद्ध अतिकारी;	
परम प्रभु जयकारी.	चिदानन्द०
क्षायिक नव लब्धितो लोगी;	
क्षायिक गुणु गणु योगी,	
नित्यानित्या स्वल्प विलासी,	
जड पुद्गलधी अयोगी.	चिदानन्द० १
असंख्य प्रदेशी सिद्धन व्यक्तित;	
शक्ति अनंततो स्वामी,	
ज्ञाता ज्ञेय अनंततो समये;	
निर्वेदी निष्कामी.	चिदानन्द० २
सदसत् अकानेक स्वर्षी;	
शाश्वत सुख विलासी,	
निश्चय निज गुणु ध्यान कर्षी;	
नाडी सकण उदासी.	चिदानन्द० ३
केवल ज्ञानी निज गुणु दानी;	
आपो आप प्रकाशी,	
पूज्यते पूजक ध्येयते ध्यानी;	
शुद्ध चरणु विश्वासी.	चिदानन्द० ४
सहज स्वर्षी रूपार्षी;	
जलपंकजवत् न्यारा,	
युद्धिसागर ऋद्धि सिद्धि;	
शुद्धानन्द अपारा.	चिदानन्द० ५

૧૬૮

કાયા અને ચેતન ચર્ચા.

રાગ ધીરાના પદનો.

બોલે કાયા શાણીરે, ચેતન તમે કયાં વસિયા,
 માઈ માઈ માનીરે, માયાવશ કેમ ફસિયા;
 ચેતન તું સુસાફર જગમાં, વસિયો મારે ઘેર,
 તું નહિ મારો હું નહિ તારો, માને શું મન લહેર;
 ચેત ચેતન જ્ઞાનેરે, અન્તર અતુલવ રસિયા.   બોલે૦ ૧
 ચેતન હવે બોલેરે, વહાલી કાયા શું બોલે,
 પ્રાણધકી પ્યારીરે, નહિ કોઈ તુજ તોલે;
 ખવરાતું પીવરાતું તુજને, નવરાતું બહુ પેર,
 હવા દવાથી તુજને પોષું, વસિયો ત્હારે ઘેર;
 વસ્ત્રોથી શણગારે, મારે તું મુંઘા મોલે.   ચેતન૦ ૨
 હરતાં ફરતાં તારી ખખરો, લઉં છું વારવાર.
 રંગ રસીલી અમરકાયા, તું છે પ્રાણધાર;
 બોલ નહિ બોલું રે, મનમાઈ બહુ ડોલે.   ચેતન૦ ૩
 કાયા પાછી કહેતી રે, ચેતન હુંતો નહિ ત્હારી;
 તને હું નથી પરણીરે, હજી હું બાલકુંવારી;
 હુંતો જડ છું તું તો ચેતન, જૂદી જાણ સગાઈ;
 હુંતો રૂપી તુંહિ અરૂપી, સગપણની ન ભલાઈ,
 તારી ન ત્રણ કાળેરે, કરું નહીં તુજ યારી.   ચેતન૦ ૪
 મારી મારી માની ચેતન, કર નહિ મારી સેવ,
 તારાં મારાં લક્ષણ જૂદાં, શી પ્રીતિની ટેવ;
 સમજ્યો ન સાચુરે, ઉમર તેં શેગટ હારી.   કાયા૦ ૫
 ચેતન હવે બોલેરે, કાયાનાં વેણ સંભારી,
 કાયા છે તું તો ન્યારીરે, વાત હવે નિર્ધારી;

૧૬૯

આજ્ઞલગી હું મારી માની, કરતો તારી સેવ,
 મોહ મદિરા ઘેને ઘેરો, સમજ્યો: ન આતમ દેવ,
 હવે હું સાચું સમજ્યોરે, ઉપદેગ દિલ ધારી. ચેતન૦ ૬
 ભુડી તારા માટે મેં તો, કીધાં ભારે પાપ,
 ભોગવવાં તે મારે પડશે, એવી પ્રભુની છાપ;
 હવે શું થાશે મારૂંરે, વાત ભૂલ્યો બહુ સારી. ચેતન૦ ૭
 કાયા પાછી બોલેરે, ચેત તું ચેતન ભાવે,
 મારાથી તું તો ન્યારેરે, ભૂડીશ નહિ પરભાવે;
 મારામાંહિ વાસ કર્યો પણ, ધર તારો વિદ્યાસ,
 આજ થકી મુરખ તું નાહુક, બનીશ નહિ મુજ દાસ;
 મોહના ધર્તીગેરે, કદી નહિ મુખ થાવે. કાયા. ૮
 ચેતન હવે જાગ્યોરે, કાયાનાં વેળુ સંભારી,
 ધ્યાવે રૂપ સાચુરે, અંતરમાંહિ અવધારી;
 છંડી કાયાની માયાને, ધ્યાવે આપોઆપ,
 નિરાકાર નિ:સંગી નિર્મળ, કરતો અજપાજપ;
 અંતર મુખ ભોગીરે, થયો હવે જયકારી. ચેતન. ૯
 કાયાની માયાથી અજગા, રહેલું ધારી ધ્યાન,
 અલખ સ્વરૂપી આતમ દેવા, શક્તિથી ભગવાન;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનેરે, વાત સાત્ય નિર્ધારી. ચેતન. ૧૦

આનન્દદહેર.

ધીરાના પદનો રાગ.

આનન્દ દહેરો પ્રગટીરે, પરમરૂપ પરમાયુ;
 અંધારૂ દુર નાહુરે, સહજરૂપ નિર્ધાર્યું. આનન્દ૦
 અજપાજપે રચના લાગી, ઝળકી રૂડી જ્યોત,
 રર

૧૭૦

ઝરમર ઝરમર મેલુલા વરસે, થયો મહા ઉઘોત;
 અંતરમાં ઉલટથીરે, મન માફ હરખાયું.   આનંદ૦ ૧
 અતુલવ દર્શન પ્રેમે કીધાં, આન્તિ નાઠી દૂર,
 સહજ સ્વરૂપે સ્થિરતા યોગે, સુખ પ્રગટયું ભરપૂર;
 પરખીને હીરો લીધોરે, નિર્ભયપદ આયું.   આનંદ૦ ૨
 અલખ દેશમાં પ્રેમે ખેલું, નિશ્ચય આતમદેશ,
 અસંખ્ય પ્રદેશે ક્ષાયિકભાવે, વસતાં લેશ ન કલેશ;
 જ્ઞાનિયોની વાતો રે, જ્ઞાનથકી એ ગાયું.   આનંદ૦ ૩
 અનંતલવની ભાગી ભમણા, ગુરૂ કૃપાએ ખાસ,
 પાવે તે છુપાવે એવો, આવ્યો મન વિદ્યાસ;
 અગમ જ્ઞાન મોટું રે, છુપે નહિ છુપાવ્યું   આનંદ૦ ૪
 ગુરૂ કૃપાથી ધ્યાને રહીને, રીઝવશુ જગનાથ,
 ન ઘોઘ્યામાં નવગુણ સમજી, રહીશું અતુલવ સાથ;
 બુદ્ધિસાગર પ્રેમે રે, અતુલવ પદ પાયું.   આનંદ૦ ૫

અવધૂતગાન.

મારી અન્તર ચક્ષુ પ્રકાશીરે, મનડું થયું રે ઉદાસી;
 સૂર્યને ચંદ્ર એઉ સાથ પ્રકાશે, પ્રગટી અન્તરમાંહિ કાશીરે. મનડું૦
 સરસ્વતિ નદીમાં હું પ્રેમથકી નહાયો, હું તો થયો છું ગગન
 ગઢવાસીરે. મનડું૦ ૧
 મેરુના ઉપર ચઢી ગયો હુંતો વેગે, પોતાને હું દઉંછું સાખાશીરે.
 મનડું૦
 બુદ્ધિસાગર ગુરૂ જ્ઞાનીઓની વાતો, જેણે જાણી તેણે જાણી છે
 વિલાસી રે. મનડું૦ ૨

૧૭૧

સામાયક સ્વાધ્યાય.

પ્રભુપડિમા પૂજને પોસહ કરીએ રે-એ રાગ.

સમતાભાવે સામાયકમાં રહીએ રે,
 સામાયિક યોગે શિવસુખ થાય છે;
 સમભાવે રહેવાથી અનુભવ જાગેરે,
 સ્થિરતાના યોગે તત્ત્વ જાણાય છે.
 અંતરના ઉપયોગે ધર્મ અહાય છે,
 ચંચળતા મનની દૂરે જાય છે;
 વૈરાગ્યે ભાવ ભલો પરખાય છે,
 ધન્ય ધન્ય રે સમતા ભાવ મુહાય છે. અંતરં ૧

ગુરુમુખથી સામાયક ઉચ્ચરે શ્રાવક રે,
 ભાખ ચોરાશી જીવ યોનિને ખમાવતો;
 દશ મનના દશ વચનના દ્વાદશ કાચારે,
 બત્રીશ દોષો ટાળી આતમ ભાવતો. અંતરં ૨

પિંડસ્થાદિક ચાર ધ્યાનને ધરીએ રે,
 વરીએ રે ધર્મ શુક્લ એ ધ્યાનને;
 આર્ત રૌદ્ર એ ધ્યાન છુરાં પરિહરીએ રે,
 તણએ રે માયા મમતા માનને. અંતરં ૩

ધર્મ અન્થને ભણીએ ગણીએ ભાવે રે,
 વિક્ષાની વાતો લેશ ન કીજીએ;
 દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયે વસ્તુ વિચારી રે,
 વસ્તુસ્વભાવ ધર્મ અહીંને રીઝીએ. અંતરં ૪

સ્થિર ઉપયોગે ધ્યાન સમાધ વરીએ રે,
 જળકેરે જ્યોતિ આતમરામની;

૧૭૨

ધાસોધાસે અજપા જાપે સ્મરીએ રે, વાટેરે ચાલો અવિચળ ધામની.	અંતરં ૫
આત્મજ્ઞાનથી સત્ય સમાધિ પામોરે; વામોરે રાગ દ્વેષ જે દોષને,	
મૈત્રી પ્રમોદ કરુણા માધ્યસ્થ વિચારો રે; ધારોરે નિરુપાધિ સુખ પોષને.	અંતરં ૬
નય નિક્ષેપે સામાયકને સમજી રે; કીજીએ સામાયક શિવવેલડી,	
સમતામૃતભોજનથી પ્રગટે શાન્તિરે; સમતાની આગેરે શું છે? શેલડી.	અંતરં ૭
સિદ્ધ સમા સમતાથી સર્વે જીવોરે; ભટકેરે કર્મથકી સંસારમાં,	
કર્મ દોષ ત્યાં જાણી જીવ ખમાવોરે; સમતાનો દહાવારે મનુ અવતારમાં.	અંતરં ૮
જગ જગ ચેતન તું સામાયકમાં રે; સુંઝીશ નહિ સુસાદર માયાજળમાં,	
જુદ્ધિસાગર સામાયક ઉપરોગે રે; ગાળોને જીવન સહુ કલ્યાણમાં	અંતરં ૯

આત્મજયોતિ.

ધીરાનો રાગ.

જગી જળજળ જયોતિરે, શોધી લીધું સત્ય મોતિ;
ખલકમાં અલખનેરે, કાઢ્યો મેં તો અટ ગોતી. જગીં ટેક
અનંત જ્ઞાની અસંખ્ય પ્રદેશી, ચિદાનંદ ઘનરાય,
અનુભવ નયણે નીરખી તેહ, ખીજને ન કહાય;

૧૭૩

કુમતિ તો નાઠીરે, આથે જઇ બહુ રેાતી. જાગીં ૧
 પ્રેમ કરીને પ્રેમી પરજ્યો, પરજ્યો આપોઆપ,
 પંચભૂતથી ન્યારો નક્કી, સમિયા સહુ સંતાપ;
 ભ્રમણાની ખોટીરે, ઉતરી છે પનોતી. જાગીં ૨
 વીજકે અખૂકે માતિ પરોઈ લે હુંશિયાર,
 શુદ્ધ ચેતના ક્ષયોપશમની, વીજળી ચમકે સાર;
 ધુદ્ધિસાગર જ્ઞાનેરે, લોકાલોક વિષ્ણોતિ. જાગીં ૩

દેહમાં દીવો.

રાગ ધીરાના પદનો.

દેહમાં છે દીવોરે, અળહળ જ્યોત કરનારો,
 અનાદિ પ્રકાશીરે, અજ્ઞાન તમ હરનારો. ટેક.
 અસંખ્ય પ્રદેશી નિત્ય સ્વરૂપી, અનંત ગુણ આધાર,
 સહજાનંદી શત્રુજય છે, દેહ પિંડ કરનાર;
 જોગીનો પણ તે જોગીરે, તારે ને યોતે તરનારો. દેહ ૧
 અનંત નામ ધરીને ધ્યાવે, દુનિયાં જેને ખાસ;
 સર્વ વિષે ને સહુથી અળગો, લોકાલોક પ્રકાશ,
 એવો ઘશ યોતેરે ક્ષાયિકલાવ વરનારો. દેહમાં ૨
 પિંડમાં પિંડમાં અનંત વ્યક્તિ, ચિદ્ધન ચેતન રાય;
 ક્ષીર નીરની પેઠે વ્યાખ્યો, યોગીશ્વર દિલ ધ્યાય,
 પ્રેમીનો પણ તે પ્રેમીરે, અનેક દુઃખ હરનારો. દેહમાં ૩
 દિલમાં ધ્યાવો દેહ વસીયો, જ્ઞાતા જ્ઞેય સ્વરૂપ;
 ધુદ્ધિસાગર ચિદ્ધન ચેતન, વર્તે રૂપારૂપ,
 અનાદિનો યોગીરે, પ્રગટપણે યોગી ખરો. દેહમાં ૪

૧૭૪

પ્રભુસ્વરૂપ.

ધીરાના પદનો રાગ.

પ્રભુનું રૂપ યેખીરે, સાતઘાત રંગાણી;
 પ્રભુનું રૂપ ન્યારે, જાણુ પ્રેમ મસ્તાની. ટેક.
 અસંખ્ય પ્રદેશી નિર્ભય દેશી, રૂપારૂપ સુહાય,
 સાકાર સાચો નિરાકાર પણ, અનુભવથી એ જણાય;
 પ્રભુની શક્તિ સાચીરે, લીધી ધ્યાન થકી તાણી. પ્રભુ ૧
 કાલ અનાદિ દેહ સૃષ્ટિનો, કર્તા પર પ્રયોગ,
 અનંત નિજગુણ સૃષ્ટિ કર્તા, ચેતન શુદ્ધ પ્રયોગ;
 સુદ્ધિસાગર પ્રેમેરે, પ્રભુની વાત પરખાણી. પ્રભુ ૨

ઝળહળ જ્યોતિ:

રાગ ધીરાના પદનો.

ઝળહળ જ્યોતિ જાગીરે, ગગન ગઠ ઠેરાણી;
 અલખેલાને પરખ્યોરે, જ્યોતિમાં જ્યોતિ સમાણી. ટેક.
 કેવળ કુંભક પ્રાણાયામે, કરી શક્તિ ઉત્થાન,
 અવધઘાટે અવળીવાટે, કીધું અમૃત પાન;
 પાશ્વમદ્ધાર ખોલ્યુરે, રહી ન વાત કાંઈ જાની. ઝળહળ ૧
 ત્રીપુટીથી અહ્મરંધનો, કીધો મારગ શુદ્ધ,
 સુરતા સાધી ત્રાટક યોગ, બનીઓ ચેતન સુદ્ધ;
 અનહદ નાદેરે, ખેલ ખેલે મસ્તાની. ઝળહળ ૨
 ગુરૂ કૃપાથી યુક્તિ પામે, તે ભેદ પડ્યક,

૧૭૫

આપમતિથી ખત્તા આવે, અનતો ચેતન વક્ર;
 ગુરુગમ જ્ઞાનેરે, શિવપદ લ્યો તાણી.   ઝળહળાં ૩
 પોતાને પોતે દેખે તે, યોગી સત્ય ગણાય;
 હુલકો નહિ ભારે મન સમજે, અજરામર કહેવાય;
 અનંત શક્તિ સ્વામીરે, ભેટ્યો અનંત જ્ઞાની.   ઝળહળાં ૪
 પોથીં થોથીં વાંચો લાખો, કાંઈ ન આવે હાથ,
 તર્ક વિચારે કેમકે ભૂલ્યા, પામ્યા ન ત્રિભુવનનાથ;
 દીવાથી દીવો થાશેરે, સત્ય વાત સમજાણી.   ઝળહળાં ૫
 મનુષ્યભવમાં થાશેા નક્કી, મૃત્વેર આપોઆપ;
 બુદ્ધિસાગર ઘટમાં શોધો, જપતો અજપાજપ,
 કેઈકે જીવ સમજેરે, શ્રદ્ધાથી ગુરુવાણી.
 ઝળહળાં જ્યોત જાગીરે, ગગન ગઠ ડેરાણી;
 અલખેલાને પરખ્યોરે, જ્યોતિમાં જ્યોતિ સમાણી.   ઝળાં ૬.

ઓમ્કાર સ્તુતિ:

છંપય છંદ ચાલ.

ઓમ્ નમઃ મંગલ સુખકારી જગ જયકારી,
 ઓમ્ નમઃ મંગલપદની, જગમાં બલિહારી;
 ઓમ્ નમઃ અજરામર, અનંત શક્તિ વિલાસી,
 ઓમ્ નમઃ પરમેશ્વર, શક્તિ સત્ય પ્રકાશી.
 ઓમ્કાર ધ્યાને આત્મ શક્તિ, પ્રગટતી જગમાં ખરી,
 બુદ્ધિસાગર પ્રજીવ મંગલ, ધ્યાનથી સિદ્ધિવરી.   ૧
 અગમ નિગમનો સાર, પ્રજીવ ઓમ્કાર વિચારો,
 પરબ્રહ્મની શક્તિ, ખીલવવા મનમાં ધારો;

૧૭૬

ચિત્ત દોષનો નાશ, કરે છે જાપ કર્મથી,
 સાત્વિક શક્તિ પ્રગટાવે છે ધ્યાન ધર્મથી.
 અલખ અગોચર રૂપ, વરવા પ્રણવ સાચો મંત્ર છે,
 યુદ્ધિસાગર સત્ય નિર્ભય, દેશ વરવા યંત્ર છે. ૨

સમ્યક્ લહી વાચ્યાર્થ, હૃદયમાં રટના ધારો,
 અનંત કર્મ કરાય, પ્રણવથી ચિત્ત વિચારો;
 સાલંબન છે ધ્યાન, પ્રણવનું શાસ્ત્રે ભાષ્યું,
 ધરી પ્રણવનું ધ્યાન, યોગિયોએ સુખ ચાખ્યું;
 ઝાંકાર મંગલ વ્યાધ છે, જગ ત્યાસો ત્યાસે વ્યાધ્યો,
 યુદ્ધિસાગર શિવ સનાતન સિદ્ધ લીલા પાઠ્યો ૩

હૃદયકમલમાં પ્રણવ, સ્થાપના પ્રેમે કરીયે,
 કોટી ભવનાં પાપ, ઘડીમાં ક્ષણમાં હરીયે;
 પ્રગટે લખિધ ચિત્ર, વચનની સિદ્ધિ થાવે,
 અન્તર ત્રાટક સિદ્ધ કરે તે સ્થિરતા પાવે.
 આત્મશક્તિ ખીલવવાને, ઝાંકાર અર્થ વિવેક છે,
 યુદ્ધિસાગર પ્રણવ મંગલ, ધ્યાન સાચો ટેક છે. ૪

આનંદ અપરંપાર હૃદયમાં ઝળકે જ્યોતિ,
 અસંખ્ય પ્રદેશી ચિદ્ધન ચેતન પરખે મેતી;
 નાસે માયા દૂર હૃદયમાં બ્રહ્મ પ્રકાશે,
 પરમ ભાવની ધ્યાન, દશામાં હંસ વિકાસે;
 પ્રેમમશાલા દીલપ્યાલા બ્રહ્મઅમૃત પીજ્યો,
 યુદ્ધિસાગર બ્રહ્મલીલા, પામી નિશદિન રીજ્યો. ૫

પ્રણવમંત્રથી નિંદા, વિકથા દોષ રખે છે,
 પ્રણવમંત્રથી અષ્ટ, સિદ્ધિઓ તૂર્ત મળે છે;
 પ્રણવમંત્રથી સંયમ, શક્તિ પ્રગટે સારી,
 પ્રણવમંત્રથી ઝળહળ, જ્યોતિ જગજ્યકારી,

૧૭૭

પ્રણવમંત્રથી આંકારમાં દિલમાં ધ્યાતાં સુખ ભાસવું;
 બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે સત્યે તત્ત્વ પ્રકાશવું. ૧
 નાલિકમલમાં પ્રણવ, મંત્રને પ્રેમે સ્થાપો;
 સ્થિરતા અંતર્મુહૂર્ત, થવાથી ટળે બળાપો;
 અખંડ બચોતિ ઝળકે, જળહળ સુરતા સાધે,
 વરસે સમતા નૃર, આત્મની શક્તિ વાધે;
 અખંડ સ્થિર ઉપયોગમાંહિ, ચૈતન્ય શક્તિ દિનમણિ
 બુદ્ધિસાગર અનુભવે ત્યાં, દહ સ્વામી જગદણી. ૭
 નાલિકમળમાં અસંખ્યપ્રદેશી ચૈતન ધ્યાવો,
 ચિદાનંદ ભગવાન, દશને ભાવે ભાવો;
 સ્વયં પ્રદેશો અષ્ટ, સિદ્ધ સમ નિર્મળ સારા,
 અષ્ટ સિદ્ધિ દાતાર, ધરો મનમાં સુખકાંગ
 આત્મસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવા, આંકાર મનમાં ધ્યાઇએ
 બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે, સિદ્ધલીલા પાઠએ. ૬
 અગર્ય શબ્દાતીત, પ્રણવથી સહેજે મળશે,
 રજસ્ તમે રણ દાષ; પ્રણવથી સહેજે ટળશે;
 સત્તિક ગુણની વૃદ્ધિ, પરંપર શાશ્વત લીલા,
 નિર્ભય શુદ્ધ સ્વરૂપ, રંગમાં ભવ્ય રસીલા.
 દેવ દાનવ ભૂત કોડી, પ્રણવથી પાયે પડે,
 બુદ્ધિસાગર અકલ નિર્ભય, તત્ત્વ મૌકિક કર ચડે ૯
 પ્રણવમંત્રના અર્થથકી ચૈતનને ધ્યાવો,
 પામી નરભવ દુર્લભ, દેશો આત્મિક લહુવો;
 પરમ દશ ભગવાન, ખરેખર ચૈતન પરબો,
 પ્રણવમંત્રથી ચૈતન, ધ્યાને મનમાં હરબો,
 પરમ દશિર પ્રાપ્ત કરવા, પ્રણવ સાચો ધ્યાઇએ;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાન લીલા પ્રણવમંત્રે પાઠએ. ૧૮
 ૨૩

૧૭૮

હૃદય ક્રમણમાં પ્રણવમંત્રને પ્રેમે સ્થાપિ,
નિજગુણ શક્તિ ખીલવી, નિજને સહેજે આપે,
વિષય વિકારો ત્યાગ, કરી અંતર ગુણ ધારે,
નિર્વિકલ્પ ઉપયોગ, ધરી ચેતનને તારે;

આત્મજીવન ઉચ્ચ કરવા, પ્રણવ સત્યોપાય છે,
બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે, સહજ લીલા થાય છે. ૧૧

પ્રણવમંત્રથી ચિત્તતણા સહુ દોષ ટળે છે,
પ્રણવમંત્રથી સાત્ત્વિક ગુણમાં ચિત્ત મળે છે;
પ્રણવમંત્રથી સયમની પ્રગટે છે સિદ્ધિ,
પ્રણવમંત્રથી આત્મતિક મુખની છે ઋદ્ધિ;
પ્રણવમંત્રે સ્વપ્ન નિર્મલ, દેવ દર્શન થાય છે,
મોહમંથી ભેદ થાતાં, શક્તિ ઝટ પરજાય છે. ૧૨

હૃદયક્રમણમાં સ્થિરોપયોગે ધ્યાન ખુમારી,
હૃદયક્રમણમાં સ્થિરોપયોગે શિવ તૈયારી;
હૃદયક્રમણમાં સ્થિરતા સાધી શિવપદ લીજે,
પ્રણવમંત્રને હૃદયક્રમણમાં નિત્ય વહીજે;
અસંખ્યપ્રદેશી આત્મદર્શન કીલ્બે પ્રેમે સદા,
બુદ્ધિસાગર આત્મદર્શન સ્થિરોપયોગે છે મુદા. ૧૩
પર્યન્તિ પ્રગટે છે ત્રાટક યોગે સાચી.

હૃદય ક્રમણમાં ધ્યાન ધરીને રહેશે રાચી;
શુદ્ધ વિચારોપશતણા પણ પ્રગટે સાચા,
પર્યન્તિ પ્રગમ્યથી નિર્મલ સાચી વચા.
અસંખ્યપ્રદેશી ધ્યાનવાથી પર્યન્તિ વિદ્યે ખરી,
બુદ્ધિસાગર પર્યન્તિ યુક્તિ ઝટ દિલમાં ધરી. ૧૪
મરા પર્યન્તિમાં તે પ્રણવું રૂપ જણાવું.

નૃભવથી યોગીધર વચને સત્ય શ્રહાવું;

૧૭૩

શુદ્ધ સ્વભાવે આત્મિક દર્શન તુર્ત પમાતું,
આત્મિકભાવે અનંત સુખ તો દિલમાં થાતું;
સહજ ચેતન ધ્યાન કરવા પ્રણવ પ્રથમોપાય છે,
બુદ્ધિસાગર સહજ ઋદ્ધિ પ્રણવમંત્રે થાય છે. ૧૫

પરમેષ્ટિ આઘાક્ષરથી ઓંકાર ભણ્યો છે,
સર્વમંત્રમાં આઘમંત્ર ઓંકાર ગણ્યો છે;
સર્વ મંત્રમાં પ્રણવમંત્ર છે શિવ સુખકારી,
આપેક્ષિક છત વચનો સમજો નરને નારી;
પ્રણવમંત્રે સત્યશક્તિજ પ્રગટતી દિલમાં ખરી,
બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે, શાંતતા મનમાં વરી. ૧૬

પ્રણવમંત્રમાં સર્વ, મંત્રનો સાર સમાતો,
પ્રણવમંત્રનો રહિમા, જગમાં બહુ વખણાતો;
પ્રણવમંત્રને જગમાં મુનિવર પ્રેમે સાધે,
પ્રણવમંત્રથી સૂર્યસમો, રહિમા જગ વાધે;
કંઠચક્રમાં પ્રણવમંત્રે, વચનસિદ્ધિ થાય છે,
રળે પિપાસા પ્રણવમંત્રે કંઠ સંયમ થાય છે. ૧૭

ત્રિપુટીમાં પ્રણવમંત્રતું ધ્યાનજ સાચું,
તંદ્રાવસ્થા જયકારી ઓંકારે રાચું;
પ્રણવમંત્રે દર્શન, આપે અનૈક દેવો,
સાલંબન ઓંકાર, મંત્રને પ્રેમે સેવો;
સાલંબન ઓંકારમંત્રે દેવ દર્શન થાય છે,
બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે સત્ય શાંતિ પ્રમાય છે. ૧૮

દર્શન આચ્છાદન રળતું ઓંકાર પ્રભાવે,
ત્રિપુટીમાં પ્રણવમંત્રથી જ્ઞાની ગાવે;
ત્રિપુટીમાં સાલંબન સંયમની રીતી,
મન વશ કરવા માટે સાલંબનની નીતિ;

૧૮૦

ત્રિપુટીમાં પ્રણવમંત્રથી દોષ સઘળા ઝટ ટળે,
 બુદ્ધિસાગર પ્રણવમંત્રે ક્ષમ્હીએ તે ઝટ મળે. ૧૨
 બ્રહ્મરંધ્રમાં પ્રણવમંત્રને પ્રેમે સ્થાપે,
 બ્રહ્મરંધ્રમાં પ્રણવ મંત્રના કરીએ જાપે;
 બ્રહ્મરંધ્રમાં પરમ સમાધિ મંગલદારી.
 ઉપાદાન નિમિત્ત હેતુતા પુષ્ટ થતારી,
 પ્રણવમંત્રના ધ્યાન ચેગેજ લખિંધ ઋદ્ધિ પ્રગટતી;
 બુદ્ધિસાગર ગુરૂકૃપાથી પ્રણવમંત્રે છે ગતિ. ૨૦
 ગુરૂ કૃપાથી પ્રણવમંત્રની સિદ્ધિ થાયે,
 ગુરૂ કૃપાથી સર્વ સિદ્ધિયો પ્રાણી પાયે.
 સુગુરા જનને પ્રણવમંત્ર તો તુર્ત કૃણે છે;
 સુગુરા જનને પ્રણવમંત્રનું સાર મળે છે.
 પ્રણવમંત્રનો સત્ય મહિમા માણુસા આવી રમ્યો;
 સુખાખિંધ ગુરૂના પ્રતાપે બુદ્ધિસાગર મન પમ્યો. ૨૧

આત્મસત્તાગાન.

નિશાની કહ્યા વતાકુરે-એ રાગ.

ચિદાનંદ શુદ્ધ સ્વરૂપીરે, અસંખ્ય પ્રદેશાધાર. ચિદાનંદ૦
 કૃપારૂપી તું પ્રભુરે, નિત્યાનિત્ય વિચાર;
 અસ્તિ નાસ્તિમય તું પ્રભુરે, એક અનેકાધાર. ચિદાનંદ૦ ૧
 સચ્ચિદાનંદ તું સદારે, અજરામર સુખકાર;
 સિદ્ધ સનાતન શોભતોરે, શુદ્ધ પર્યાયાધાર. ચિદાનંદ૦ ૨

૧૮૧

કાળ અનાદિ અશુદ્ધતારે, તેનો તું હરેતાર;
 આલમજ્ઞાન ધ્યાને પ્રભુરે, આપો આપ તરતાર, ચિદાનંદ૦ ૩
 અકળ અચળ નિર્મલ પ્રભુરે, ચેતન તું ભગવાન;
 નિરૂપાધિ પદ પામવારે, કર તું નિર્મલ ધ્યાન, ચિદાનંદ૦ ૪
 આત્મિક પરિણતિ ધ્યાવતારે, આત્મિક ગુણ પ્રગટાય;
 ઉપશમાદિ ધર્મતારે, વ્યકિતભાવ ઝડ થાય, ચિદાનંદ૦ ૫
 નિર્ભય નિત્ય સ્વરૂપતારે, આનંદ અપરંપાર;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથીરે, મંગળ શર્મ થનાર, ચિદાનંદ૦ ૬

નવધાક્રિયા ભકિત.

હુલા.

વર્ધમાન જિનવર નમું, ચોવીસરા સુખકાર,
 શાસન યતિનતિપતિ નમું, ક્ષાયિક ગુણ ધરનાર. ૧
 સદ્ગુરૂ પદપંકજ નમી, ગાશું ભકિત સ્વરૂપ;
 નવધા ભક્તિદશની, કરતાં વિધટે વૂપ. ૨
 નવધા ભકિત જે કરે, એક ચિત્તથી નિત્ય.
 પરમમહોદયપદ વરી, હોવે શુદ્ધ પવિત્ર. ૩

અથ ચેતનસ્વાધ્યાય.

રાગ કેહારો.

ચેતના લક્ષણ ચેતન પરમો, પરમાનંદ સ્વરૂપી;
 જડથી ન્યારો નિજગુણ ભોગી, નિર્ભય રૂપારૂપીરે. ચેતના૦ ૧
 આદ્ય વિભાવ દશાધકી ન્યારો, જૂદી જગત્ જડ આજરે;
 ઉદયાગત ભાવે જડ સંગી, રહીએ શું તેમાં રાજરે. ચેતના૦ ૨

૧૮૨

દેહ દેવલમાં ત્રિભુવન સ્વામી, ઐદ્યિક યોગે કાસયોરે;
 મિથ્યા પરિણતિભિન્ન વિચારી, આદ્યદશાથી ખસિયોરે, ચેતનાં ૩
 જગજગ જટ ચેતન પ્યારા, વીર્યોદ્ધાસ વધારીરે;
 પર પરિણમતા દૂરે નિવારી, ધ્યાનદશા અવધારીરે. ચેતનાં ૪
 હું જડને જડ મારે એ ભૂલી, તવ રમણ લય લાવીરે;
 અનુભવ આનંદ ભોગવજે જીવ, કુમતિ દૂર હડાવીરે. ચેતનાં ૫
 અનુભવ પ્યાલા પી તું વહાલા, યાગી પ્રદગલ આધારે;
 બુદ્ધિસાગર ધ્યાન ખુમારી, યોગે મંગલ આધારે. ચેતનાં ૬

સહજનંદસ્વાધ્યાય.

રાગ કેદારી.

ચિદ્ધન ચેતન નિર્ભય દેશી, વ્યક્તિ અસંખ્ય પ્રદેશીરે;
 જાતિ વચનને સિંગથી ન્યારો, રાગી નહિ ને દ્વેષીરે. ચિદ્ ૧
 આત્મસ્વભાવે સદા જે પ્રકાશી, સત્યાનંદ વિહારીરે;
 પ્રતિપ્રદેશે સુખ અનંતું, શુદ્ધ રમણતા વર્સીરે. ચિદ્ ૨
 જડતા ભાવે ચેતન મુંઝવો, પરમબ્રહ્મ નહિ બુઝ્યોરે;
 તેથી આદ્યરમણતા ખુન્ધો, પરમભાવ નહિ ઝુઝ્યોરે. ચિદ્ ૩
 કેવલજ્ઞાનને કેવલ દર્શન, ક્ષાયિક સુખ ગુણ ભરિયોરે;
 આવિર્ભાવે ગુણગુણ દરિયો, જાણે તે જીવ તરિયોરે. ચિદ્ ૪
 સત્તાએ તું સિદ્ધ સમોવડ, પ્રગટપણે હવે થાતુરે;
 બુદ્ધિસાગરે બ્રહ્મદર્શનમાં, કંઈ ન થા તું ન જા તુરે. ચિદ્ ૫

૧૮૩

પરમબોધસ્વાધ્યાય.

શ્રીરે સિદ્ધાચલ ભેટવા-ઐ રાગ.

શક્તિ અનંતિ જીવમાં, સુતાએ જ ધારો;	
વ્યક્તિભાવ તેનો કરે, પામો ભવપારો.	શક્તિ ૧
પુદ્ગલ શક્તિથી ભિન્ન છે, શુદ્ધ ચેતન શક્તિ;	
આપસ્તરભાવે રમણતા; કરતાં હોય વ્યક્તિ.	શક્તિ ૨
દીનભાવ દૂરે કરી, પરમાતમ ભાવો;	
આપોઆપ પ્રકાશવો, નાહ-કોઈનો દાવો.	શક્તિ ૩
આપ આપમાં પરિણમે, ઉચ્ચ જીવન વૃદ્ધિ;	
સરળ શુદ્ધસ્ત્રભાવથી, લહે આનંદઋદ્ધિ.	શક્તિ ૪
પર પરિણમે અંધ છે, શુદ્ધ ઉપયોગે મુક્તિ,	
આપ અંધારો છૂટો, સાચુ ગુરુગમ મુક્તિ.	શક્તિ ૫
લાગી ત.ળી ધ્યાનની, જ્યોતિ અન્તર જાગી;	
બુદ્ધિસાગર બ્રહ્મમાં, લય લીનતા લાગી.	શક્તિ ૬

આત્મઋદ્ધિ સ્વાધ્યાય.

શ્રીરે સિદ્ધાચલ ભેટવા. ઐ રાગ.

જે જેઠાએ તે આત્મમાં, બાકી બાહ્યમાં જાનિ;	
બાહ્ય દશામાં દોડતાં, કદી હોય ન શાન્તિ.	જે ૧
જે જાગ્યા નિજ ભ.વમાં, પામ્યા ક્ષાયિક દેરા;	
ઐપશમાદિક ભાવથી, સાચી પ્રભુ સેવા.	જે ૨

૧૮૪

અષ્ટ સિદ્ધિ નવઋદ્ધિયો, નિજ ઘટમાંહિ છાજે;	
પ્રગટપણે શુદ્ધ ચેતના શુદ્ધ ચેતન ગાજે.	જેઁ ૩
મંગલનો મંગલ પ્રભુ, શુદ્ધ ચેતન દીવો;	
સહજ સ્વરૂપી ચેતના, ધ્યાનામૃત પીવો.	જેઁ ૪
લવણુની પૂતળી જલધિમાં ત્યાગ લેતાં સમાણી;	
પરમાનંદ શુ વર્ણવે, તેમ વૈખરી વાણી.	જેઁ ૫
દિવ્યો દિનમણિ જગલુગે, રહે નહિ જગલાતો;	
બુદ્ધિસાગર અનુભવે, પરમાત્મા મળતો.	જેઁ ૬

જીવજગૃતિ સ્વાધ્યાય

જાગે જાગે અરે જીવણ, મોહમાયા ત્યાગી;	
સાચા ચેતન ધર્મનો, થાજે ચિત્તરાગી.	૧
કાલે અનાદિ મોહથી, લવમાં ભટકાયો,	
પરમાનંદ ન પારખ્યો, જ્યાં ત્યાં ખૂબ ધારો.	જાગ૦ ૨
પરમાનંદ સ્વભાવ છે, શુદ્ધ ચેતન ધર્મ;	
રતનત્રયી નિજ ધર્મ છે, સિદ્ધ શાશ્વત શર્મ.	જાગ૦ ૩
શુદ્ધ રમણુતા યોગથી, શાશ્વત સુખ ભોગી;	
બુદ્ધિસાગર જાગતો, સમતાચુલુ યોગી.	જાગ૦ ૪
શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:	

